

JÓZSEFVÁROS

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

Megalapozó vizsgálat

Készült a KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002 „Közép-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása” című projekt keretében.

2015. augusztus

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Megbízó:

Belügyminisztérium
Cím: 1051 Budapest, József Attila utca 2-4.
Tel: +36 1 441 1000
Fax: +36-1-441-1437
E-mail: ugyfelszolgalat@bm.gov.hu
Honlap: bm.gov.hu

Magó Erzsébet
Ignác Melinda

szakmai kapcsolattartó
projektmenedzser

Önkormányzat:

Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat
Cím: 1082 Budapest, Baross u. 63-67.
Tel: 36 1 45-92-100
Fax: -
E-mail: its@jozsefvaros.hu; foepitesz@jozsefvaros.hu
Honlap: www.jozsefvaros.hu

Fernezelyi Gergely DLA
Szarka-Turóczi Tímea

főépítész
ITS koordinátor

Tervező:

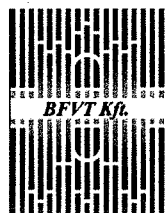
Pest-Budapest Konzorcium

HÉTFA Elemző Központ Kft.
Cím: 1051 Budapest, Október 6. utca 19., IV. emelet 2.
Tel: +36 1 951 4780
Fax: +36 1 700 2257
E-mail: info@hetfa.hu
Honlap: www.hetfa.hu

Bedőcs Bernadett
Balás Gábor
Baranyai Zsolt

felelős tervező
ügyvezető igazgató
elemző

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.
Cím: 1061 Budapest, Andrásy út 10.
Tel: +36-1-317-5318
Fax: +36-1-317-3296
E-mail: bfvf@bfvt.hu
Honlap: www.bfvf.hu

Albrecht Ute
Liszakay Krisztina
Szcuka Levente
Ökrös László
András István
Pető Zoltán
Niedetzky Andrea
Pogány Aurél
Zétényi Dávid
Jordán Péter
Horváth Adrienn
Orosz István

ügyvezető, - településtervező TT/1É 01-0517, TR 01-0517
településtervező TT/1É 01-1455
településtervező TT 01-6111
településtervező
műemlékvédelmi szakértő TT/1 01-0525, TR 01-0525
közlekedési szakági tervező K1d-1 01-2321
zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező K 01-5152
zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező
zöldfelületi szakági tervező
vízközmű szakági tervező
vízközmű szakági tervező
energiaközmű és elektronikus hírközlés szakági tervező

Tartalomjegyzék

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	6
2. HELYZETFELTÁRÓ, HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZEK	10
2.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, JÓZSEFVÁROS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	10
<i>Településhálózati összefüggések, Józsefváros helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok / Budapest nemzetközi és országos szerepe / A kerület szerepe a településhálózatban / A kerület funkcionális és területi kapcsolatai / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET	15
<i>A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata / Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata / Hatályos kerületfejlesztési döntések bemutatása / A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata / A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – Józsefváros fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai / A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.3. JÓZSEFVÁROS TÁRSADALMA	49
<i>Szociodemográfiai jellemzők / Térbeli-társadalmi rétegződés / Helyi identitás / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.4. JÓZSEFVÁROS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA	74
<i>Humán közszolgáltatások / Esélyegyenlőség / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.5. JÓZSEFVÁROS GAZDASÁGA	92
<i>Józsefváros gazdasági súlya, szerepköre, sajátos gazdasági jellemzői / A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései / Józsefváros főbb gazdasági ágazatai, jellemzői / Versenyképesség / Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat) / SWOT / Fejlesztési kihívások / Célcsoport alapú beavatkozási irányok</i>	
2.6. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE	103
<i>Költségvetés, gazdasági program / Gazdaságfejlesztési tevékenység / Foglalkoztatáspolitikai / Lakás- és helyiséggazdálkodás / Településfejlesztési gyakorlat / Intézményfenntartás / Energiagazdálkodás / Településüzemeltetési szolgáltatások / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.7. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	116
<i>Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet / Védett, védendő táji, természeti értékek, területek</i>	
2.8. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	117
<i>Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek / Zöldfelületi ellátottság értékelése / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	

2.9. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	121
<i>Az épített környezet értékei / Területfelhasználás vizsgálata / Telekstruktúra / Az építmények vizsgálata / Épített környezet konfliktusai, problémái / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.10. KÖZLEKEDÉS	146
<i>Hálózatok és hálózati kapcsolatok / Közúti közlekedés / Közösségi közlekedés / Kerékpáros és gyalogos közlekedés / Parkolás / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.11. KÖZMŰVESÍTÉS	153
<i>Víziközművek / Energiaellátás, energiagazdálkodás / Elektronikus hírközlés / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.12. KÖRNYEZETVÉDELEM	159
<i>Talaj / Felszíni és a felszín alatti vizek / Levegőtisztaság és védelme / Zajterhelés / Hulladékkezelés / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.13. KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ, BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK	162
<i>Építésföldtani korlátok / Tevékenységből adódó korlátozások / Vízzajzi veszélyeztetettség / Egyéb / SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
2.14. VÁROSI KLÍMA	163
<i>SWOT / Fejlesztési kihívások</i>	
3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	164
3.1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS	164
<i>A folyamatok értékelése / Józsefváros összefoglaló SWOT analízise / Tematikus céloknak való megfelelés</i>	
3.2. PROBLÉMA- ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP	172
3.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	178
<i>A városrészek bemutatása / Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése / Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek</i>	
4. MELLÉKLETEK	215
4.1. ÁBRAJEGYZÉK	215
4.2. TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	218
4.2. FELHASZNÁLT IRODALOM	219
4.4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK	222

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Budapest VIII. kerület Józsefváros Önkormányzata részére a Belügyminisztérium rendelte meg integrált településfejlesztési stratégia készítését, kapcsolódóan a 2014–2020-as európai uniós fejlesztési időszak kihívásaihoz. A településfejlesztési stratégia alapvetően a korábbi ismert, Józsefvárosban 2007-ben elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégia szerepét tölti be, annak funkcióit viszi tovább. A stratégia két fő munkarészből áll: a megalapozó munkarész a kerület 2015-ös aktuális helyzetének felméréséből és értékeléséből, míg a stratégiai munkarész a középtávú jövőt illetően megfogalmazott célok elérésének lehetséges eszközeiből áll. A hosszú távú célok forrása a Kerületfejlesztési Koncepció, ezt Józsefváros Önkormányzata 2005-ben fogadta el. Az időközben megváltozott körülmények, megvalósult célok kapcsán a középtávú célok szükséges mértékű átértelmezésére a stratégiaalkotás során sor került. A következőkben a megalapozó munkarész összefoglalása olvasható: elsőként a helyzetfeltárás, majd a helyzetértékelés tartalma alapján.

1.1. HELYZETFELTÁRÁS

Pozíció

Józsefváros pozícióját, adottságait és helyzetét alapvetően meghatározza, hogy Budapest belvárosának peremén, így Magyarország legfejlettebb régiójának közepében fekszik. Ebből fakad, hogy országos és nemzetközi kapcsolatai egyaránt kiválóak, illetve hogy számos szektor számára központi funkciót tölt be. Utóbbiak közül kiemelendő a felsőoktatás: tizenegy egyetem és főiskola tizenkilenc kara működik Józsefvárosban, közel negyvenezer diákot vonva be a kerület mindennapi életébe. Hasonlóan jelentős az egészségügyi intézmények sűrűsödése is, noha ez utóbbi szektor kevésbé van hatással a kerület életére, mint az egyetemvárosi szerepkör.

A kerület kizárólag más fővárosi kerületekkel határos, határvonalainak nagy része nem jelent funkcionális határt, így – noha a nagy forgalmú főutak elválasztó hatása jelentős – a kerülethatárok túloldalán általában azonos beépítés, azonos funkciók jelennek meg. Mindez nem jelenti azonban, hogy a kerület maga homogén szerkezetű lenne: Józsefvárosban jelentősen eltérő státuszú lakóterületek, országos jelentőségű intézményi és zöldterületek, illetve ipari területek egyaránt megtalálhatók.

A fejlesztési és rendezési környezet Józsefváros számára releváns fő állításai számos kerületi adottságra és problémára kínálnak lehetőséget, illetve választ, mindenekelőtt az innovatív gazdasághoz, a turizmusfejlesztéshez, a barnamezős területek megújításához, valamint a kulturális sokszínűség ápolásához kapcsolódóan. Józsefváros múltbeli fejlesztési döntései számos nagy horderejű projektet alapoztak meg, amelyek tükröződnek a kerület különböző stratégiai dokumentumaiban is. Kiemelendő jelentőségű ezek közül a 15 éves Kerületfejlesztési Stratégia (2005), az Integrált Városfejlesztési Stratégia (2007), illetve ezek nyomán az építéshatósági munkát meghatározó Józsefvárosi Kerületi Építési Szabályzat (2007).

Társadalom

2007 és 2015 között Józsefváros három fő területen végzett nagyobb horderejű beavatkozási munkákat. A Palotanegyed kulturális-turisztikai újrapozicionálását, belvárosiasságának erősítését szolgáló Európa Belvárosa Programot, valamint a Magdolna negyed rendkívül hátrányos szociális, infrastrukturális, társadalmi helyzetének felzárkóztatását célzó, 2005-ben indult Magdolna Negyed Programot az önkormányzat valósította meg. A Corvin Sétány Programot, amely a Corvin negyed Corvin mozi mögötti, igen elavult épületállománnyal és szociális problémákkal terhelt területének gyökeres megújítását hivatott megvalósítani, magánbefektető végzi, az önkormányzattal kooperációban, 2001 óta.

Kedvező adottságai mellett Józsefváros számos problémával küzd, melyek jelentős része összefüggésben van a kerület kedvezőtlen társadalmi helyzetével. A kerület népessége – mint a belső-pesti kerületeké általában – csökken, annak átlagos iskolai végzettsége, valamint foglalkoztatottsága azonban jelentősen elmarad a fővárosi átlagtól. Budapest kerületei közül Józsefvárosban a legalacsonyabb az egy főre eső átlagos nettó belföldi jövedelem, valamint a születéskor várható élettartam, ugyanakkor itt a legmagasabb a munkanélküliek aránya. Hasonlóan kedvezőtlen helyzetet mutat Józsefváros lakásállománya is: az átlagos lakásméret alacsony, az egyszobás, illetve az alacsony komfortfokozatú lakások aránya magas. Józsefvárosi sajátosság az önkormányzati tulajdonú lakások magas aránya, melyek jelentős hányada üres, állaga miatt hasznosítása nem lehetséges. Budapesten itt a legmagasabb a magát cigánynak, romának vallók aránya; rajtuk kívül a kínai nemzetiségűek aránya haladja meg jelentősebben a Budapesten általános szintet.

Fontos kiemelni, hogy mindezen társadalmi és infrastrukturális sajátosságok a kerületben egyáltalán nem egyenletesen oszlanak el: Józsefváros 11 negyede alkalmanként kifejezetten szélsőséges különbségeket képvisel úgy az ott lakók társadalmi helyzete, mint a lakásállomány jellegzetességei terén. A legkedvezőtlenebb helyzetben a Magdolna és az Orczy negyed, illetve az egyetlen lakótömbbel rendelkező Ganz negyed van, míg a kerület legjobb helyzetű negyedeinek a kertvárosias Tisztviselőtelep és Százados negyed, illetve – kisebb mértékben – a belvároshoz legélénkebben kapcsolódó Palotanegyed számít.

Intézmények

Józsefváros óvodai és bölcsődei ellátottsága kielégítő ugyan, azonban utóbbiak terén jelentős kapacitáshiány tapasztalható (akárcsak Budapesten általában), és előbbieik kihasználtsága is közelít a 100%-hoz. Az általános iskolai oktatás csupán a Százados negyedben vet fel megközelíthetőségi problémákat, a kerület egyéb részein a jelentős szegregációbeli (és ezzel párhuzamosan kihasználtságbeli) különbségek jelentenek gondot. Úgy az általános, mint a középfokú oktatásban jellemző, hogy alacsony vonzerejű, problémás intézmények és országosan kiemelkedő színvonalú iskolák működnek párhuzamosan a kerületben. A felsőoktatási intézmények jelentős koncentrációjáról fent már esett szó.

A szociális ellátás Józsefvárosban elsősorban a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermejkölési Központ feladata, amely országos viszonylatban is meglehetősen széles körben, számos szolgáltatással látja el a kerület rászorulóit. Ennek fő oka a kedvezőtlen szociális helyzet, de a városrehabilitációs projektekhez kapcsolódó szolgáltatásbővítések is jelentős szerepet játszottak az ellátások szintjének fejlődésében. A kerület a hajléktalanellátás egyik fő intézményi központja Budapesten, az éjszakai melegezők több, mint harmada itt található.

A kerület egészségügyéért a Józsefvárosi Egészségügyi Szolgálat felel, az ellátás szintje kielégítőnek tekinthető. A legtöbb háziorvosi rendelő felújítására a 2000-es, 2010-es évek során sor került, az Auróra utcai szakrendelő (mint a kerületi egészségügy központi intézménye) 2015-ben újul meg.

Gazdaság, önkormányzati gazdálkodás

Józsefváros csak korlátozottan értelmezhető önálló gazdasági egységként, hiszen mint fővárosi kerület számos téren a Fővárosi Önkormányzattal megosztva bír csak hatáskörrel. A kerülethatárok munkaadói és munkavállalói szempontból is kevésbé bírnak jelentőséggel. A kerület vállalkozásai közül elsősorban a kereskedelemmel foglalkozók alkotják a legnagyobb tömeget, a vállalkozások negyede tartozik ebbe a csoportba. Nagy többségük kiskereskedelmi profillal bír, közel felük – Józsefváros 4400 üzletéből 2000 – ruházati cikkekkel foglalkozik. Jelentős a kerület vendéglátóipara is.

A potenciális húzóágazatok közül kiemelendő a kutatás-fejlesztés, ami a kerületben működő egyetemekhez kapcsolódóan jelenik elsősorban meg – mint azt a Semmelweis Egyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem közös beruházásaként 2015-ben építeni kezdett Bionikai Innovációs Központ is jelzi. Józsefváros

turizmusa 2009 óta jelentősen bővül, és bár egyelőre inkább csak hátország, mintsem aktív célpont a Budapestre érkező turisták számára, látnivalói magas fejlődési potenciált jelentenek.

Józsefváros kedvező pozíciója, metróvonalakkal való kiemelkedő ellátottsága nyomán jelentős ingatlanpiaci célterület, ahol az előregedett, alacsony értékű lakásállomány mellett – a gazdasági recesszió 2008-at követő éveit leszámítva – folyamatos az újlakásépítés, 2011-ben például a Budapesten épült lakások több, mint negyede józsefvárosi volt. Az átlagos ingatlanárak az új lakások építésével leginkább érintett negyedekben a legmagasabb, így a Corvin, illetve a Százados negyedben. Jelentősek a kerületben kiépült irodaházi kapacitások is, részben a Corvin Sétány Programhoz kapcsolódó, részben a Hungária gyűrű mentén megvalósult fejlesztések eredményeként.

Józsefváros költségvetése 2014-ben valamivel több, mint másfél milliárd forint volt, a kerület gazdálkodása 2010 óta szufficitos. A fővárosi szinten beszédett helyi adók 3,81%-a illeti Józsefvárost, melyeknek a gépjárműadón és az iparüzési adón felül az idegenforgalmi adó is tárgyát képezi, azt a kerület nem engedi át a Fővárosi Önkormányzatnak.

A kerület fő gazdaságfejlesztési irányait a munkahelyteremtés, a vállalkozások versenyképességének javítása, illetve a munkavállalók elhelyezkedési esélyeinek fejlesztése jelöli ki. Külön tematikus szándék a Népszínház utca kisiparos arculatának, illetve a Palotanegyed galérianegyed-jellegének erősítése. A fenti irányokat az önkormányzat elsősorban szakmai programokkal, másodsorban szabályozási eszközökkel segíti; utóbbiakra a kis üzlethelyiségeket támogató progresszív adóztatás jelent példát.

A kerületi ingatlanvagyonot az önkormányzat megbízásából kezelő, saját tulajdonú Kisfalu Kft. kezeli. A 4807 darab lakás (2015) között nincs dedikáltan szociális bérlakás, a rászorultsági szempontok az úgynevezett szociális lakbér megállapításakor kerülnek érvényesítésre. A lakások több, mint tíz százaléka üres, míg az 1785 darab nem lakás célú helyiségnek kevesebb, mint harmada hasznosul bérbeadás útján, fennmaradó hányaduk jellemzően üres.

A településüzemeltetési feladatokat Józsefváros önkormányzata a Fővárosi Önkormányzattal közösen látja el, a kerületi szintű tételeket elsősorban saját költségvetési szervein és gazdasági társaságain, ritkább esetben a polgármesteri hivatalon keresztül. Józsefvárosban az önkormányzat szervezetei számos többlétszolgáltatást is biztosítanak, elsősorban szociális területen (bölcsődei, háziorvosi ellátás, rászoruló lakhatása), kisebb részt a közterület-fenntartáshoz kapcsolódóan.

Természeti és épített környezet

A kerület relatív sok zöldfelülettel rendelkezik, azonban azok eloszlása igen egyenlőtlen, főként a Fiumei úti Nemzeti Sírkertre, illetve az Orczy parkra koncentrálódik. Jelentős a fasorok, illetve egyes negyedekben a lakóterületi zöldellátottság szerepe. Józsefvárosban található a Fűvészkert is. Érdemi vízfelületet csak az Orczy park tava jelent a kerületben. A magas beépítésből fakadó hőszigetelés Józsefváros egészét érinti.

Józsefváros területének beépülése a XVIII. században vette kezdetét, majd a XX. század fordulójára nagyrészt elnyerte mai formáját. Jelentős változást csak az 1970-es, '80-as években felépülő Józsefvárosi lakótelep, illetve a 2000-es évek elejétől elinduló Corvin Sétány Program ingatlanfejlesztési jelentettek, illetve jelentenek. A kerület igen gazdag műemlékekben, illetve különböző védett épületekben és területekben, főként a Palotanegyed, illetve a Nemzeti Sírkert területén. A Tisztviselőtelep műemléki jelentőségű terület.

A főváros zónarendszerében Józsefváros a belső, illetve az átmeneti zóna területén fekszik. Területfelhasználása a különböző negyedekben meglehetősen változó, az alulhasznosítottság elsősorban külsőbb részeire, a Fiumei út – Orczy út vonalától keletre jellemző.

Közlekedés

Elhelyezkedéséből fakadóan Józsefvárost több országos és fővárosi jelentőségű főútvonal, illetve vasúti fővonal érinti, területén mindhárom metróvonalnak üzemelnek állomásai. Közúti átmenő forgalma jelentős, a parkolás bizonyos részein nem kielégítően megoldott. A Palotanegyed egy része, illetve a Tisztviselőtelep forgalomcsillapított terület. A kerület közösségi közlekedési ellátottsága fejlett, azonban a rágyaloglási távolságok számos lakóterületen meghaladják a 300 métert. Kerékpáros infrastruktúrával több helyen rendelkezik, úthálózatának zöme alkalmas a kerékpáros közlekedésre. Gyalogos preferenciájú közterületek találhatóak a Kálvin tér, a Corvin Pláza és a Mátyás tér környezetében, valamint a Palotanegyed több részén. A zajterhelés a főutak és a vasútvonalak mentén jelentős.

Közművesítés

A kerület vízellátása teljes, csatornahálózati bekötöttsége 95%, a hálózatok azonban jelentős részben elavultnak tekinthetők. Villamosenergia-hálózata és gázellátása kielégítő, távhőellátottsága a lakótelepi épületekre korlátozódik. Több, az energiahatékonyságot javító projekt fut 2015-ben a Józsefvárosban. A hulladékkezelés Budapesten fővárosi feladat, ellátására a hagyományos hulladékgyűjtésen túl házhoz menő és szigetekeken át történő szelektív hulladékgyűjtéssel, évenkénti lomtalanítással kerül sor.

1.2. HELYZETÉRTÉKELÉS

A helyzetfeltáró munkarész összegzése alapján Józsefváros fő erősségei közé tartozik a városon belüli jó elhelyezkedés, a jelentős városrehabilitációs tapasztalatok, kapacitások megléte, a felsőoktatás sűrű jelenlétéhez kapcsolódó értékek és a lakásállomány jelentős megújulása. Gyengeségeket jelentenek a kedvezőtlen lakhatási körülmények, a kerületen belüli szociális egyenlőtlenségek, a rossz egészségi állapot, a jelentős átmenő forgalom, illetve a sok esetben leromlott közművek. A kerület legfőbb lehetőségeit az egyetemvárosi, tudásközponti szerepkör erősödése, illetve a barnamezős területek megújulása jelenti, míg a veszélyek közül a társadalmi szegregáció fokozódása, a városrehabilitációs beavatkozások ellehetetlenülése, valamint a kiskereskedelem széles spektrumának beszűkülése emelhető ki.

A kerület egyes negyedei jelentősen eltérő arculatúak, helyzetűek és adottságúak, így a potenciális fejlesztési irányok is markánsan szerteágazóak: jellemzően más területeket érint például az egyetemvárosiasodás, a barnamezős területek hasznosítása, illetve a turisztikai potenciálok kihasználásának erősítése.

A rendelkezésre álló 2011-es adatok szerint Józsefvárosban három szegregátum és hét (a fentiekkel részben átfedő) szegregációval veszélyeztetett terület volt található. Ezek elsősorban a Magdolna és az Orczy negyedekben koncentrálódnak, de a Csarnok negyed is érintett általuk.

A kerületben javasolt beavatkozási területek részben e leromlott környékekre (Magdolna, Orczy negyed) részben fejlesztési területekre – Corvin sétány, Asztalos Sándor út – Kőbányai út menti barnamezős területek), részben nem teljesen kihasznált potenciálú lakóterületekre (Palotanegyed, Népszínház utca) fókuszálnak.

2. HELYZETFELTÁRÓ, HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZEK

2.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, JÓZSEFVÁROS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

2.1.1. Budapest nemzetközi és országos szerepe

Budapest az európai városhálózat tagjaként 1,7 millió fős lakosságával a jelentősebb európai városok közé tartozik. Nemzetközi, ezen belül is makroregionális szerepköre jelentős, de a főváros és várostérsége együttes fejlesztésével, fejlődésével ezt a pozíciót tovább kell erősíteni az ország egészének versenyképessége érdekében. A KSH adatai alapján Magyarországon belül Budapesten termelődött meg a GDP 38%-a 2011-ben (míg lakossági súlya csak 17,6%), a beruházások 38%-a szintén itt valósult meg (2013). Az egyetemi és kutatási központok kiemelkedő koncentrációja hozzájárult ahhoz, hogy a versenyképesség egyik legfontosabb jellemzője, az országban kutatás-fejlesztésre fordított éves ráfordítás közel 60%-a itt realizálódjon. Budapest a szolgáltatási szektor dominanciája mellett olyan ágazatok kiemelkedő központja, mint a kreatívipar, az IKT szektor, a gyógyszeripar. Budapest az ország első számú turisztikai célterülete, kulturális kínálata és épített öröksége nemzetközi viszonylatban is jelentős. Budapest-központú az ország légi forgalma, és a közlekedési hálózatok történeti kialakulása nyomán ez a legfontosabb közúti és vasúti csomópont. A forgalom magas koncentrációját a lakosság száma és a város gazdasági jelentősége eredményezi. Budapest logisztikai pozícióját az itt metsződő három európai közlekedési folyosó is erősíti, melyek egyik eleme maga a Duna, mint vízi út. A főváros vonzereje, népszerűsége erősödik, mely mind a lakosság számban, mind a turisztikai adatokban jól tükröződik. Az elmúlt 10 évben Budapest népessége növekedni tudott, a Budapestről történő elvándorlás 2007-től megfordult, így a főváros migrációs egyenlege pozitív tendenciát mutat.

A főváros és agglomerációja (közel 3 millió fő, az ország lakosságának mintegy 30%-a) együtt alkotja a budapesti funkcionális várostérséget, a budapesti gazdasági tér még ennél is nagyobb kiterjedésű és jelentőségű. Budapest és várostérsége a népesség, a jövedelem és a tőkekoncentráció tekintetében kiemelkedő az ország más térségeihez viszonyítva és ezzel arányosak a közlekedés terén jelentkező terhelések, igények. A térségen belüli intézményesített együttműködés alacsony hatékonyságú, az együttműködés szintje jelenleg nem megfelelő, a térségi pozíció megerősítése érdekében szorosabb kapcsolat szükséges.

A budapesti várostérség nemzetközi, országos és regionális szerepkörének alakításában Józsefváros is szerepet játszik sajátos adottságaival, ezidáig megvalósított fejlesztéseivel, ugyanakkor e szerepkörök önálló értelmezése a kerület szintjén csak korlátozottan tehető meg. A kerületek mindegyike hozzájárult ennek a kivételes fővárosi pozíciónak a kialakításához, melyben előrelépés a jövőben a komparatív előnyökre építve és egymással együttműködve érhető el szinte minden fontos területen.

2.1.2. A kerület szerepe a településhálózatban

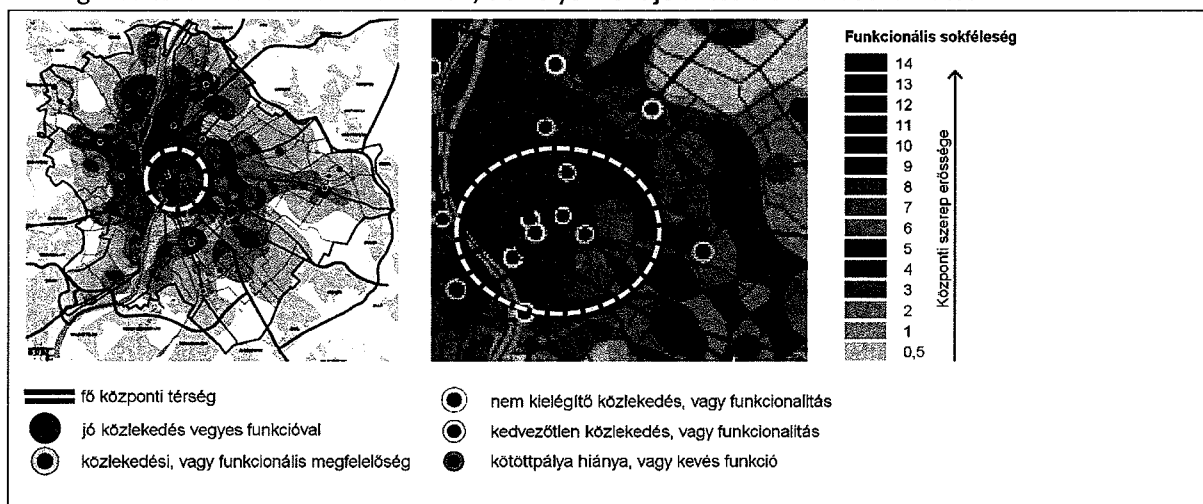
Józsefváros szerepkörét mind nemzetközi, mint térségi kitekintésben alapvetően meghatározza a kerület Budapesten belüli elhelyezkedése, amely kettős, hiszen mind a Belső, mind az Átmeneti zónának is részét képezi. Utóbbi miatt nem véletlen, hogy a kerületet több országos jelentőségű közlekedési elem is érinti, ami mind a fővárosi, mind az országos hálózatba bekapcsolja a kerületet.

A városon belüli közúti és vasúti hálózati elemek összvárosi szintű kapcsolatot biztosítanak Józsefváros területeinek, ugyanakkor súlyos környezeti problémákat is okoznak a forgalmi terhelés miatt. A kerület kapcsolatait a körirányú elemek (Kiskörút, Nagykörút, Fiumei út – Orczy út), és a városszerkezet egyik

legfontosabb harántirányú eleme, a Hungária gyűrű mellett legjelentősebb mértékben a sugárirányú elemek befolyásolják. Ez utóbbiak jelentik az országos és regionális kapcsolatokat, mint a Rákóczi út – dunai hidkapcsolattal Buda és a nyugati országrészek felé –, a Kerepesi út, a ma még korlátozott kapcsolatokkal rendelkező Kőbányai út, vagy az Üllői út. A Keleti pályaudvar mint fejpályaudvar meghatározóan köti be az országos és nemzetközi vasúti vérkeringésbe a városrészt.

Józsefváros kiemelt közúti vasúti eleme a Kiskörút és a Nagykörút villamosvonala, a Hungária gyűrűn haladó villamos, továbbá Budapest legjelentősebb városi közösségi közlekedési elemei, az M2, az M3 és M4 metróvonalak is. A villamosvonalak révén közvetlen felszíni közösségi kapcsolatok kötik össze a budai oldallal. A Duna 10-15 perces gyaloglással elérhető, a kerület kapcsolódik a budapesti kerékpáros infrastruktúrához.

A kerületnek a fővároson belül elfoglalt pozícióját alapvetően meghatározza történeti szempontból is kiemelt helyzete, mivel a városfejlődés korai szakaszától kezdve szerves része a főváros főközpontjának, így Budapest hagyományos városközpontjának. Ez a város belső, legfrekvenciáltabb, legfunkciógazdagabb, kiváló elérhetőséggel rendelkező területe, amely nemzetközi, országos, agglomerációs és városon belüli vonzerővel is bír. A főközponti pozíció szerepét erősíti emellett az itt bonyolódó Buda és Pest közötti dunai átkelő forgalom, ami felesleges közlekedési telítettséget is okoz. A városközpontnak, mint Budapest főközpontjának minőségi átértékelése kezdeti fázisban van, de helyenként jelentős előrehaladást mutat.

1. ábra: Központrendszer közlekedési és funkcionális összetettsége.

Forrás: Budapest 2030

A város hálózati rendszere és területeinek jellemzői mellett meghatározóak azok a közösségi helyszínek, lokális kisközpontok, kerületközpontok, melyek a város működésében alapvető sűrűsödéseket jelentenek. Fontosak, mert a legtöbb esetben egyben közlekedési csomópontokhoz, jellemzően közösségi közlekedés átszállóhelyeihez kapcsolódva jöttek és jönnek létre. A központ- és a közlekedési rendszer funkcionális összetettségét mutatja a fenti ábra.

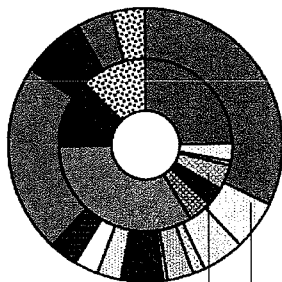
A hagyományos budapesti városközpont-hoz jelentős aktivitással rendelkező központi helyek kapcsolódnak a Nagykörút mentén, melyek kiváló elérhetőségük és kiemelt funkcióik révén egyszerre szolgálják a városközpontot és a teljes várost, kiváló találkozóhelyek, tájékoztató pontok.

Józsefváros három ilyen kiemelt helyszínnel is szerepet vállal a fővárosi központrendszerben, a Baross tér – Keleti pályaudvar, a Blaha Lujza tér és az Corvin Sétány Program révén.

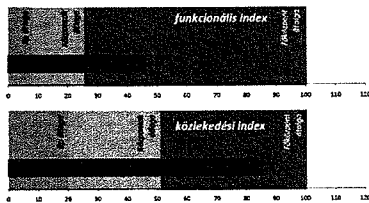
Baross tér – Keleti pályaudvar

funkciók megoszlása területhasználat szerint

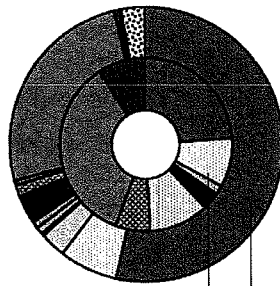
Központ lehatárolásán belül + 300 méter vonzókörzetében

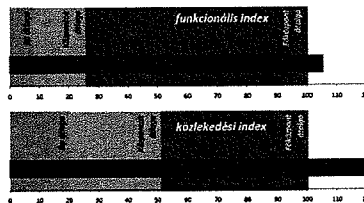
Blaha Lujza tér

funkciók megoszlása területhasználat szerint

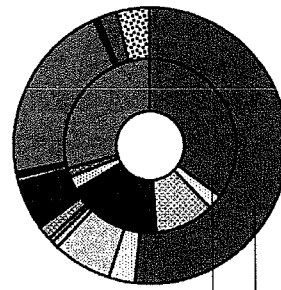
Központ lehatárolásán belül + 300 méter vonzókörzetében

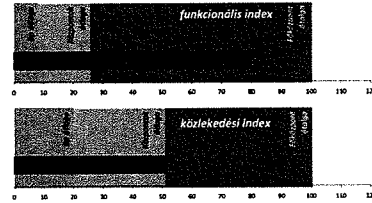
Corvin Sétány Program

funkciók megoszlása területhasználat szerint

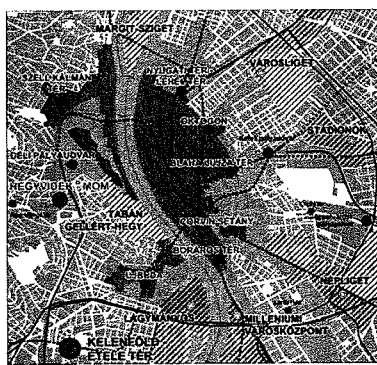

Központ lehatárolásán belül + 300 méter vonzókörzetében

2. ábra: Józsefváros kiemelt helyszínei a központrendszeren belül - Funkcionális és elérhetőségi megoszlások

Forrás: Budapest 2030 – BudTha helyzetértékelés

3. ábra: A főközpont és kiemelt nagykörúti helyszínei.

Forrás: Budapest 2030 helyzetértékelés

Természetesen Józsefváros további központi helyekkel is rendelkezik még a Nagykörút mentén is, mint a Harminckettesek tere, a Rákóczi tér, de azok hangsúlyai kevésbé meghatározóak.

Ezek a kiemelt pontok más és más minőségű szolgáltatásokat és funkcióköröket jelentve a főközpont különleges hangsúlyelemei. Az ábra jól mutatja a körút mentén rendszerbe szerveződött helyszíneket, amelyek között „munkamegosztás” is megfigyelhető. Az elemzések kimutatták, hogy a jelentős közlekedési potenciál alacsonyabb funkcionális telítettséggel, vagy az alacsonyabb közlekedési potenciál, de gazdagabb városi funkcionalitás a nagykörúti szerkezeti vonalon egyaránt jelentős vonzerővel bír.

Józsefváros fővárosban és a városközponton belül is betöltött különleges szerepkörét a felsőfokú oktatás és az egészségügy országos jelentőségű intézményeinek nagy számú jelenléte egyedülivé teszi a városon belül, ami nem csak hazai, de esetenként nemzetközi mércével is kimagasló értéket képvisel.

A potenciálisan erős központképző szereppel bíró oktatási intézmények közül olyanok képviseltetik magukat a kerületben, mint az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Semmelweis Egyetem és újabban a Nemzeti Közszoigálati Egyetem.

A kerületben tehát meghatározó a diákság jelenléte, amely – nem véletlenül – a Palotanegyed átalakulása során birtokba is vette a terjedő forgalomcsillapított közterületeket, vendéglátóhelyeket. Ez a korábbi városban belüli szerephez képest új jelenség, erősíti a városközponti jelleget és visszahat a rehabilitációra szoruló környezetre is. Ezzel a kerület turisztikai vonzereje is megnőtt, túlmutat a kerülethatárokon, de kerületen belüli hatásuk alig tör át a Nagykörút határvonalán túli lakóterületekre. Itt a városközpont hatása már nem, vagy alig érvényesül, további intézmények ugyan itt is jelen vannak, de kevésbé jelentenek központi vonzerőt.

A kerület további meghatározó központjai az átmeneti zónában, vagy annak határán találhatóak, illetve ott indulhatnak fejlődésnek, így például a Teleki László tér és az Orczy tér. Központi helyé vált az Aréna Pláza is, de elhelyezkedése folytán kevésbé szolgálja a kerületi lakosság igényeit, inkább térségi vonzerővel bír. A központrendszer terve a Józsefvárosi pályaudvar megszűntével a Hungária körút és a Kőbányai út találkozási környezetében új központot prognosztizál.

2.1.3. A kerület funkcionális és területi kapcsolatai

Józsefvárosnak a Belső és az Átmeneti zóna részeként nincs Budapesten kívüli szomszédos települése. Közigazgatási szempontból szomszédos az V., VII., IX., X., XIV. kerületekkel. A belső városrészek történetileg is fontos területeként városi szövete és épületállománya – habár nem teljesen homogén – a domináló hasonlóság miatt a többi kerülettel együttesen alkotja a főváros történeti városstruktúráját és értékes historizáló épületállományát. A Nagykörúton kívül már szomszédjaihoz képest – várostörténeti okok miatt – eltérő beépítési jellemzőket mutat, az Átmeneti zónára eső területein az ipari, vasúti területek dominálnak.

A városszerkezeti elhelyezkedés szempontjából a kerületnek a Belvárossal, azaz a főközpont szívével a legszorosabb kapcsolata. A VII. kerület Rákóczi úti határvonala a mindennapi életben és a városrész működése tekintetében is teljesen elmosódik. A Baross tértől keletre ugyanakkor a meghatározó vasúti területek teljes mértékben elvágják Józsefvárost északi irányban a VII. kerülettől. Fontos kapcsolódási lehetőség a nagy sportintézmények irányában merül fel, de a csatlakozó ipari, intézményi területek ezt jelenleg nem kifejezetten igénylik. Józsefvárosban ezen felül megjelenik a pesti átmeneti zónát átölelő, jórészt hasznosított barnamező gyűréje is, annak pozitív és negatív hatásaival egyaránt.

A külső kerületekkel való kapcsolat a Hungária körút harántirányú szerkezeti elemén keresztül történik, célterületként azonban jórészt a városközpont a meghatározó. A nagykapacitású országos hálózat bevezető szakaszai tehát már itt szétosztott forgalmat jelentenek, és valamennyire távol tartják a belső területektől a forgalmat. Ugyanakkor ezek a nyomvonalak kötik be a kerületet is a térségi hálózatokba. A funkcionális kapcsolatokban nagy hangsúlyt kapnak a különféle képpen hasznosított barnamezős területek, amelyek egyrészt gazdasági potenciáljukkal szerkezetalkítóak a kerület életében, másrészt az örökölt és továbbélő környezeti gondok nem mindig oldhatók meg a teljes térség kezelése nélkül.

Mindezek mellett Józsefvárosnak speciális jelentősége van még a Kerepesi úti sírkert tekintetében, ami temetkezési helyként és nemzeti emlékhelyként egyaránt fontos és területileg meghatározó pontja a városnak.

A kerület belső területei zöldterületekben és zöldfelületben szegényebbek, bár több kis teresedés, illetve a Nemzeti Múzeum kertje és néhány utcai fasor is oldja ezt. Ugyanakkor a Nagykörúton kívüli területeken az intézmények nagyobb zöldfelülettel rendelkeznek, mint ahogy a Fűvészkert és az Orczy park zöldfelületi

potenciálja is jelentős. Mindez kedvezőbbé és vonzóbbá teheti Józsefvárost, egyben dominánsan mássá formálja szomszédjaihoz képest.

A lakóterületeken megindult rehabilitáció, vagy a jelentősebb átépítések ezt – megfelelő szabályozási keretek között – kiaknázhathják, megteremtve a történeti struktúrában létrejövő új belső térrendszer és beépítés lehetőségét.

Mindemellett kiemelendők a rehabilitációra megérett krízisterületek kedvezőtlen gazdasági és társadalmi folyamatai.

SWOT / TELEPÜLÉSHÁLÓZAT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a történeti Belső-Józsefváros városszövege és jelentősége, mint a Főváros történeti részének szerves része; ▪ történetileg kialakult központi szerepkörök – ezen belül Józsefváros városközponti és kiemelt körüti helyszíneinek szerepe; ▪ a főváros erős, nemzetközi szintű tudásbázissal és felsőoktatási intézményekkel rendelkezik, ezen belül Józsefváros kiemelt felsőoktatási szerepköre; ▪ kiemelkedő egészségügyi központosodás – kórházak, klinikák; ▪ hálózati szempontból kedvező közlekedési kapcsolatok; ▪ országon belül stabil és erősödő szerepkör. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a kedvező közlekedéshálózati helyzet következtében magas forgalomterhelés, illetve közlekedésből származó környezetterhelés; ▪ a belső városrészben zöldfelületi hiányok; ▪ szociális problémák, a krízisterületek kiemelkedő aránya; ▪ társadalmilag többszintű problémákkal terhelt térség; ▪ az épületállomány leromlott állapota, a társasházak lakóközösségének korlátozott gazdasági lehetőségei, alacsony fokú aktivitása; ▪ jelentős vasúti és gazdasági területek átjárhatatlansága.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ az országos közlekedési hálózatok Budapest-központúságot oldó fejlesztése, belső területek terhelésmentesítése; ▪ az oktatási brandek erősítése és kihasználása; ▪ a közlekedés- és zöldterület-fejlesztés, illetve a minőségi területfejlesztés terén a Palotanegyed Várház körüti kapcsolata révén a Duna közelségének kihasználása; ▪ a városközpont frekventált helyszíne közelében fekvő alulhasznosított és hasznosítatlan területek (volt vasúti területek) szoros integrálása a meglévő történeti városszerkezetbe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ leszakadó barnamezők tovább degradálják a terület környezeti és gazdasági potenciálját; ▪ a szegregáció erősödése a leszakadó társadalmi rétegek növekedése miatt; ▪ a szükséges rehabilitációk megindulásának elmaradása.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

A Fővárossal és a szomszédos kerületekkel történő intenzívebb együttműködés.

2.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET

2.2.1. Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) szerint a területfejlesztés: „az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.” A területfejlesztést megalapozó egyik fejlesztési dokumentum a területfejlesztési koncepció, amely „az ország, illetve egy térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára”.

Az országos, illetve térségi tervek a fővárost értelemszerűen érintik, javaslatot tesznek a fejlesztési irányokra. Az országos és a térségre vonatkozó valamennyi hatályos dokumentum egybehangzóan rögzíti a térség kiemelkedő jelentőségét, a közép-európai és a magyarországi térszerkezetben betöltött meghatározó szerepét.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a Fővárosi Önkormányzat számára az ellátandó feladatok terén számos változást hozott, megjelent a megyei önkormányzatok feladatát képező területfejlesztés és -rendezés is. Bár Budapest nehezen illeszthető a megyék tervrendszerébe, hiszen a településfejlesztési és területfejlesztési koncepció is ugyanazon közigazgatási területre vonatkozóan készült, a fővárost – ennek következtében Józsefvárost is – a következő területfejlesztési dokumentumok érintik:

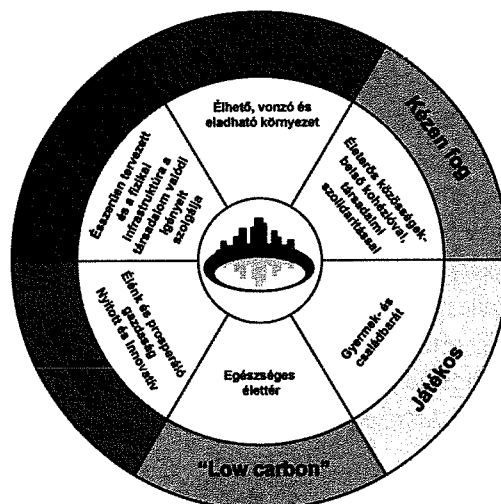
- Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,
- a 2014. június 30-i közgyűlésén elfogadott Budapest Területfejlesztési Koncepciója (továbbiakban: BTFK), valamint
- az 215/2015. (II. 25.) Főv. Kgy. határozattal elfogadott Fővárosi Területfejlesztési Program (továbbiakban: FŐTEP).

A szomszédos Pest megye területfejlesztési dokumentuma, a Pest Megyei Területfejlesztési koncepció (továbbiakban: PMTFK) megállapításai is érintik közvetetten a fővárost, a kerületeket, így Józsefvárost is.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)

Az Országgyűlés a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki. A négy cél a társadalom és a gazdaság egészének szól, beleértve a társadalmi és a gazdasági környezethez való viszonyulást és a környezeti szempontokat is. Az átfogó célok a gazdasági és társadalmi fordulatot célozzák meg, az alábbiak szerint:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

4. ábra: A sikeres város stratégiájának alapelemei
Forrás: OFTK

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az Országgyűlés megerősítette az OFTK tizenhárom specifikus célkitűzését, köztük hét szakpolitikai jellegű célt és hat területi célt. A célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, továbbá kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat is, amelyekre a középtávú – fókuszált – fejlesztési feladatok épülhetnek:

Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok

Versenyképes, innovatív gazdaság

Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság

Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése

Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I

Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom

Jó állam, szolgáltató állam és biztonság

Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi specifikus célok

Az ország makroregionális szerepének erősítése

A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat

Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése / az egyes nagytérségek megújulását biztosító fejlesztések

Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése

Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése

Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Az OFTK **térszerkezeti és térhasználati elveket** is megfogalmaz, a térségi fejlesztésekben, fejlesztési beavatkozások során mind a tervezésben, mind a végrehajtás során tekintettel kell lenni a természeti erőforrásokat védő térszerkezetre és a fenntarthatóságot biztosító területhasználatra, „zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős fejlesztések szükségesek”. „A takarékos és átgondolt területhasználat a legfontosabb térhasználati elvek egyike, a takarékos helyhasználatot érvényesíteni kell a településfejlesztésben is. A városok szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása az agglomerációs településeket is erősen érinti, valódi térségi szintű térszervezési feladat. A vidékies területhasználatnál is kerülni kell a talajpusztulást, visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket. Az infrastruktúra-fejlesztések tervezésénél az ezt figyelembe vevő megoldásokat kell támogatni.”

Az OFTK **Budapest területfejlesztési igényei és feladatai** című fejezetében a főváros pozicionálása mellett a következő fejlesztési irányok kerültek kijelölésre:

- A térségi pozíció erősítése a földrajzi, geopolitikai adottságok kihasználásával.
- Az összmagyarság identitásának erősítése a Kárpát-medence kulturális központjaként.
- Összehangolt fejlesztések a várostérségben – feladatmegosztás megszervezése.
- Egységes Budapest – hatékony közigazgatási rendszerrel.
- A népesség megtartása vonzó, egészséges életkörülmények biztosításával, az esélyegyenlőség megerősítésével és a rugalmas lakásstruktúra kialakításával.
- Kezdeményező város- és térségfejlesztés, tudás- és készség alapú gazdaságfejlesztés, zöld gazdasági kultúra meggyökereztetése, valamint a turizmusban rejlő gazdasági lehetőségek kihasználása.
- A gazdasági fejlődést lehetővé tevő differenciált területi kínálat biztosítása.
- A város és a Duna együttélésének megteremtése.
- Kiegyensúlyozott városi térszerkezet kialakítása differenciált központrendszerrel, a kompakt város elvének megvalósítása.
- A területhasználat és a közlekedés integrált fejlesztése, a városi közösségi közlekedés súlyának növelése.

Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció (PMTFK)

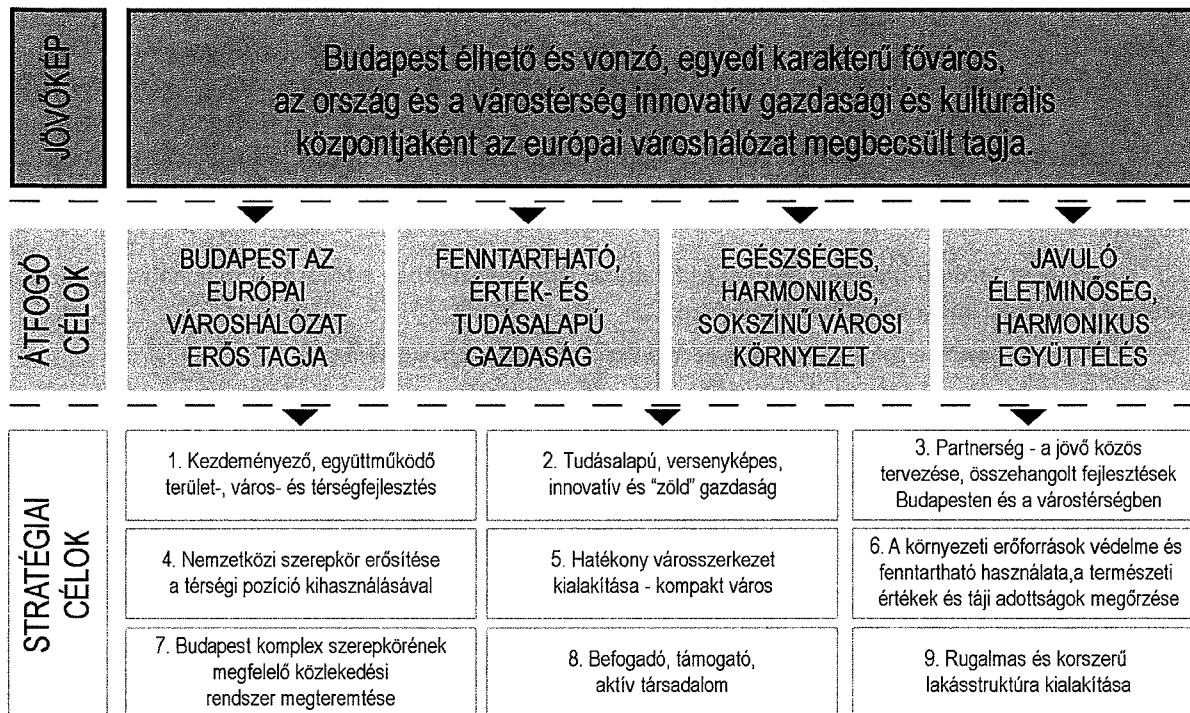
Pest megye és Budapest egy fejlesztési térség, a fejlesztési és rendezési irányok összehangolása fontos feladat. Pest megye jövőképe alapja a diverzitás megtartása és erősítése a gazdaság, a kultúra, a média, a köz- és a szakoktatás, a felsőoktatás és a tudomány területein egyaránt. Ez jelenti egy olyan növekedés alapját, amely munkahelyeket teremt, nagyobb jövedelmet, kezelhető kockázatokat és a környezet, az erőforrások megkímélését - azaz fenntartható növekedést. Pest megye specifikus céljai a belső városrészek tekintetében – a megyei lépték és a kevesebb területi kapcsolódás miatt – nem igénylik a részletező bemutatást.

A megye területfejlesztési koncepciója és a BTFK szoros együttműködésben készült, így az összhang biztosított. A két terv számos azonos elemet tartalmaz a térségre vonatkozóan.

Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK)

A területfejlesztési koncepció megfogalmazza a térség 2030-ra elérni kívánt jövőképét, térstruktúráját, valamint a 2020-ra szóló átfogó és stratégiai célokban előirányzott célállapotot. A koncepció célrendszerében a fejlesztési alapelvek – egyben mint horizontális célok – olyan szemléleti alapvetések, amelyeket a célrendszer minden egyes elemére vonatkozóan következetesen alkalmazni kell: az élhetőséget, a fenntarthatóságot, az esélyegyenlőséget.

Az átfogó célok Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoznak, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik. Az átfogó célok elérését kilenc stratégiai (specifikus) cél segíti.

5. ábra: Budapest Területfejlesztési Koncepciójának célrendszere.

Forrás: BTFK

BTFK stratégiai céljai közül, várhatóan 6 célhoz rendelhető uniós társfinanszírozás

Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság

Hatékony városszerkezet kialakítása – kompakt város

A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése

Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Befogadó, támogató, aktív társadalom

Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

1. táblázat: Budapest Területfejlesztési Koncepciójának uniós társfinanszírozásra várható céljai.

Forrás: BTFK

Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP)

A 2014-2020-as tervezés tekintetében a megyék elsődlegesen a területi operatív programokhoz készíthetik el fejlesztési javaslatukat. A Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja részben a finanszírozás alapját. A Tftv. 5.§ n) pontja szerint a **területfejlesztési program** „a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv”. A területfejlesztési program stratégiai, valamint operatív programrészből áll.

A stratégiai célok nem minden elemükben támogathatók, viszont egyes támogatási területeik összekapcsolhatók, ezért tartalmukat a FŐTEP 5 prioritás-tengely alá rendezi.

Prioritástengely	Intézkedések
I. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 1.4. Városterületi együttműködés
II. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért	2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása 2.4. Értékvédelem – értékteremtés 2.5. A lakásállomány optimalizálása
III. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem 3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4 Korszerű vízgazdálkodás 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem
IV. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése) 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
V. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért	5.1. Befogadó és támogató társadalom 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása 5.4. A kulturális kínálat bővítése

2. táblázat: A Fővárosi Területfejlesztési Program prioritástengelyei és intézkedései.

Forrás: FŐTEP

A dokumentumot a 215/2015. (II. 25.) Főv. Kgy. határozattal fogadta el a Fővárosi Közgyűlés.

2.2.2. Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) szerint a „településfejlesztés feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.”

„A **településfejlesztési koncepció** hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

Az **integrált településfejlesztési stratégia** a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.”

Józsefváros területét a többszintű önkormányzati rendszer, valamint a fejlesztési tervek egymásra épülése (tervhierarchia és az időtávok különbözősége) miatt több fővárosi és kerületi településfejlesztési dokumentum is érinti. A hatályos fővárosi településfejlesztési dokumentumok a következők:

- Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció (továbbiakban: Budapest 2030),
- ITS Budapest stratégia 2020 (továbbiakban: BP ITS 2020).

A kerületi településfejlesztési döntéseket a 2.2.3. fejezet tárgyalja.

A Főváros hatályos hosszú távú településfejlesztési koncepciója Budapest teljes közigazgatási területére kijelöli a településfejlesztés irányait. A Budapest 2030 a 767/2013. (IV.24.) Főv. Kgy. határozattal került jóváhagyásra, előíranyozza a 2030-ig elérendő hosszú távú célokat. Ezt követően a törvénynek megfelelően új középtávú program vált szükségessé. Ennek megfelelően született meg a fővárosi új stratégiája, az BP ITS 2020, ami mára elfogadásra került a 923/2014. (VI.30.) Főv. Kgy. határozattal.

Budapest 2030

A városfejlesztési koncepció az Étv. szerint a Fővárosi Közgyűlés által elfogadott olyan várospolitikai dokumentum, amely Budapest jövőbeni kialakítására vonatkozik.

A meglévő értékekre építve a következő jövőképet fogalmazza meg a koncepció:

Budapest élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A koncepció négy átfogó célt határoz meg, amely Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoz, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik:

- Budapest az európai városhálózat erős tagja,
- Fenntartható, érték- és tudásalapú gazdaság,
- Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet,
- Javuló életminőség, harmonikus együttélés.

A célok meghatározása a szemléleti alapvetések (élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség) és az átfogó célok alapján történt. A kitűzött tizenhét cél és az átfogó célok viszonyát az alábbi táblázat mutatja be: egy-egy cél, ugyan eltérő mértékben, de egyszerre több átfogó célt is szolgál.

C É L O K	ÉLHETŐSÉG, FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ERŐSÍTÉSE A NÉPESSÉGMEGTARTÁS ÉRDEKÉBEN			
	BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROS- HÁLÓZAT ERŐS TAGJA	ÉRTÉK- ÉS TUDÁSALAPÚ, FENN- TARTHATÓ GAZDASÁG	HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
1. Kezdeményező városfejlesztés	■	■	■	■
2. Partnerség – a jövő közös tervezése a térségben és országosan	■	■	■	■
3. Egységes Budapest	■	■	■	■
4. Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése	■	■	■	■
5. Egészséges környezeti feltételek megteremtése	■	■	■	■
6. Klímavédelem és hatékony energiafelhasználás	■	■	■	■
7. Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
8. A Dunával együtt élő város	■	■	■	■
9. Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet - kompakt város	■	■	■	■
10. A barnamezős területek a városfejlesztési célterületei	■	■	■	■
11. Intelligens mobilitás	■	■	■	■
12. Tudás-, készség- és zöldalapú gazdaságfejlesztés	■	■	■	■
13. Önfenntartó városgazdálkodási rendszer	■	■	■	■
14. A kulturális sokszínűség megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
15. Humán szolgáltatások optimalizálása	■	■	■	■
16. Igényekhez igazodó, rugalmas lakásstruktúra megteremtése	■	■	■	■
17. Befogadó, támogató és aktív társadalom	■	■	■	■

6. ábra: A Budapest 2030 Városrendezési Konceptió célrendszere.

Forrás: Budapest 2030

BP ITS 2020

Az ITS szerepe, hogy bemutassa azokat a konkrétabb ágazati és területi fejlesztési irányokat, projekteket, melyeket Budapest Főváros Önkormányzata középtávon kíván megvalósítani a Budapest 2030 hosszú távú céljainak elérése érdekében.

Miközben a FŐTEP elsősorban a gazdaságfejlesztést helyezi fókuszba, a főváros integrált településfejlesztési stratégiája a Fővárosi Önkormányzat által előkészítendő, koordinálandó, megvalósítandó fejlesztéseket, projekteket helyezi a középpontba – természetesen összehangolva és illeszkedve a Főváros egész területére elfogadott, illetve párhuzamosan készülő területfejlesztési dokumentummal. A stratégia időtávja illeszkedik az EU programozási ciklusához, tehát a 2014 és 2023 (2020-at követően a projektek megvalósítására további

három év áll rendelkezésre) között megvalósítani tervezett fejlesztéseket és fejlesztési irányokat foglalja magában.

A Budapest 2030-ban meghatározott átfogó célok elérését középtávon két specifikus cél szolgálja:

- Gazdasági teljesítmény növelése (gazdasági teljesítményét nemzetközi szinten erősítő budapesti várostérség);
- Életminőség feltételeinek javítása (minőségi nagyvárosi életfeltételek).

A specifikus célok elérését középtávon öt tematikus és egy kiemelt területi cél mentén kívánja Budapest Főváros Önkormányzata megvalósítani.

Tematikus célok

1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés

A városfejlesztés kezdeményező, együttműködő jellegét erősítő intézmény- és eszközrendszer, valamint koordinációs mechanizmusok kialakítása.

2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet

A foglalkoztatást bővítő és a hozzáadott értéket előállító gazdasági szereplők működésének, együttműködésének, piacszerzésének támogatása.

3. Intelligens városműködés

A városi, várostérségi közszolgáltatások hatékonyságának javítása a kooperáció, valamint a környezettudatos és innovatív megoldások alkalmazásával.

4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet

Élhetőbb, a társadalmi igényeknek megfelelő városi környezet feltételeinek kialakítása, a gazdasági prosperitást, társadalmi kohéziót és régió túlmutató szerepkört egyaránt szolgáló infrastruktúrák fejlesztésével.

5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek

Az egyéni és közösségi öngondoskodás, felelősségvállalás, az esélyegyenlőség, valamint Budapest befogadó jellegének erősítése.

Területi cél

6. Dunával együttélő város

A Duna, a Duna-partok és a dunai szigetek közösségi és gazdasági adottságainak integrált fejlesztése.

Az ITS-ben meghatározott célokkal kapcsolatosan olyan eszközök és konkrét projektszintű beavatkozások kerültek megfogalmazásra, amelyek Józsefváros fejlesztési szándékait közvetett vagy közvetlen módon pozitívan támogatják. Ezek az alábbiak:

➤ 1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés:

- 1.1. Városfejlesztési Alap
- 1.2. Városfejlesztési operatív menedzsmentfeladatok ellátása
- 1.3. Városmárka kialakítása, városfejlesztési kommunikációt biztosító intézményi feltételek
- 1.4. Turisztikai desztinációmenedzsment tevékenységi körének megerősítése
- 1.5. Befektetésösztönző feladatok ellátásához intézményi feltételek biztosítása

➤ 2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet:

- 2.1.1. Barnamezős területmenedzsment
- 2.1.6. Üres ingatlanok hasznosításának programja
- 2.3. KKV-fejlesztési és innovációs program

➤ 3. cél Intelligens városműködés:

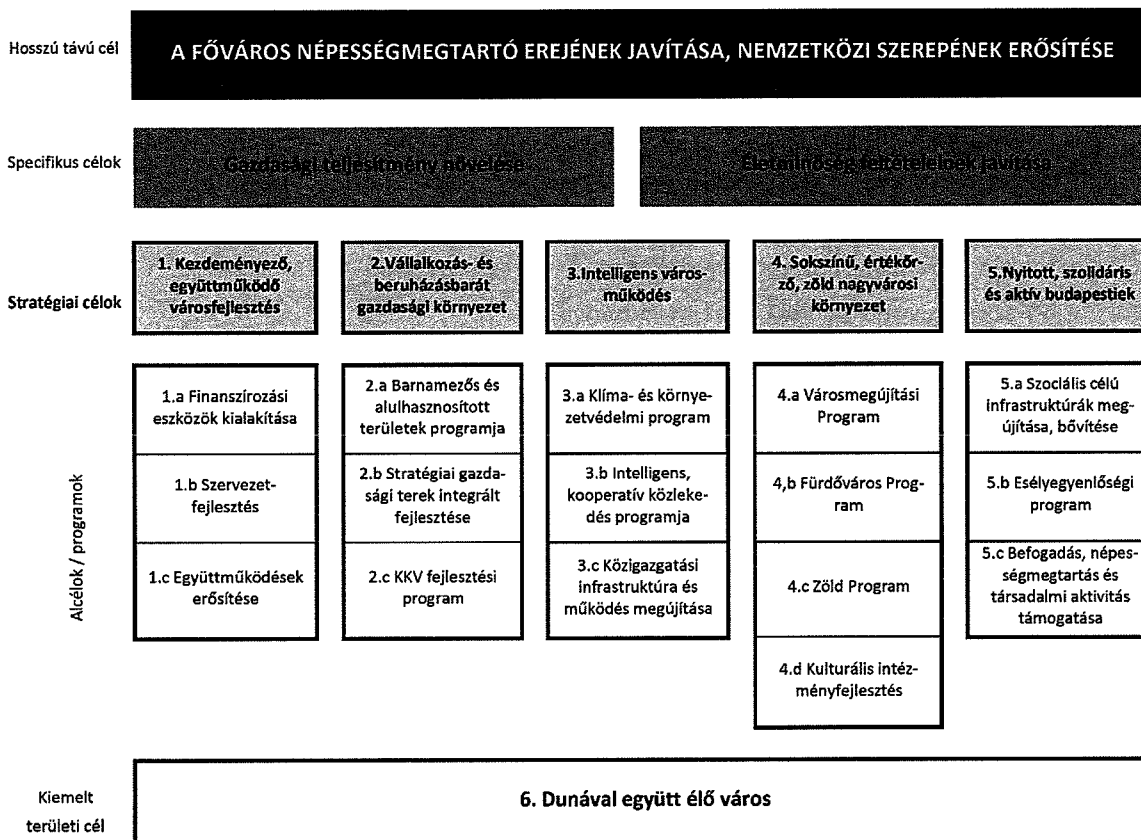
-
3.1.5.	Távhőellátási területek növelése – pilot projekt
3.1.8.	A Fővárosi Vízművek Zrt. ivóvíz-ellátási üzembiztonságát, valamint a működési hatékonyságot növelő programja
3.1.9.	Fővárosi Vízgazdálkodási Stratégia
3.1.12.	A BDK tulajdonában lévő közvilágítási lámpatestek cseréje
3.1.13.	Budapest Főváros Integrált Energetikai Stratégiája
3.2.1.	Fővárosi személyforgalmi behajtásdíj-rendszer bevezetése és a hozzá kapcsolódó beruházások
3.2.3.a	M3-as metróvonal infrastruktúrájának rekonstrukciója
3.2.5.	Budapesti villamos és trolibusz járműprojekt II. ütem
3.2.25.	Budapesti és regionális kerékpáros közlekedés fejlesztése és kerékpáros szolgáltatásfejlesztés
3.2.26.	B+R rendszerű kerékpártárolók létesítése
3.2.28.	Trolibuszvonalak hosszabbítása

➤ 4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet:

-
4.1.1.	Közösségi terek és integrált közterületi megújítások (Tér-Köz Plusz)
4.1.3.	Épületfelújítás támogatása – értékőrzés, energiahatékonyság, funkció, pilot tömbrehabilitáció
4.1.4.	Városmegújítási klaszterprogram
4.1.5.	Civil városfejlesztési program
4.3.2.	Népliget integrált fejlesztése
4.3.10.	Zöldterület-fejlesztési keret

➤ 5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek:

-
5.1.	Szociális célú infrastruktúra fejlesztése
5.2.	Antiszegregációs programokat támogató szolgáltatások (kulcsprojekt)
5.3.	Esélyegyenlőségi program
5.4.	Szemléletformáló és aktív életmódot támogató programok
5.5.	Színes Budapest
5.6.	XYZ – Fiatalok Programja (kulcsprojekt)

7. ábra: Budapest Integrált Településfejlesztési Stratégiájának célrendszere.

Forrás: BP ITS 2020

2.2.3. Hatályos kerületfejlesztési döntések bemutatása

Józsefvárosban az elmúlt közel húsz év folyamán több koncepcionális elképzelés, városrehabilitációs terv is született. Ezek vagy átfogó koncepciók voltak, vagy szűkebb városrészekre koncentráltak. A legfontosabbak ezek közül az alábbiak:

- Kerületi Rehabilitációs Koncepció (1996)
- Józsefvárosi Rehabilitációs Programterv (1998)
- Kerületi Lakáskoncepció (2000)
- Józsefvárosi Kerületfejlesztési Koncepció (2001)
- Corvin Sétány Program (2001-től)
- 15 éves Kerületfejlesztési Stratégia (2005)
- Kerületfejlesztési Koncepció (2007)
- Integrált Városfejlesztési Stratégia (2008, 2012: felülvizsgálat)
- Palotanegyed Turizmusfejlesztési Koncepció (2014)

Az alábbiakban két fejlesztési dokumentum, a Kerületfejlesztési Koncepció (2007) és az Integrált Városfejlesztési Stratégia (2008, 2012: felülvizsgálat) kerül bemutatásra.

Kerületfejlesztési Koncepció

Józsefváros Önkormányzata 2007-ben a Kerületfejlesztési Koncepció elfogadásával együttesen rendeletet alkotott (9/2007. (II. 19.) önkormányzati rendelet) Józsefváros fejlesztéséről. A rendelet értelmező rendelkezéseiben tisztázza az egyes rehabilitációs fogalmakat, beavatkozási tevékenységeket. A rendelet értelmében „Az Önkormányzat vagyonával kapcsolatos tulajdonosi jogok gyakorlását és mint tulajdonost terhelő kötelezettségek teljesítését a Kerületfejlesztési Koncepcióban, valamint a helyi városrehabilitációs területek és fejlesztési területekre meghatározott fejlesztési célok megvalósulásának kell alárendelni”

A rendeletalkotás céljai

Józsefváros területfejlesztése – ezen belül városrehabilitációja;

A területfejlesztéshez szükséges területek lehatárolása;

A területfejlesztéshez, településfejlesztéshez szükséges vagyonelemek elkülönítése;

A közérdekű területfejlesztéshez szükséges jogi eszközök biztosítása;

A területfejlesztéshez, településfejlesztéshez kapcsolódó vagyonhasznosításból származó bevételek – hozamok és ellenérték – kizárólagos fejlesztési célra történő felhasználása;

A vagyonnal való hátrányos gazdálkodás megakadályozása.

A rendelet főbb elemei

A rendelet 1. számú mellékletét képezi Józsefváros Kerületfejlesztési Koncepciója.

A rendelet a korábbiak mellett további helyi városrehabilitációs területeket és fejlesztési területeket jelöl ki, melyek teljes körű meghatározását a rendelet 2. sz. melléklete tartalmazza.

A városrehabilitációs feladatok megvalósulása érdekében alkalmazásra kerülő sajátos jogintézmények megalkotása (elővásárlási jog, útéptési és közművesztési hozzájárulás, eljárási rendelkezések, fejlesztési célú vagyonhasznosítás, fejlesztési célú vagyongazdálkodási keret).

A koncepció fontos megállapítása, hogy tovább erősödött a különbség a kerület különböző részei között. Míg a Palotanegyed és a Tisztviselőtelep magasabb minőségű környezeti elemekkel (közterület, lakásállomány) rendelkezik, addig a kerület társadalmi problémákkal leginkább veszélyeztetett részein (Magdolna, Orczy negyed) a környezet minősége tovább romlik. A társadalmi problémák jellemzően szintén e két területi

egységben sűrűsödnek össze, a lakásállományra sok területen még mindig a korszerűtlen szerkezet és az alacsony minőség a jellemző.

A Konceptió fő célkitűzései

a kerület gazdasági-társadalmi helyzetének, versenyképességének erősítése,

a fővárosi státus emelése

a jelentkező társadalmi problémák oldása

Átfogó célok

TÁRSADALOM

életminőség fejlesztése a kerületi társadalom bevonásával, a hagyományos és az új közösségek erősítésével

a kerület népességmegtartó erejének növekedése, vonzerejének erősödése

GAZDASÁG

a kerület gazdasági pozíciójának, versenyképességének, jövedelemtermelő és öfenntartó képességének erősítése

a kerület tartósan belvárosi szerepet tudjon betölteni a főváros életében

LAKHATÁS

önkormányzati lakásvagyon és lakásgazdálkodás megújítása, helyiségvagyon értékmegőrzése, fejlesztése

ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET

a kerület közterületeinek, zöldfelületeinek mennyiségi és minőségi növelése

parkolási lehetőségek kialakítása

vonzó épített környezet kialakulása

A kitűzött célok megvalósítása érdekében a koncepció ágazati programokat, és fejlesztési területeket határoz meg.

Lakásprogram

A lakásprogram fő célja a lakásrendszer új, hosszú távon fenntartható intézményi háttérének a kialakítása, a meglévő kerületi lakásgazdálkodási rendszer korszerűsítése, az intézmények helyzetének és feladatainak áttekintése, külső felelős szakmai piaci szereplők bevonása.

Iskolafejlesztési program

A program a fővárosi átlagnál magasabb munkanélküliség és az alacsony iskolázottság felszámolása érdekében a kerületi kötődés erősítését és a kerület vonzerejének növelését, a felnövekvő generációk számára többletlehetőségek biztosítását tűzi ki célul. Feladatként határozza meg az intézmények szerepének és környezetükre kifejtett hatásának erősítését, az iskolák és óvodák egyenlőtlen területi eloszlásának javítását, az egyes intézmények felújítását, ezzel gazdaságosabb üzemeltetését. Az iskolák, óvodák és kerületi kulturális intézmények közötti kapcsolatok fejlesztésében, közös programok szervezésében az intézmények szerepének növekedését látja.

Fejlesztési területek

A koncepcióban lévő fejlesztési területekre röviden foglalja össze a fő elképzeléseket:

Fejlesztési területek	Fejlesztési célok, elképzelések	Megvalósulás
PALOTANEGYED – EURÓPA BELVÁROSA PROGRAM	idegenforgalom, turisztika, vendéglátás kultúra, kulturális gazdaság, vonzerőgazdaság, kiskereskedelem fejlesztése egyetemi negyed-arculat (brand) kialakítása történeti örökségre támaszkodó városrevitalizáció pesti belváros kiterjesztése	megvalósult fejlesztések, 2015-ig részleges hatás, további fejlődés várható
NÉPSZÍNHÁZ UTCA KOMPLEX KÖZTERÜLETI REKONSTRUKCIÓ	Népszínház utca megújítása a villamos és a közterületek fejlesztése üzlethelyiségek felértékelődése, kiskereskedelmi és vállalkozó tevékenységek élénkítése	2015-ig nem került megvalósításra
BACSÓ BÉLA UTCAI KÖZTERÜLET-REKONSTRUKCIÓ	utca közterületi rekonstrukciója vegyes forgalmú utcakialakítás üzlethelyiségek felértékelődése, kiskereskedelmi és vállalkozó tevékenységek élénkítése	2015-ig nem került megvalósításra
CORVIN SÉTÁNY PROGRAM	külön kifejtést nem tartalmaz	2003 óta megvalósítása folyamatos
MAGDOLNA NEGYED PROGRAM	külön kifejtést nem tartalmaz	2005–2015 között megvalósítása folyamatos
TELEKI LÁSZLÓ TÉRI PIACREKONSTRUKCIÓ	piac szerepének tisztázása, karakterének meghatározása	megvalósult fejlesztés
ORCZY NEGYED PROGRAM	Magdolna negyedéhez hasonló program kidolgozása	2015-ig nem került megvalósításra
ORCZY PARK FEJLESZTÉSI PROGRAMJA	Orczy park országos jelentőségű kulturális központtá fejlesztése lakók számára kikapcsolódás, kulturált szórakozás biztosítása a környezet helyreállításán, rekonstrukcióján keresztül az Orczy park fővárosi jelentőségének visszanyerése az Orczy negyed környezeti helyzetének fejlesztése, a társadalmi felemelkedés elősegítése a kert és intézményei kulturális szerepének erősítése, további intézmények területre vonzása, a kertbe nem illő funkciók leválasztása intézményi és tulajdonosi struktúra átalakítása	a területre költözött Nemzeti Közszerkezési Egyetem fejlesztései nyomán a részleges megvalósítás 2014-től kezdődően folyamatos, kulturális központ helyett egyetemi campusként
GANZ NEGYED PROGRAM	Ganz-MÁVAG területén rendezett viszonyok között vállalkozási/kereskedelmi zóna erősítése önkormányzat szabályozóeszközökkel való beavatkozása az változások irányításába a területen áttörések, belső úthálózat kialakítása Józsefvárosi pályaudvar helyén vegyes övezetekben lakó-, kereskedelmi, szolgáltatási funkciók fejlesztése jelentős tulajdonosokkal közösen fejlesztési társaságok, partnerség létesítése	2015-ig kisebb lépések történtek az előrehaladás terén, elsősorban a Józsefvárosi piac felszámolása és a fő tulajdonosokkal való kapcsolatteremtés terén
SZIGONY TÉR REKONSTRUKCIÓJA	a lakótelep környezeti minőségének javítása közpark kialakítása közparki funkció mellett kisgyermekes védett játszótér és különböző közösségi terek létesítése a park és a közösségi helyek fenntartásába civilek bevonása	2015-ig nem került megvalósításra

mélyparkoló kialakítása által a környék lakói számára a megfizethető parkolás lehetőségének biztosítása
lakótelephez kötődő negatív képzetek megszüntetése

HORVÁTH MIHÁLY TÉRI SZENT JÓZSEF PLÉBÁNIA-TEMPLOM ÉS KÖRNYEZETÉNEK FELÚJÍTÁSA, REKONSTRUKCIÓJA	amennyiben a tulajdonos és fenntartó Katolikus Egyház a templom felújításához szükséges pályázaton részt vesz, úgy a pályázati önerő részbeni biztosításával, részbeni hitelgarancia-vállalással a templom és környezete felújításának segítése	2015-ig nem került megvalósításra
---	---	-----------------------------------

3. táblázat: A Településfejlesztési Koncepció fejlesztési területei.

Józsefváros Integrált Városfejlesztési Stratégia (2008; 2012)

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiát (IVS) 2008 júniusában fogadta el Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete. 2012-ben az IVS felülvizsgálatra került, a helyzetelemzés, ahol indokolt volt, a frissebb adatok alapján aktualizálásra került. A kerületben az IVS-ben elhatározott városfejlesztési akciók közül számos megvalósult, ezért az egyes célok is kisebb mértékben korrekcióra kerültek. Az alábbiakban az 2008-ban meghatározott elemek a 2012-es felülvizsgálat alapján szerepelnek.

Józsefváros 2011-ben elfogadott új stratégiája:

Józsefváros Budapest geográfiai centrumában helyezkedik el, és a főváros gazdasági-társadalmi életében is hasonló, központi helyet kíván betölteni.

Az önkormányzat támogatja az itt élő és dolgozó emberek, szervezetek a kerület felemeléséért tett lépéseit, amelyek erősítik a fővárost az ország és a régió vezetésében betöltött szerepében.

Az önkormányzat tesz azért:

hogy az itt élő és a közös célokért tenni kívánó, a saját sorsukért felelősen gondolkodó emberek képességeiknek megfelelő munkahelyhez jussanak, vállalkozzanak;

hogy a kerület biztonságos és megújult közterületein tudják mindennapi életüket élni;

hogy megfizethető és XXI. századi körülményeket biztosító lakásrendszer alakuljon ki;

és annak érdekében, hogy a családok megerősödvé tudjanak a kerületi társadalom alappillérei lenni.

Stratégiai célok

Stratégia alappillérei

CSALÁDOKRA ÉPÜLŐ KERÜLETI TÁRSADALOM

- társadalmi problémák mérséklése
- társadalmi kohézió erősítése
- nonprofit szervezetekkel való együttműködés
- kerületrészek közötti különbségek és szegregációs problémák oldása
- időskorú lakosság életszínvonalának növelése

VÁLLALKOZÁSOKRA ÉPÍTŐ KERÜLETI GAZDASÁG

- helyben élők erős gazdasági tevékenységére építve a helyi gazdaság erősítése

MEGÚJULT, BIZTONSÁGOS KÖZTERÜLETEK

- közterületek biztonságának növelése
- aktív lakossági együttműködés
- közterületek rendjének, tisztaságának fokozása, „közterületi együttélési kódex”
- a hajléktalanság és a kábítószer-fogyasztás kerületi koncentrációjából fakadó problémák kezelése
- minőségi kerületi környezet kialakítása, a szabadidő pihenéssel, sportolással való eltöltése lehetőségeinek bővítése

	<ul style="list-style-type: none"> • közterületek és zöldfelületek megújítása, fenntartásba nonprofit szervezetek és helyi lakók bevonása • kerékpárút-hálózat bővítése, biztonságos modern városi közlekedési hálózat kialakítása
FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET	<ul style="list-style-type: none"> • lakásállomány minőségének alapvető emelése • leromlott lakásállomány átalakítása, racionalizálása, működésük biztosítása, üzemeltetésük hatékonyá tétele • megújuló energiaforrások bevezetése • kerület intézményrendszerének korszerűsítése • megfelelő számú, minőségű és megfizethető parkolóhely kialakítása • összefüggő kerékpárhálózat megteremtése
STABIL ÖNKORMÁNYZAT	<ul style="list-style-type: none"> • lakossághoz közel álló, differenciált szolgáltatásokat nyújtó, gazdaságilag stabil önkormányzat • önkormányzat működési bevételei és kiadásai közötti egyensúly fenntartása • az ingatlanvagyon-gazdálkodásban hosszú távú vagyonpolitikai döntések szükségése • kerületi gazdasági szereplők aktivitásának növelése • az önkormányzat hivatalának, intézményeinek üzemeltetésének, kommunikációjának javítása • e- önkormányzati rendszer bevezetése • megújuló energiaforrások használatának bevezetése az önkormányzatnál, az elavult gépészeti rendszerek cseréje
GAZDASÁGFEJLESZTÉS STRATÉGIAI CÉLJAI	
VÁLLALKOZÁSOKRA ÉPÍTŐ KERÜLETI GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> • a gazdasági dinamikája három fő elemének (egyetemek és kutatóintézetek, „tudásipar”; a budapesti viszonylatban is jelentős kulturális értékekre épülő turizmus; illetve a kerület tradícióit meghatározó vállalkozói réteg) erősítése, összekapcsolása • munkanélküliek számának csökkentése • képzési, foglalkoztatási, karrier- és vállalkozásfejlesztési programok támogatása • országos, európai és világpiacon értékesíthető termékek és szolgáltatások előállítására • foglalkoztatottság helyzetének javítása
A KERÜLETI GAZDASÁG VERSENYKÉPESSÉGÉNEK NÖVELÉSE	<ul style="list-style-type: none"> • helyi gazdaság fejlesztése • vállalkozói versenyképesség növelése • tapasztalatcsere lehetőségeinek biztosítása, tudásközpontok létrehozása, támogatások szervezése
SZOLGÁLTATÁSOK MENNYISÉGI, MINŐSÉGI JAVÍTÁSA	<ul style="list-style-type: none"> • hiányzó lakossági szolgáltatások fejlesztése szabályozási eszközökkel és az önkormányzat ingatlanvagyon-politikájával • hagyományörzés, értékteremtés és a józsefvárosi identitás erősítése
TURISZTIKAI VONZERŐ JAVÍTÁSA	<ul style="list-style-type: none"> • piacképes idegenforgalmi, turisztikai létesítmények, kiszolgáló egységek kialakítása • tudatos, egységes városmarketing kialakítása
„TUDÁSIPAR”, KREATÍV GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> • egyetemi és kutatóintézetekkel való együttműködés
AZ INFORMÁCIÓHOZ JUTÁS ESÉLYEINEK JAVÍTÁSA	<ul style="list-style-type: none"> • vállalkozói fórumok, börszék és tematikus előadások, tanácsadás szervezése • a hatékony önkormányzati kommunikáció érdekében kétirányú információs hálózatok kialakítása • a vállalkozók, a lakosság, a nonprofit szektor bevonása

TÁRSADALOM, FOGLALKOZTATOTSÁG

MAGAS SZÍNVONALÚ ÉS DIFFERENCIÁLT KÖZOKTATÁSI RENDSZER	<ul style="list-style-type: none"> hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok differenciált fejlesztése, felzárkóztása a tehetséges gyerekek felkutatása és gondozása
MUNKAERŐKÉPZÉS	<ul style="list-style-type: none"> szakképzés vagy átképzés biztosítása munkahelykeresésben való segítségnyújtás
SZAKKÉPZÉSI PROGRAM	<ul style="list-style-type: none"> szakképzések, számítógépes képzések, karrier-tanácsadás
MUNKANÉLKÜLIEK HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA	<ul style="list-style-type: none"> álláskereső klub, állásbörze, munkába állást segítő klub
ÚJ KÖZFOGLALKOZTATÁSI PROGRAM	<ul style="list-style-type: none"> gyakornoki program fenntartása diplomás munkakezdők számára munkanélküliek számára foglalkoztatási programok

Kerületszervek céljai

A kerületen belül az egyes városrészekre külön célokat határozott meg az IVS, ezek a következők:

Palotanegyed	Megvalósulás
közterület-rekonstrukció Belső-Józsefváros teljes területén	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
a kulturális és épített örökség megújítása	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
az identitást őrző épületek megújítása	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
a kulturális és épített örökségi helyszínekre épülő munkahelyteremtés és a foglalkoztatás elősegítése	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
a kreatív iparágak feltételeinek javítása, „kreatív innovatív milliő” kialakítása; a program végig vitelének biztosítása	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
civil és piaci szereplők bevonása; a terület épületvagyonának hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
Tempo30-as forgalomcsillapítási rendszer befejezése	
Népszínház negyed	Megvalósulás
a 4-es metró elindulása után a Népszínház utca komplex közterületi rekonstrukciója és a villamosvonal rekonstrukciója	2015-ig nem került megvalósításra
a Teleki László tér és a piac rekonstrukciója	megvalósult
Népszínház utcai portálprogram, kiskereskedelem fejlesztési program	2015-ig nem került megvalósításra
Erkel színház rekonstrukciója	megvalósult
Csarnok negyed	Megvalósulás
szakorvosi rendelőintézet megépítése	2014-2015 során megújul az Auróra utcai rendelőintézet
integrált gondozóközpont létrehozása	2014-2015 során megújul az Auróra utcai rendelőintézet

Józsefváros központ (Corvin negyed)	Megvalósulás
a városrész adottságainak kihasználása mellett a hagyományos központi szerep felerősítése	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
a terület kerületközponttá alakítása és a városi életminőség javítása	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
a Horváth Mihály téri Szent József Plébániatemplomnak és környezetének felújítása, rekonstrukciója	2015-ig nem került megvalósításra
Magdolna negyed	Megvalósulás
a gazdasági-társadalmi helyzet erősítése, a jelentkező társadalmi problémák oldása	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
a negyed újra Józsefváros lakható részévé váljon	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
identitásának fejlesztése, önálló, egyedi arculat kialakítása, a szegregációs folyamat megállítása	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
Losonci negyed	Megvalósulás
Szigony téri közpark és mélyparkoló kialakítása	2015-ig nem került megvalósításra
Kerepesdűlő	Megvalósulás
az ipari területek, az Ügető és a Baross tér megújulási lehetőségeinek támogatása városrendezési szabályozással	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
Ganz negyed	Megvalósulás
a MÁV területeinek és a Ganz-MÁVAG megújulási lehetőségeinek támogatása a városrendezés szabályozásával	2015-ig nem került sor beavatkozásra
szabályozási eszközökkel kell – a tulajdonosokkal egyeztetve – a negatív fejlődési irányok blokkolását (feketegazdaság, közbiztonság) megoldani	sor került megvalósulást szolgáló beavatkozásokra
Orczy negyed	Megvalósulás
az Orczy park rekonstrukciójával egyben cél az Orczy negyed környezeti helyzetének fejlesztése, a térség életminőségének javítása és ezzel a társadalmi felemelkedés elősegítése	2014-től kezdődően kerül sor a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra, Orczy park fejlesztése az egyetemi campus részeként
a fejlesztések célja, hogy a környezet helyreállításán, rekonstrukcióján keresztül az Orczy park visszanyerje fővárosi jelentőségét és a kerület, valamint az egész város lakossága számára kulturált kapcsolódási, szórakozási lehetőséget jelentsen	2014-től kezdődően kerül sor a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra, Orczy park fejlesztése az egyetemi campus részeként
hosszú távú cél a kert és intézményei kulturális szerepének erősítésén, további intézmények területre vonzásán és egyéb ingatlanfejlesztési beruházásokon keresztül az Orczy park országos jelentőségű kulturális és sportközponttá fejlesztése, teret engedve a lakófunkció megjelenésének is	2014-től kezdődően kerül sor a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra, Orczy park fejlesztése az egyetemi campus részeként

Tisztviselőtelep**Megvalósítás**

a Ganz és az Orczy negyed határoló területeinek negatív hatásai ne szivárognak át a Tisztviselőtelepre

2015-ig nem került sor beavatkozásra, ugyanakkor negatív hatások nem tapasztalhatók

a Hungária körút mentén a szállodák és az országos jelentőségű intézmények környékén található alulhasznosított területek fejlődésének elősegítése

két nagyságrendileg is jelentős irodaház valósult meg

Százados negyed**Megvalósítás**

sportpályák megújítása, kerületi életbe történő bevonása

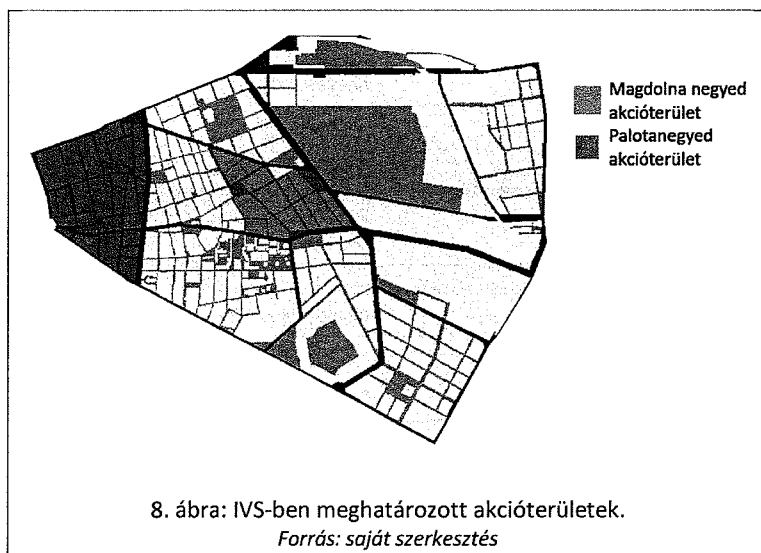
2014-ben megkezdődött az MTK sporttelep megújítása

a Művésztelep értékmegőrzése, a kerületi kulturális életbe történő bekapcsolása

A Józsefvárosi Galéria rendszeresen szervez kiállításokat a Művésztelepen alkotó művészeknek, illetve a „nyitott műtermek délutánja” rendezvény keretében be lehet járni a Művésztelepet

az ipari, gazdasági funkciók erősítése

2015-ig nem került sor beavatkozásra

Akcióterületi programok

A 2008-as IVS két területet, a Palotanegyed és a Magdolna negyedet jelölte meg külön akcióterületként.

A Palotanegyedben véghezvitt Európa Belvárosa Kulturális Gazdaságfejlesztési Program 2012-ben befejeződött, a Magdolna negyedben folyó program II. üteme is lefutott.

Az IVS 2012-es felülvizsgálata folyamán a projektek értékelése történt meg, új célkitűzések nem fogalmazódtak meg. A Magdolna Negyed Program harmadik ütemének tartalma az előző ütemek során

felhalmozódott tapasztalatok beépítésével a korábbi ütemek továbbfejlesztéseként született. Központjában továbbra is a társadalmi integráció erősítése, a közösségi részvétel biztosítása, az együttműködés és a komplexitás szerepel.

Az akcióterületek 2008-as célkitűzéseit az alábbi két táblázat tartalmazza:

Magdolna negyed akcióterület célkitűzései	Megvalósulás
élhető, egészséges lakókörnyezet kialakítása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (folyamatos)
az akcióterület épített és természeti környezetének minőségi javítása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (folyamatos)
a köz- és közösségi területek zöldfelületeinek növelése	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (folyamatos)
a lakások komfortfokozatának növelése	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (a komfort nélküli lakások aránya 56%-ról 12%-ra csökkent.)
új zöldfelületek kialakítása, leromlott közterületek felújítása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (folyamatos)
vizedesési problémák csökkentése	n.a.
energiahatékonyság növelése (fűtés, elektromosság, nyílászárók, hőszigetelés)	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (folyamatos)
építészeti és a helyi identitás szempontjából értékes épületek megőrzése	n.a.
közterület-rehabilitáció	sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (MNP-II)
Mátyás tér és kapcsolódó közterületek megújítása	megvalósult (MNP-II)
Dankó utcai Szomszédsgai Szabadidőudvar, Dankó utca közterület-fenntartása hajléktalanokkal közösen	megvalósult (Dankó utca 18) (MNP-II)
bérlői bevonással történő épületfelújítás	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (folyamatos)
társadalomfejlesztés programjai (közösségi ház létrehozása, Magdolna-negyed Szomszédsgai, Bűnmegelőzési program, CivilHáló stb.)	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (folyamatos)
gazdaságfejlesztés programjai (támogatott kiskereskedelem – kisvállalkozás-fejlesztés, hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javítása)	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (önkormányzati helyiségek kedvezményes bérbeadásával)
Intézményi fejlesztés: Bölcsőde kialakítása	MNP III eleme
Funkcióváltás: Remiz multifunkcionális épületegyüttes barnamezős rehabilitációja	MNP III eleme
Palotanegyed akcióterület célkitűzései	Megvalósulás
a Palotanegyed komplex fejlesztése, a jelenlegi szűk belváros kiterjesztése	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra
a rehabilitációs fejlesztés és fenntartás intézményesítése	n.a.
örökségvédelem alatt álló épületek felújítása, funkcióváltása, komplex rehabilitációja	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra
egységes brand, kommunikációs és marketingstratégia kialakítása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra

egységes kiskereskedelmi és szolgáltatási program kialakítása, működtetése	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra
az épített örökség elemeinek megújítása, a szükséges funkcióváltás elősegítése	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (pl. H13)
a közterületi és az infrastrukturális hálózatok megújítása a parkolás rendezésével együttesen	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra
új turisztikai attrakciók kialakítása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra
egységes gyalogos-vegyesforgalmú közterületi rendszer kialakítása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra
közműfejlesztés	n.a.
egységes díszvilágítási rendszer kialakítása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra
speciális piacok létrehozása	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (Palotanegyed Piacok)
kreatív iparágak letelepedésének elősegítése	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (pl. H13)
a turizmus letelepedésének elősegítése	részben sor került a megvalósítást szolgáló beavatkozásokra (vendéglátás fejlesztése, díszvilágítás stb.)

Józsefváros Zöldfelület Fenntartási és Környezetvédelmi Konceptiója

Józsefváros Önkormányzata 2014-ben a 145/2014. (VI.25.) határozatával egyhangúan szavazta meg a zöldfelület fenntartási és környezetvédelmi koncepcióját. A koncepció célja, hogy tulajdonosi, fenntartói célokat jelöljön ki, a felsorolt problémák megoldására iránymutatást adjon, kiemelve az eddig megvalósított kerületi jó gyakorlatokat. A koncepció erős missziót és víziót tartalmaz:

Misszió: A Józsefvárosi Önkormányzat küldetése, hogy élhetőbb, barátságosabb, zöldebb környezetet alakítson ki a kerület lakosai számára.

Vízió: Józsefváros közterületei folyamatosan újulnak meg és tíz éven belül a zöldfelületek fenntartása, bővítése, valamint kezelése a lakosság 10-20 százalékának bevonásával történik.

A koncepció célkitűzései

Utcák, terek és parkok esetében általában javasolt, hogy ahol a közművek engedik, fatelepítéssel kell zöldíteni a tereket, utcákat. Ahol a közmű hálózat miatt ez nem lehetséges, ott ezt cserjeültetéssel kell kiváltani, vagy a Népszínház utcaihoz hasonló virágtartó oszlopok kialakítására van szükség.

Törekedni kell az őshonos, nagy lombzatú fafajták telepítésére.

Az önkormányzati tulajdonú közterületek kialakítása, fenntartása, felújítása önkormányzati feladat.

A lakókörzetekben megvalósuló beruházások kiterjedjenek a zöldsávok és a fák „felújítására” is.

A faállomány felmérését követően, tervszerű cserét, ifjítást folytatni kell.

A gondozásban biztosítani kell a lakosság minél szélesebb körének részvételét.

Foghíjtelkek ideiglenesen közhasználatba átengedett parkként, közparkként, közösségi kertként való használatának ösztönzése

A régi bérházak telkén a tűzfalak, egyéb függőleges felületek zöldítése, szakmai segítése.

Egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások biztosítása, a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatása

Felújítandó útszakaszok mentén energiatakarékos lámpatestekkel megvalósított világítás kialakítása.

Közép- és hosszú távú cél a kerületi útvonalzöldítések folytatása.

Az állami-, fővárosi-, magántulajdonban álló területek fejlesztésének támogatása.

A szakmai központ kellően felkészült és megfelelő végzettségű kertész munkatársainak számának, folyamatos képzésének, valamint a kertészeti munkálatokban segítséget nyújtó állandó- és ideiglenes munkásainak számának biztosítása.

A koncepció az általános célokon túlmenően feladatokat határoz meg a zöldfelületek fenntartására, továbbá alternatív fejlesztési irányokat tűz ki:

Alternatív fejlesztési irányok

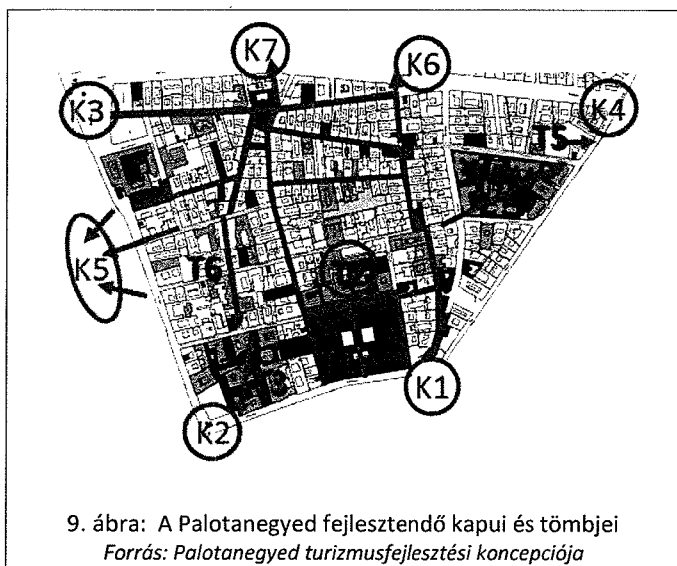
Épületzöldítés

A tetőzöldesítés lehetőségei

A belső udvarok zöldesítése

A koncepcióra alapozva hatályba lépett a józsefvárosi természeti környezet védelméről 28/2014. (VII.01.) önkormányzati rendelete, amely a zöldfelületek tulajdonosainak kötelességeiről és jogairól rendelkezik, továbbá a zöldfelületek használatának általános szabályait rögzíti. Meghatározza a fás szárú növények kivágására vonatkozó részletes szabályokat a közterületen és telkeken egyaránt, és rendelkezik ezek pénzbeni megváltásának lehetőségeiről is. Ezzel párhuzamosan létrehoz egy Környezetvédelmi Alapot és rendelkezik a Fapótlási céltartalék létrehozásáról.

Palotanegyed Turizmusfejlesztési Koncepció

9. ábra: A Palotanegyed fejlesztendő kapui és tömbjei
Forrás: Palotanegyed turizmusfejlesztési koncepciója

A Palotanegyed turizmusfejlesztési koncepciójának fő alapvetése a meglévő értékek menti fejlesztés. A negyed egyedisége tekintetében kiemeli a csendességet, békességet, a helyi közösségek vitalitását, a gazdag, elegáns épületállományt. Fő irányként fogalmazódik meg a dokumentumban a lakófunkció, a lakhatóság megtartását, a negyed elegáns, kulturált, bejárható és békés arculatának további fejlesztését. Fontos megállapításként fogalmazódik meg, hogy a negyed ne váljon a szomszédos VII. kerülethez hasonló „bulinegyeddé”, így a fiatalok, egyetemisták megszólításában nem az éjszakai életet, vendéglátást tartja fontosnak, hanem a kulturális, kreatív irányt. A területen a turizmusnak egy „lassabb tempójú”, elmélyültebb, a szofisztikált, időskori és

egészségturizmus előnyeit emeli ki a tömegturizmussal szemben.

A koncepció nagy figyelmet fordít a közterületi megújítások folytatására, szövevé válására, a többi kerülettel, turisztikai desztinációval való kapcsolatteremtésre. Hangsúlyosan jelenik meg a dokumentumban a negyed

határain lévő terek (pl. Astoria, Kálvin tér) és meglévő attrakciók (pl. Nemzeti Múzeum, de még a IX. kerületi Iparművészeti Múzeum) kapuszerepének fejlesztése, bevonása is.

Fejlesztendő kapuk és tömbök

K1 - KÁLVIN TÉR	Információs felületek elhelyezése
K2 - ASTORIA	Információs felületek; Trefort tömb átjárhatóságának fejlesztése; kapcsolódó utcák gyalogosbarát fejlesztése
K3 - BLAHA LUIZA TÉR	Információs felületek; közterület komplex megújítása, Somogyi B. u. megújítása; Corvin áruház felújítása
K4 - CORVIN NEGYED ÉS AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM	Üllői út gyalogos felületeinek rendezése; kapcsolódó utcák gyalogosbarát fejlesztése
K5 - ÁTJÁRÁS A VII. KERÜLET FELÉ	új gyalogosátkelők létesítése; Kazinczy u. gyalogosforgalmának továbbvezetése Szentkirályi u. felé;
K6 - JÓZSEF KÖRÚT A HARMINCKETESEK TERÉVEL	kapcsolódó utcák gyalogosbarát fejlesztése
K7 - RÁKÓCZI TÉR	Békési u. gyalogosítása; Rákóczi téri vásárcsarnok turisztikai szerepének növelése
T1 - MAGYAR NEMZETI MÚZEUM TÖMBJE	átjárások megteremtése
T2 - MAGYAR RÁDIÓ TÖMBJE	a Rádió, a Károlyi és Eszterházy palota funkcióváltása
T3 - TREFORT-KERT	meglévő átjárások fejlesztése, új átjárások megteremtése
T4 - SEMMELWEIS EGYETEM KLINIKAI TÖMBJE	átjárások fejlesztése; egészségturizmus fejlesztése
T5- HEINRICH-UDVAR	tulajdonosokkal együtt integrált üzleti terv készítése; Heinrich Udvar rekonstrukciója
T6- TREFORT UTCA ÉS KÓFARAGÓ UTCA LEHETSÉGES ÖSSZEKÖTÉSE	földszinti átkötések kiépítése

Meg nem valósult kerületfejlesztési elképzelések

Józsefváros Önkormányzata elsősorban az Integrált Városfejlesztési Stratégiában fogalmazott meg olyan célokat, amelyek teljesülése 2015-ben már vizsgálható. A fentebbi, vonatkozó alfejezetben megtörtént a tematikus, illetve területi célok teljesülésének vizsgálata, a jobb áttekinthetőség kedvéért azonban érdemes kiemelni, összefoglaló jelleggel is áttekinteni, melyek azok a célok, amelyek nem, illetve csak kis mértékben teljesültek 2008, az Integrált Városfejlesztési Stratégia elfogadása óta:

- A megújuló energiaforrások bevezetése igen kis mértékben történt csak meg.
- A kerület kerékpáros hálózata továbbra sem összefüggő.
- Nem került sor a Népszínház utca revitalizációjára.
- Nem került sor a Horváth Mihály tér északi oldalának megújítására.
- Nem létesült sem közpark, sem mélyparkoló a Szigony utca lakótelepi szakaszán.
- Nem került sor a Ganz-MÁVAG területének rendezésére.
- Nem erősödtek érdemben az ipari, gazdasági funkciók a Százados negyedben.

Bár a városfejlesztési stratégia teljes célrendszeréhez képest elhanyagolható hányadot tesznek ki az egyáltalán nem megvalósult tételek, érdemes megjegyezni, hogy számos megfogalmazott cél kevésbé konkrét, így kisebb mértékű változások nyomán is megvalósultnak értékelhető. Ezek mellett számos cél valósult meg csupán részlegesen, elsősorban a Magdolna negyed és a Palotanegyed akcióterületi tervei közül.

2.2.4. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

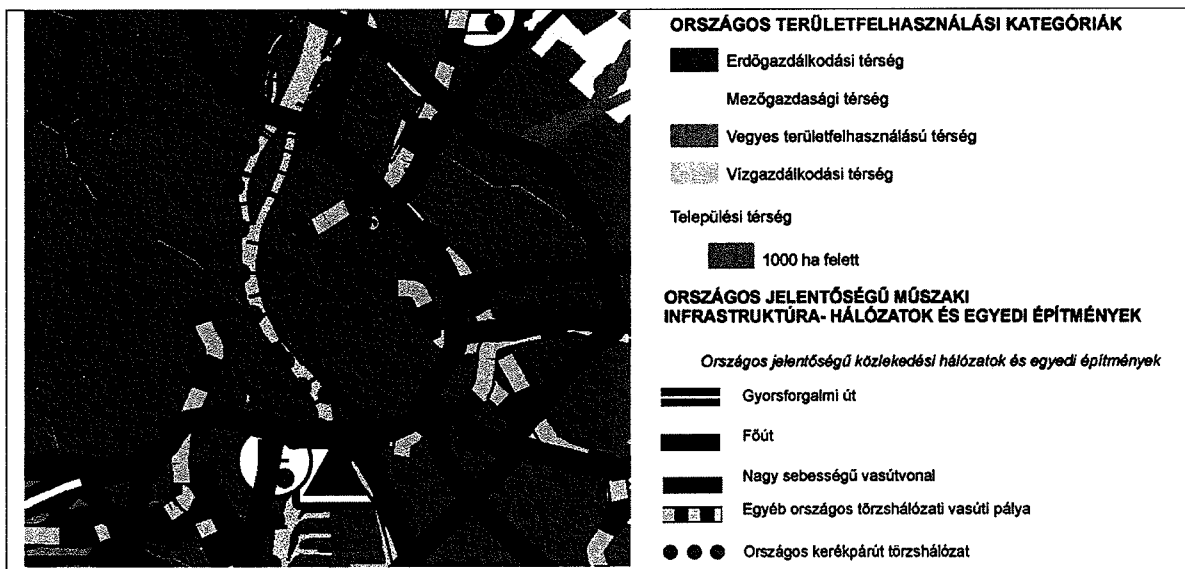
A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény szerint a területrendezés feladata különösen „a környezeti adottságok feltárása és értékelése; a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének – az ágazati koncepciókkal összhangban történő – megállapítása, az országos és térségi, továbbá a területrendezéssel kapcsolatos településrendezési célok összehangolása.”

Budapestet – ennek megfelelően Józsefvárost is – érintő területrendezési tervek:

az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTRT),

a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény (BATRT).

Országos Területrendezési Terv – OTRT

10. ábra: OTRT Szerkezeti Tervlap kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. sz. mellékletét képező „Ország Szerkezeti Terve” c. tervlapja alapján a VIII. kerület egésze *1000 ha feletti települési térség* területfelhasználási kategóriába sorolt. A kerületet egyéb *országos törzshálózati vasúti pálya vonala* (Keleti pu.) érinti, valamint keletről *főút* (Hungária körút) határolja.

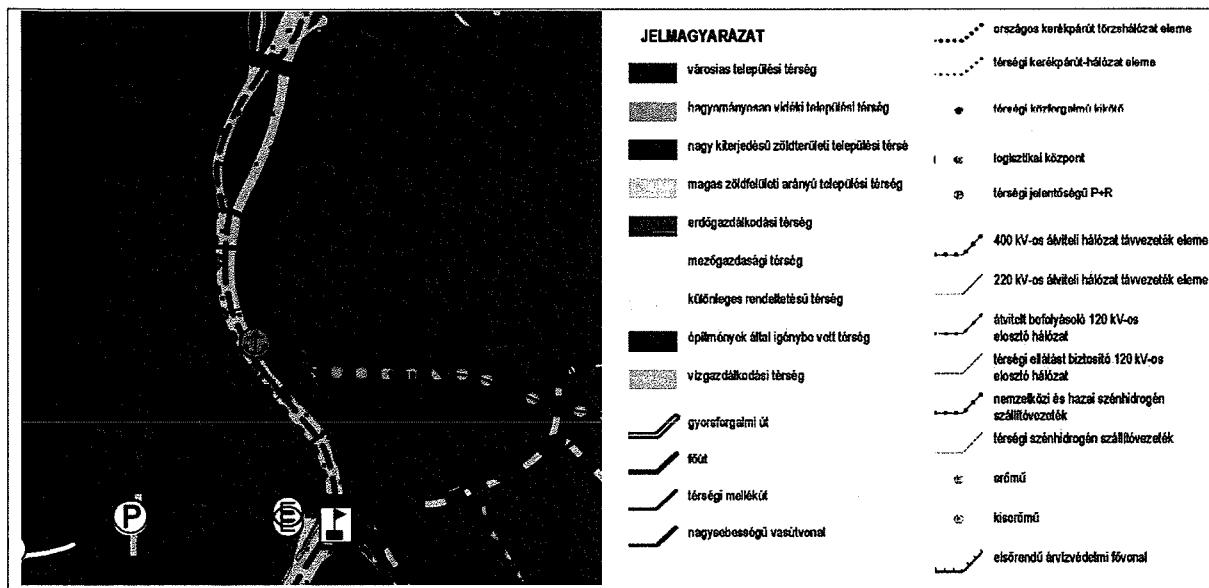
A törvény további, Józsefvárost érintő mellékletei:

3/6. sz. melléklet – Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete (a főváros egésze)

3/7. sz. melléklet – Országos vízminőség-védelmi terület övezete (a kerület egésze)

3/9. sz. melléklete – Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete (a kerület egésze)

Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv – (BATRT)

11. ábra: BATRT Szerkezeti Tervének kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bp_agglo/

Térségi Szerkezeti Terv területfelhasználási kategóriái Józsefvárost érintően:

Városias települési térség

Nagy kiterjedésű zöldterületi települési térség – a kerület északkeleti részén található temető területe (temető)

BATRT Szerkezeti Terve által megjelölt, Józsefvárost érintő további elemek:

főút

térségi kerékpárút-hálózat eleme

BATRT Övezeti tervének Józsefvárost érintő mellékletei:

3.9. sz. melléklet – Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete: Palotanegyed, továbbá érintett a Népszínház negyed, a temető, az Orczy park környéke

3.11. sz. melléklet – Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete (főváros egésze)

3.12. sz. melléklet – Történeti települési terület (kerület belső része Fiumei–Orczy útig, valamint a Tisztviselőtelep); Történeti települési terület övezete (főváros egésze)

3.14. sz. melléklet – Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területi övezete (főváros egésze)

3.15. sz. melléklet – Ásványnyersanyag-gazdálkodási terület övezete (főváros egésze)

3.21.-3.22. sz. melléklet – Honvédelmi terület övezete (Kerepesi út)

megjegyzés: (3.11. melléklet szerinti világörökségi várományos terület, valamint a 3.14., 3.15. sz. melléklet kijelölései teljes Budapestre vonatkoznak)

2.2.5. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – Józsefváros fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

Józsefváros területe a Belső és az Átmeneti zónában helyezkedik el, ezért nincs Budapesten kívüli szomszédos települése. Közigazgatási szempontból szomszédos a V., VII., IX., X., és XIV. kerületekkel. Budapest teljes közigazgatási területére a 2005-ben elfogadott településszerkezeti tervet felváltó, a Fővárosi Közgyűlés 5/2015. (II.16.) Kgy. határozatával elfogadott Budapest főváros településszerkezeti terve (továbbiakban: TSZT 2015) hatályos.

„Budapest főváros kétszintű önkormányzata (a főváros önkormányzati rendszere) a fővárosi és a kerületi szintű önkormányzatokból áll.” (Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény) Minden fővárosi kerületben települési önkormányzat működik, melynek feladata a helyi településrendezési szabályok megalkotása a *Fővárosi Településrendezési Terv* alapján.

12. ábra: TSZT 2015 kivonat

A TSZT 2015 által meghatározott közlekedési infrastruktúra nem tartalmaz olyan elemeket, amelyek csak a szomszédos kerületek közigazgatási területét érintik, de hatásuk befolyásolná Józsefváros fejlődését. A

Józsefvárost és egy vagy több szomszédos kerületét is érintő közlekedési elemeket az 1.2.6. *A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata* fejezet ismerteti

V. kerület – Belváros-Lipótváros

A kerület nyugati, belső-józsefvárosi részén, a Múzeum körút mentén határos Belváros-Lipótvárossal, annak is a legrégebbi területével. A VIII. kerület a valamikori városfalán kívül jött létre, a két szomszédos kerület esetében történeti beépítettségük okán sok azonosság, de jellemzőiben sok különbség is tapasztalható. A Belső zónában fekvő kerületek, kerületrészek, nem rendelkezve úgynevezett fejlesztési területekkel, elsősorban kialakult történeti környezetük folyamatos fejlesztésével, rehabilitációs beavatkozásaikkal hatnak egymásra, különös tekintettel a közterületek átalakítására, melyek azonban nem szerkezeti szintű változások. Településszerkezeti változással nem érintett az V. kerület, hasonlóan Városközponti kategóriába (Vt-V) sorolt, mint a Nagykörúton belüli Belső-Józsefváros szerkezetiileg szorosan összefüggő része.

A Múzeum körút mentén érintkező közterületi hálózatok szervesen kapcsolódnak egymáshoz. Szerkezeti szintű fejlesztések közül egyedül az alsó rakparttal kapcsolatos közúti kapacitás visszafejlesztése (forgalomcsillapítása) lehet némi hatással a szomszédos belső kerületekre.

VII. kerület – Erzsébetváros

A kerület a Rákóczi út mentén határos Erzsébetvárossal, a közterületi hálózatok szervesen kapcsolódnak. A VII. kerület sok tekintetben hasonló jellemzőkkel rendelkezik, szintén nincs fejlesztési területe a Belső zónán belül, azaz itt sincs mód szerkezeti jelentőségű beavatkozásra. A Nagykörúton túli egy tömbsorig mindkét kerület, illetve a szerkezetiileg meghatározó Rákóczi út mentén egy-egy tömbor egészen a Keleti pályaudvarig a Városközponti kategóriába (Vt-V) sorolt. A körúton túli területeken hasonló szerkezetű és beépítettségű nagyvárosias, magas intenzitású, jellemzően zárt sorú, zártudvaros beépítésű lakóterület (Ln-1) a található, ezzel zárul mindkét kerület a XIV. kerület határán.

A Palotanegyed némileg eltérő építészeti karakterrel rendelkezik, mint VII. kerületi tükörképe, de a Rákóczi út jellemzőiben sok a hasonlóság, a városi használat, ezért a kerülethatár e tekintetben szinte elmosódik, annak ellenére, hogy a Rákóczi út jelentős forgalma miatt meghatározó elválasztó hatással rendelkezik.

IX. kerület – Ferencváros

A két kerület csatlakozása városszerkezeti szempontból azért is különleges, mert az Üllői út mentén nem alakult ki a többi jelentős sugárirányú úthoz hasonlóan olyan városszerkezetiileg meghatározó funkció a két kerület határán, ami városközponti jellemzőket mutatna. Itt a IX. kerület még hagyományos zárt sorú, zártudvaros Ln-1 kategóriájú lakóterülettel csatlakozik, miközben a VIII. kerületi oldalon ez a nagyvárosias zárt lakóterületi egység nem jött létre, így fejlesztés szempontjából más irányba halad a két terület. A lakóterületi meghatározottság már a Ludovikánál oldódik a VIII. kerületi oldalon, majd a Nagyvárad tértől kifelé mindét kerületet egy vegyesebb, intézményekkel tarkított lazább beépítés jellemzi. Az Üllői út menti egy-két párhuzamos tömbor tekintetében mindkét kerületre jellemző kiemelkedő egészségügyi létesítmények találhatóak.

X. kerület – Kőbánya

A kerület keleti határát a Hungária gyűrű képezi. A Kerepesi és a Kőbányai út között jelentősen eltérő funkciójú területek találhatóak a körút két oldalán, a VIII. kerület még részben korábbi iparterületi maradványokkal, intézményi területekkel és a zárvány lakóterületekkel vegyes részt alkot, vele szemközt különleges honvédelmi területek uralják a területet, lakórendeltetéssel tarkítva. A Kőbányai út és az Üllői út közötti sávban a Népliget határozza meg a körút keleti oldalát, lényegi kapcsolódás nélkül a belső zóna irányába. Fejlesztési szempontból meghatározóvá válhat a Kőbányai út – vasút által határolt terület, részben

a Józsefvárosi pályaudvar megszűnésével, részben pedig esetleges területi átalakulásával, de továbbra is meghatározó marad ipari-raktározási jellege. A X. kerület fejlesztési lehetőségei kevésbé determinálják Józsefváros fejlesztéseit, hatásaitól a Hungária körút szerkezeti vonala is jórészt leválasztja. Megemlíthető, még, bár Józsefváros szempontjából a Hungária körút elosztó hatása miatt kevésbé fog érvényesülni, a Kőbányai út Hungária körúton túl várható tehermentesítése, ami a 31. sz. főút forgalmát vezeti be a város belső vérkeringésébe a Pongrác út vonalán.

XIV. kerület – Zugló

A kerület Zuglóval közös északi határát a Dózsa György út és folytatásaként a Kerepesi út alkotja, közös határuk a Hungária körútnál véget ér. Ezen a szakaszon a VIII. kerület szomszédságában jelentős fejlesztési elképzelések ismertek, így pl. a stadionbővítések kiemelt beruházásai, vagy a Városligetben történő kiemelt fejlesztések – Állatkert bővítése, Múzeumi Negyed – megvalósulása. A Keleti pályaudvar ugyan nagyjából elválasztja Zuglót Józsefvárostól, de a stadionok fejlesztésének hatásai nyilvánvalóan át fognak gyűrűzni.

2.2.6. A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

A közelmúltban lezajlott jogszabályi változások a településrendezésben is változásokat okoztak. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 14/A. § (2) bekezdés határozza meg a **fővárosi településrendezési új eszközöket**.

A korábbi kétszintű szabályozás rendszere megváltozott, a Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzat és a Fővárosi Szabályozási Keretterv rendeletein alapuló, Józsefváros Kerületi Építési Szabályzatáról (JÓKÉSZ) 66/2007.(XII.12.) rendelet 2018. év végéig alkalmazható. Ezt követően a TSZT 2015. és a Fővárosi rendezési szabályzat előírásait kell majd alkalmazni.

Józsefvárost az új jogszabályok alapján érinti:

- a fővárosi településszerkezeti terv – Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015),
- a fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ), valamint
- a fővárosi kerületi önkormányzat által a fővárosi településszerkezeti tervvel, a fővárosi rendezési szabályzattal összhangban a kerület területére megállapított kerületi építési szabályzat (KÉSZ).

Az Étv. 2. § alapján a településszerkezeti terv „a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv”.

A Fővárosi Rendezési Szabályzat „a fővárosban a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a főváros településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz”.

A kerületi építési szabályzat (KÉSZ) a „fővárosi kerületben az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító önkormányzati rendelet”, a Fővárosi Településszerkezeti Terv és a Fővárosi Rendezési Szabályzat alapján készül.

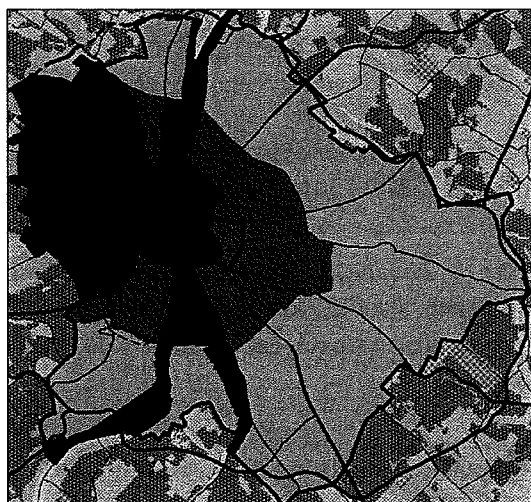
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat képviselő-testülete által a **66/2007. (XII.12.) önkormányzati rendelet**ével elfogadott Józsefváros Kerületi Építési Szabályzata (JÓKÉSZ) még a korábbi fővárosi tervi környezetben, korábbi jogszabályi háttér alapján készült.

Budapest Főváros Településszerkezeti Terve (TSZT 2015) és a Fővárosi Rendezési Szabályzat (FRSZ)

Budapest új településszerkezeti terve (a rendezési szabállyal együtt) a főváros teljes közigazgatási területére készült, 2015. január 28-án fogadta el a Fővárosi Közgyűlés. A településszerkezeti terv hosszú távra szóló terv, 10 évet meghaladó időtávra készült.

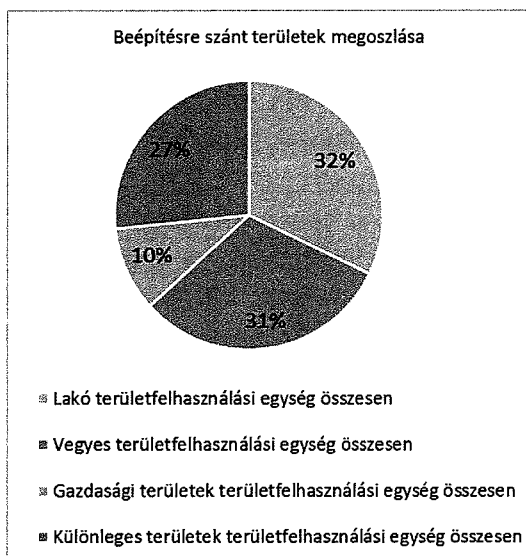
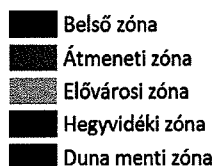
Budapest településszerkezeti tervének biztosítania kell a települést alkotó kerületek közös értékeinek megőrzését, a kerületi önkormányzatok érdekeinek összehangolását, a város egységes szemléletű, de területileg differenciált fejlesztését annak érdekében, hogy Budapest ne 23 kerület halmaza, hanem egy város legyen.

A TSZT által megfogalmazottakat általános, jellemzően szerkezeti típusú, és a területfelhasználással összefüggő témakörökben a TSZT leírása, az Étv. szerint meghatározandó paramétereket a Fővárosi Rendezési Szabályzat közvetíti a kerületi szabályozás felé a kerületi szintű előírások kidolgozásához.

13. ábra: Józsefváros Budapest zónarendszerében
Forrás: TSZT 2015

A VIII. kerület két zónában, részben a Belső zónában, részben az Átmeneti zónában helyezkedik el, alapvetően főváros fejlődésének történeti korszakát idéző városszerkezettel és épített környezettel rendelkezik.

14. ábra: Józsefváros Budapest zónarendszerében
Forrás: TSZT 2015

A TSZT 2015 Józsefváros területén meghatározta a (tervezett) területfelhasználási egységeket, a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeken egyaránt.

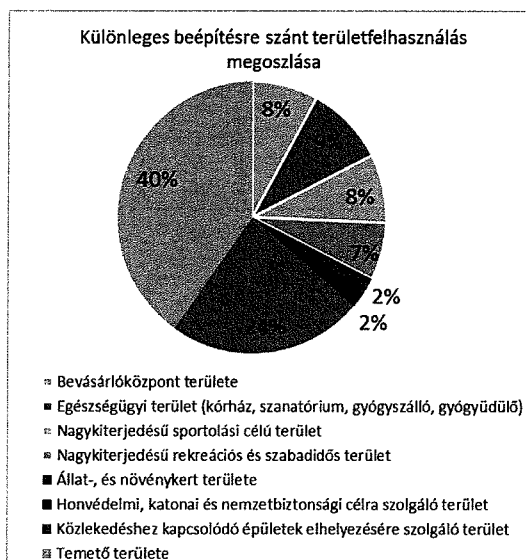
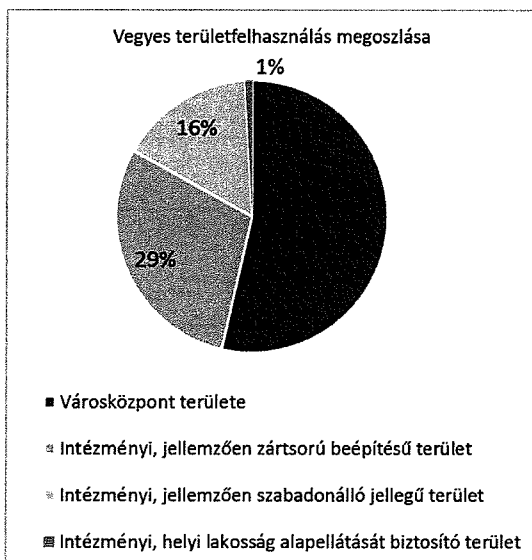
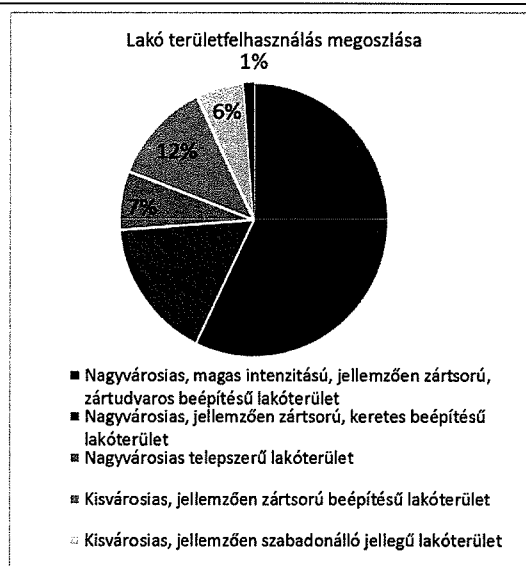
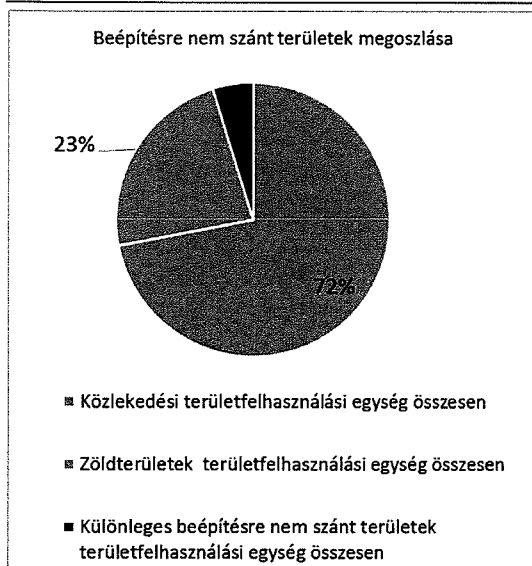
A kerület 685,32 ha területű, 85%-a beépítésre szánt területfelhasználási egységbe sorolt, amelynek 32%-a lakóterület, 31%-a vegyes, 10% gazdasági terület területfelhasználású, 27%-ban pedig különleges területbe sorolt.

A beépítésre nem szánt területek kisebb részét a zöldterületek (23%), nagyobb részét közlekedési területek (72%) teszik ki.

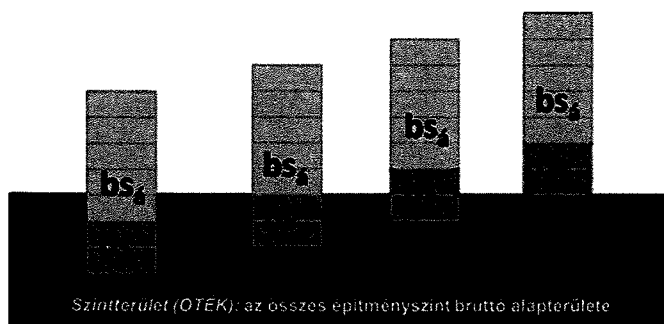
Területfelhasználási egységek megoszlása Józsefvárosban

		<i>ha</i>				<i>ha</i>	
BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK				BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK			
LAKÓTERÜLETEK				KÖZLEKEDÉSI TERÜLETEK			
Nagyvárosias, magas intenzitású, jellemzően zárt sorú, zártudvaros beépítésű lakóterület	Ln-1	107,66		Közúti közlekedési terület	KÖu	64,19	
Nagyvárosias, jellemzően zárt sorú, keretes beépítésű lakóterület	Ln-2	31,41		Kötött pályás közlekedési terület	KÖk	7,96	
Nagyvárosias telepszerű lakóterület	Ln-T	13,10		Közlekedési területfelhasználási egység összesen:		72,15	
Kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű lakóterület				ZÖLDTERÜLETEK			
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	11,09		Közkert, közpark	Zkp	23,36	
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lke-1	2,27		Zöldterületek területfelhasználási egység összesen:		23,36	
Lakó területfelhasználási egység összesen:		188,40		KÜLÖNLEGES BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK			
VEGYES TERÜLETEK				Temető területe			
Városközpont területe	Vt-V	97,07		Különleges beépítésre nem szánt területek területfelhasználási egység összesen:	Kb-T	4,79	
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1	53,52				4,79	
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	29,19					
Intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület	Vi-3	1,60					
Vegyes területfelhasználási egység összesen:		181,38					
GAZDASÁGI TERÜLETEK							
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	59,69					
Gazdasági területek területfelhasználási egység összesen:		59,69					
KÜLÖNLEGES BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK							
Bevásárlóközpont területe	K-Ker	12,29					
Egészségügyi terület (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő)	K-Eü	14,84					
Nagykiterjedésű sportolási célú terület	K-Sp	12,75					
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	10,61					
Állat- és növénykert területe	K-ÁN	3,08					
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	K-Hon	2,88					

Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület	K- Közl	36,65		
Temető területe	K-T	62,48		
Különleges területek területfelhasználási egység összesen:		155,5 6		
Beépítésre szánt területek összesen		585,0 2	Beépítésre nem szánt területek összesen:	100,3 0

15. ábra: Területfelhasználási egységek Józsefvárosban

$$bs = bs_a + bs_p$$

16. ábra: A szintterületsűrűség számítása az FRSZ alapján

Forrás: FRSZ koncepciója

Az Étv. szerint az FRSZ egyik kiemelt feladata a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségének meghatározása. Az FRSZ szerint a beépítési sűrűség kétféle értékre tagolódik, hogy a területhasználat kiszolgálásához szükséges parkolási infrastruktúra épületen belüli biztosítása támogatott legyen. A *bs_a* jelű általános sűrűségi érték az általánosan elhelyezhető funkciók számára, a *bs_p* jelű parkolási sűrűségi érték viszont kizárólag az épületen belüli parkolás céljára vehető igénybe.

17. ábra: Józsefváros a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének *bs_a* értékei

Forrás: FRSZ 2. melléklet – részlet

Józsefváros területén a terv által meghatározott beépítési sűrűség viszonylag magas, mivel a kerület történetileg kialakult, keskeny utcarendszerrel rendelkező, sűrűn beépült városrész. Több mint felén a beépítési sűrűség eléri, vagy meghaladja a 3,25 *bs_a* értéket, a Nagykörút Corvin sétánnyal egybefüggő városközponti területén eléri a 4,0 értéket.

A nagyobb főútvonalak melletti kisebb Intézményi (Vi) vagy Városközponti (Vt-V) területfelhasználási egységek területén ennél magasabb érték is megengedett, pl. a Kerepesi út, vagy a Hungária körút menti 3,5 feletti *bs_a* értékek.

A legalacsonyabb *bs_a* érték a Tisztviselőtelep kisvárosias beépítésű területén, valamint egy-két nagyobb zöldfelülettel rendelkező különleges terület, vagy intézményterület esetében lett meghatározva, 0,75-2,5 között. A gazdasági területeken a jelentős területi kiterjedés miatt 2,0 érték lett a meghatározó.

A TSZT számos, a kerületi terveszközből rugalmasan kezelhető elemet tartalmaz, melyek a Szerkezeti terv tervlapjain és leírásában érvényesülnek, részben maga az FRSZ tartalmaz ezekre vonatkozó rendelkezéseket, paramétereket.

A Keleti pályaudvar környezetében a TSZT *jelentős változással érintett területeket* jelöl ki, mivel távlatban lehetővé kívánja tenni a vasúterület többszintes hasznosítását, egyben lehetővé teszi a *többszintes területfelhasználás* alkalmazását, így – a korábbi tervtől eltérően – a vasúti közlekedés és a más célú területek lehatárolása nem válik el élesen. A vasúti pályákkal is érintett területek K-Közl/Vi-1 területfelhasználási kategóriái magas, 4,5 bsá sűrűségi lehetőséget kaptak, de arányaiban a többszintes területfelhasználás esetén is a közlekedés kell, hogy legyen a meghatározó területfelhasználás.

A *jelentős változással érintett* további területek esetében (pl. Ganz-MÁVAG a Kőbányai út mellett, vagy a Kerepesi út mellett elhelyezkedő iparterületek) a területek belső tagolását, differenciált használatát a kerületi építési szabályzatban kell meghatározni, de a józsefvárosi területeken külön előírást nem foganatosít a TSZT e területek tagolási arányaira vonatkozóan. Egyes magassági szabályok is külön vonatkoznak azon területekre, amelyek *jelentős változással érintettek* és egyben zárt sorúan épülnének be. Ezeket az FRSZ 3. melléklete tünteti fel.

A Kerepesi út mentén az átmeneti hasznosítás (átmenetileg Gksz-2 később Vi-1) annak érdekében lett lehetővé téve, hogy a településszerkezeti terv figyelembe vételével készülő új kerületi terveszközzök és a TSZT között az összhang biztosítható legyen, a jelenlegi használat továbbra is biztosítható legyen, hiszen a funkcióváltás időszerűségét a helyi önkormányzat tudja majd meghatározni.

Területfelhasználási egység	Átmeneti területfelhasználási egység	Terület (ha)
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1 Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2 11,3

A TSZT Józsefvárosban közúti közlekedéssel kapcsolatos szerkezetfejlesztő beavatkozást nem tervez. Az M4 metróvonal forgalomba helyezésével viszont szükségessé vált a Rákóczi út átépítése, ezzel összefüggésben a TSZT tartalmazza itt a villamosközlekedés újbóli bevezetését.

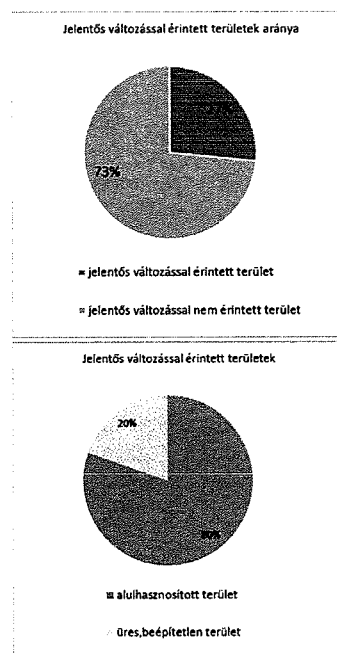
A meglévő HÉV-vonalak pesti belváros alatti összekötésével kialakuló Észak-déli regionális gyorsvasút nyomvonala érinti Józsefvárost. Megálló tervezett az Astoriánál az M2 metróvonal, továbbá a Kálvin térnél az M3 és M4 metróvonalak átszállási kapcsolatai biztosítására.

A Kiskörúton és a Nagykörúton kívül a jelentősebb sugárirányú útvonalakon, a Rákóczi úton, a Baross utcán és az Üllői úton is településszerkezeti jelentőségű kerékpáros infrastruktúra létesítése tervezett.

A Kerületi Építési Szabályzat (KÉSZ) és a szabályozási tervek (SZT) és a helyi építészeti örökség védelmét biztosító rendelet

Budapest Főváros Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete a **66/2007.(XII.12.) számú önkormányzati rendeletével** fogadta el Józsefváros Kerületi Építési Szabályzatát, a JÓKÉSZ-t (továbbiakban JÓKÉSZ), aminek eredményeként a kerület teljes területét lefedő szabályozás született, a korábban még önálló szabályozási tervek egyidejű hatályon kívül helyezésével.

A JÓKÉSZ részben integrálta magába a korábbi, 2004-ben elfogadott szabályzat rendelkezéseit, részben új alapokra helyezte a belső városrészek szabályozási eszköztárát. A szabályzat a Fővárosi Közgyűlés 47/1998. (X.15.) Főv. KGy. rendelettel elfogadott Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzat és a 46/1998.

(X.15.) Főv. KGy. rendelettel elfogadott Fővárosi Szabályozási Keretterv alapján határozza meg az általános előírásokat és a kerület övezeti besorolását. Magassági szabályozásában az építménymagasság mellett a párkánymagasságot is meghatározza tömbönként, melynek rendelkezéseit kiegészíti a szomszédos épületekhez való csatlakozás igazodási szabályaival. A JÓKÉSZ felülvizsgálatát a 15/2015. (III.31.) rendelet fogadta el az önkormányzat.

A kerület egészére készült el a rendelet 3. mellékletét képező szabályozási terv, amely a legtöbb esetben a zártos beépítésű területeken a tömbök egészét építési helyként jelöli ki, egyes telkeken hátsókert meghatározása mellett, és meghatározza a már említett kiegészítő szabályok mellett a tömb legnagyobb párkánymagasságát.

A jelentősebb átépítéssel érintett területeken elsődleges és másodlagos építési helyek alkalmazásával szabályozza az építés lehetőségeit.

Az építészeti örökség helyi védelméről a JÓKÉSZ mellett az **52/2011. (IX.19.) önkormányzati rendelet** rendelkezik.

A hatályos szabályzat a lehetőségeihez mérten kezeli a Belső zónába eső, zöldfelületekben igen szegényes józsefvárosi területeket, pl. a jelentősen átépülő tömbök esetében kötelező zöldfelületek, megtartandó és telepítendő fasorok előírásával. Az átmeneti zóna zöldfelületei esetében már a kialakult zöldfelületi állapot megőrzése és lehetőség szerinti növelése a cél.

A szabályozási tervlap a más jogszabályok által meghatározott védelmeket is feltünteti (műemléki, fővárosi és helyi védettségű épületállomány, növényzet, városkép szempontjából kiemelt útvonal, terület, tér).

SWOT / FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET

ERŐSSÉGEK

- a fejlesztési dokumentumok kiemelt szerepet biztosítanak a városközpont és környéke fejlesztésének;
- Budapest általános geopolitikai és gazdasági potenciálja és annak vonzereje

GYENGESÉGEK

- fővárosi szerepkörből adódó jelentős terhelés;
- társadalmi leszakadás jelensége;
- barnamezős területeken való beavatkozások hiánya, nehézsége.

LEHETŐSÉGEK

- nemzetközi és országos térbeli és gazdasági kapcsolatokat kínáló pozíció;
- kiegyensúlyozottabb városi térszerkezet kialakítása;
- belvárosi kapcsolatok erősítése;
- turizmusfejlesztés

VESZÉLYEK

- a szegregáció erősödése, a kerületen belüli különbségek növekedése;
- a lakófunkcióval nem összeegyeztethető turisztikai fejlődés;
- az épületállomány megújításának elmaradása;

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Életminőség javítása, a lakónépeség megtartása
- Krízisterületek megszüntetése
- Barnamezők hasznosítása

2.3. JÓZSEFVÁROS TÁRSADALMA

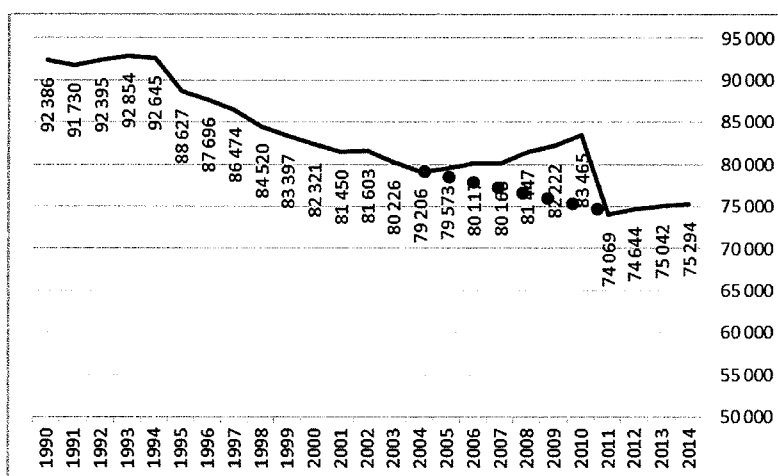
Budapest kerületei közül valószínűleg Józsefváros helyi társadalmához kapcsolhatóak a leggazdagabb képzettségű lakosok. Ezek egy része az adatokban is tükröződik – a munkanélküliek, illetve az alacsony komfortfokozatú lakások aránya valóban itt a legmagasabb, míg az egy lakosra jutó nettó jövedelem valóban itt a legalacsonyabb Budapesten. Más sztereotípiákat ellenben cáfolnak a statisztikák: a legfeljebb nyolc általánost végzett népesség arányának tekintetében hat kerület is kedvezőtlenebb helyzetben van, a regisztrált vállalkozások és az ezer lakosra eső nonprofit szervezetek száma szerint Józsefváros egyaránt a hetedik helyen szerepel Budapest huszonhárom kerülete közül.

Kiemelendő, hogy a kerület tényszerűen kedvezőtlen társadalmi háttérhez jelentős, több aspektusban országos modellértékű szociális városrehabilitációs gyakorlat társul. A 2005-ben indult Magdolna Negyed Program tíz éve alatt összesen közel hétmilliárd forint értékben valósultak meg részben soft (képesítő, felzárkóztató), részben hard (lakhatási és környezeti infrastruktúrafejlesztő) beavatkozások.

2.3.1. Szociodemográfiai jellemzők

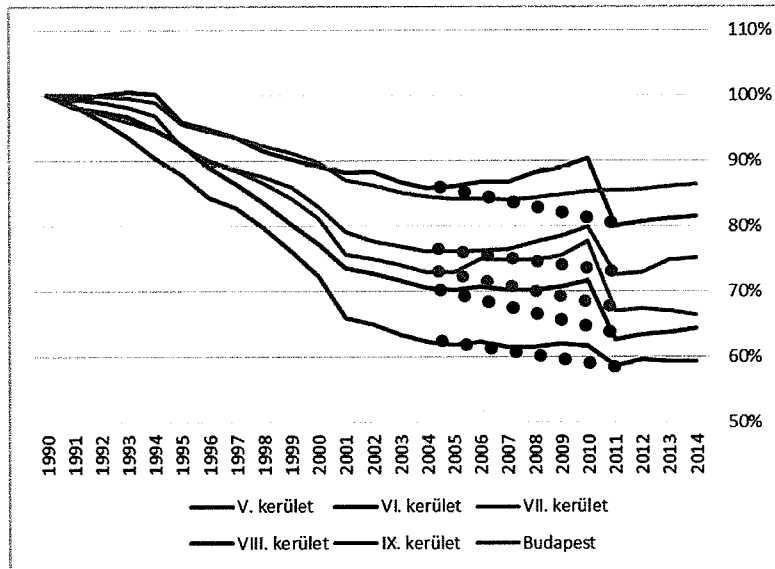
Demográfia, népesség

Józsefváros lakónépessége 2014. I. 1-én 75 294 fő volt, amit 2004 óta tartó hosszú csökkenést követően 2011 óta tartó növekedéssel ért el. (Érdemes megjegyezni, hogy a népszámlálások közti továbbszámításra alapozó adatsorok 2004-2011 között növekedést, majd a 2011-es népszámlálással hirtelen, jelentős visszaesést mutatnak, ami nagy valószínűséggel a továbbszámítás anomáliáiból fakad, így fenntartással kezelendő.) E népességszámmal Józsefváros a budapesti kerületek közepmezőnyében helyezkedik el, azonban tekintettel viszonylag kis területére (6,85 km², Budapest 1,30%-a) népsűrűségét illetően még úgy is a harmadik helyen áll a főváros kerületei között (10 992 fő/km², 2014), hogy benne a sűrűn beépített lakóövezetek mellett kiterjedt ipari és zöldterületek is találhatóak. A többi belső-pesti kerülethez (sőt, 2011-ig a főváros egészéhez is) viszonyítva 1990-hez képest jóval kisebb népességvesztést könyvelt el: 2014-es lakossága az 1990-es 87%-át teszi ki, míg ugyanezen érték az V., VI., VII. és IX. kerületekben rendre 59, 64, 67 és 75%.

18. ábra: Józsefváros népessége 1990 és 2014 között, a 2011-es népszámlálás előtti népesség-továbbszámítási anomáliákat korrigáló lehetséges valós trend ábrázolásával (fő).

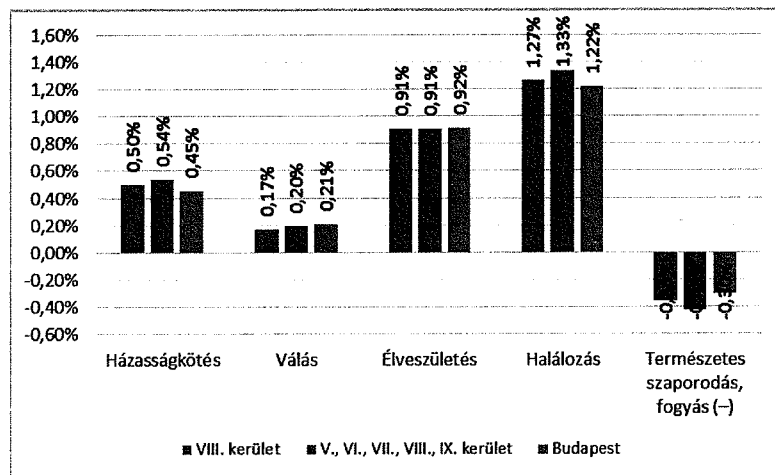
Forrás: KSH Helységnevtár, saját szerkesztés

19. ábra: Az egyes belső-pesti kerületek, illetve Budapest egészének népességváltozása 1990 és 2014 között, a 2011-es népszámlálás előtti népesség-továbbszámítási anomáliákat korrigáló lehetséges valós trendek ábrázolásával (1990=100%).

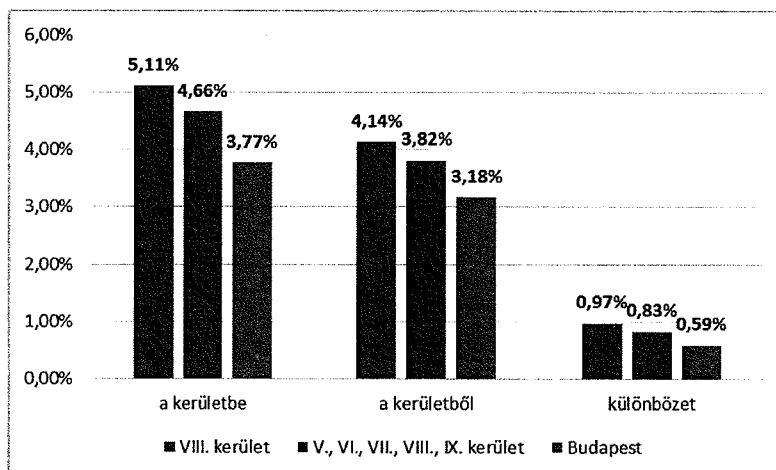
Forrás: KSH Helységnévtár, saját szerkesztés

A kerület fő népmozgalmi mérőszámai nem térnek el érdemben a fővárosi átlagtól, bár – míg az élveszületések és a halálozások lakónépességre vetített aránya szinte megegyezik – a házasságkötések enyhe többletét (0,50% a 0,45%-kal szemben, bár lemaradva a belső-pesti 0,54%-os átlagtól) Budapest legalacsonyabb válási aránya (0,17%, a fővárosi átlag 0,21%) egészíti ki. A 2013-ban mért 270 főnyi természetes fogyás jól illusztrálja, hogy a kerület imént látott, 2011 óta tartó népességnövekedése, akárcsak Budapesté és a belső-pesti kerületeké általában, bevándorlásból fakad. A fluktuáció érdemben meghaladja a budapesti átlagot, illetve valamelyest a belső-pesti kerületek átlagát is

20. ábra: A VIII. kerület, a belső-pesti kerületek, illetve Budapest főbb népmozgalmi mutatószámai, a kerület, illetve a város lakónépességre vetítve (2013).

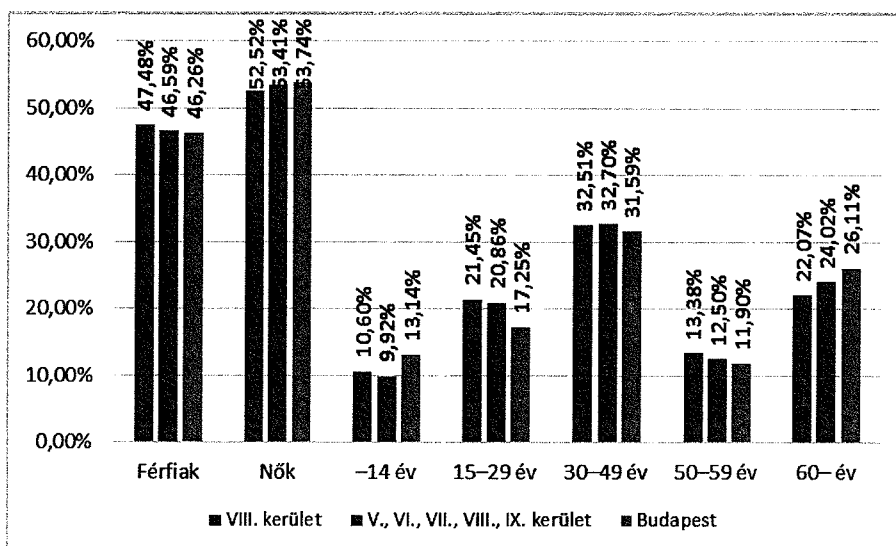
Forrás: Budapest statisztikai évkönyve 2013, saját szerkesztés

21. ábra: A VIII. kerület, a belső-pesti kerületek, illetve Budapest vándorlási arányszámái (2013).

Forrás: Budapest statisztikai évkönyve 2013, saját szerkesztés

A népesség 52,52%-a nő, ami 1,22%-kal kevesebb az 53,74%-os fővárosi átlagnál. Korosztályok szerinti bontásban kitűnik, hogy míg 14 év alattiból valamivel (2,54%-kal) kevesebb él Józsefvárosban, mint Budapesten átlagosan, addig 15-29 év közti fiatalból nagyságrendileg annyival él több a fővárosi átlaghoz képest, mint amennyivel kevesebb 60 éves vagy idősebb (4,19, illetve -4,04%-os különbség). A belső-pesti kerületekre mért kor és nem szerinti megoszlásadatok lényegében mindenhol köztes értékeket mutatnak az összbudapesti és a VIII. kerületi értékek között, kivéve a 14 éves és fiatalabb népesség arányát, ami a kerületekre összességében közel egy százalékkal alacsonyabb a józsefvárosi adatnál.

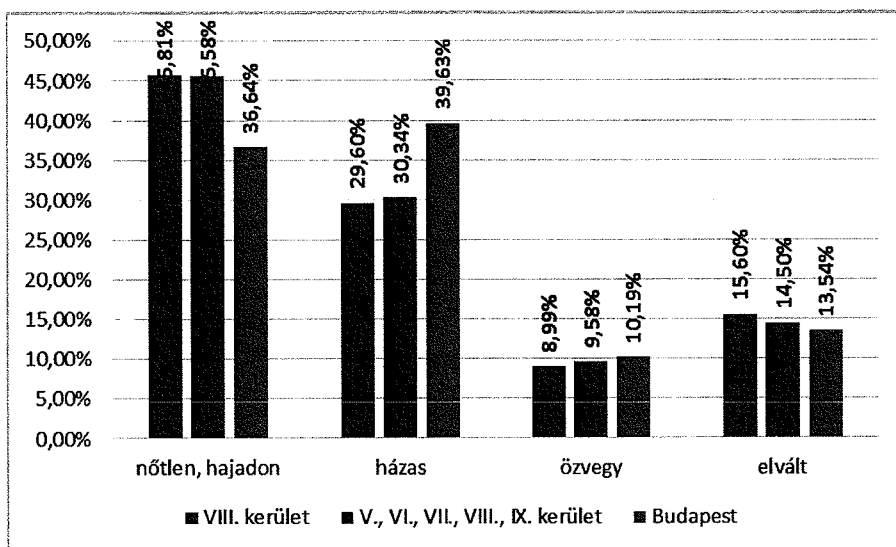

22. ábra: A népesség kor és nem szerinti megoszlása a VIII. kerületben, a belső-pesti kerületekben és Budapesten (2014).

Forrás: Budapest statisztikai évkönyve 2013, saját szerkesztés

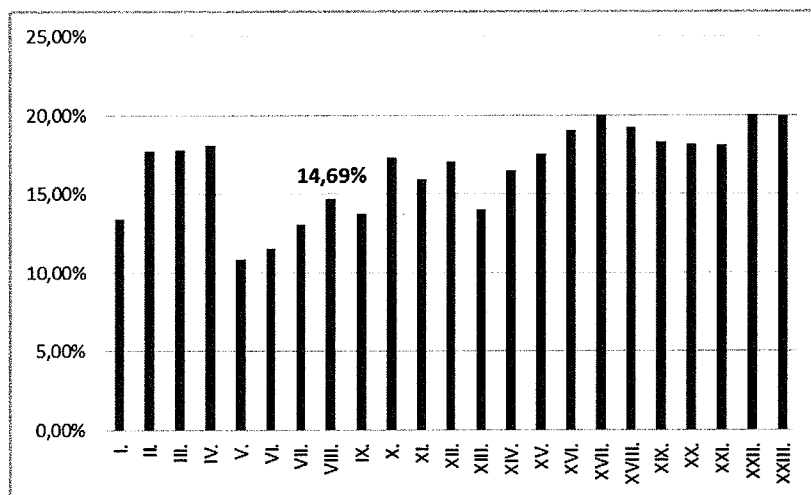
Más belvárosi kerületekhez hasonlóan Józsefvárosban is relatív magas a nőtlenek, hajadonok aránya a népéségen belül (45,81% a budapesti átlag 36,64%-ához képest), elsősorban a házások kárára (29,60, illetve 39,63%) – míg az özvegyek, illetve elváltak arányát illetően kevésbé jelentős az eltérés. Utóbbi két adat sajátosságai (előbbi alacsonyabb, utóbbi magasabb a fővárosi átlagnál) összhangban vannak a hatvan év feletti lakosság fent megfigyelt alacsonyabb arányával. A belső-pesti kerületek összességére számolt értékek nem árnyalják különösebben a képet: minden esetben az összbudapesti és a józsefvárosi adatok között

helyezkednek el. A kiskorúak aránya, a fentiekkel összhangban, budapesti viszonylatban átlagosnak tekinthető ugyan, a belső-pesti kerületek közül azonban a legmagasabb.

23. ábra: A lakosság családi állapot szerinti megoszlása a VIII. kerületben, a belső-pesti kerületekben és Budapesten (2011).

Forrás: KSH Statinfo, saját szerkesztés

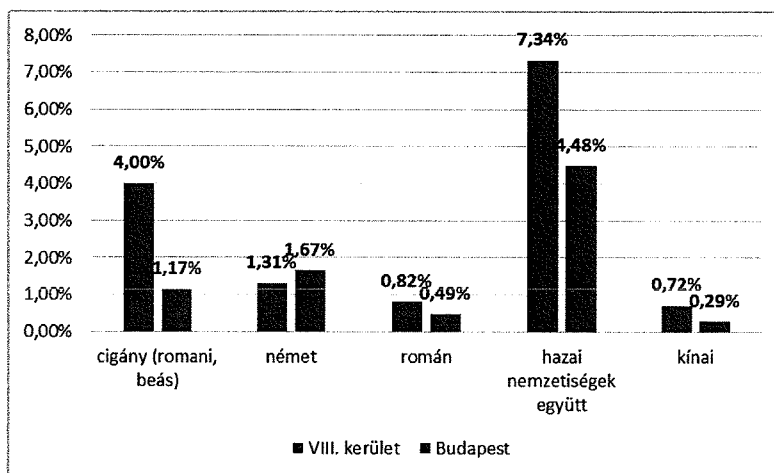
24. ábra: Kiskorúak aránya a teljes népességen belül Budapest kerületeiben (2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

Nemzetiségi összetétel

A népesség nemzetiségi összetétele valamivel heterogénebb Józsefvárosban, mint a főváros más kerületeiben; ugyanakkor e heterogenitást szinte kizárólag a magukat cigány nemzetiségűnek vallók magas aránya magyarázza: a fővárosi átlag 2,83%-ával szemben Józsefvárosban a népesség 4%-a azonosítja magát ekként. A népszámláláson magát cigánynak vallók 3050 fős csoportja a város legnépesebb cigány közösségét jelenti, Budapest romani és beás népességének 15,14%-át. Más nemzetiségek jelentősen alacsonyabb számban vannak jelen, közülük az 1,31%-ot kitevő (998 fős) német, a 0,82%-os román (622 fő), illetve a 0,72%-os (547 fő) kínai említhető. Egyéb nemzetiségűnek (ami a fővárosban jellemzően a nyugat-európaiakat, afrikaiakat, valamint nem kínai vagy vietnami ázsiaiakat jelenti) 2,83% vallotta magát, ami a 2,40%-os fővárosi átlagnál magasabb ugyan, de a kerületek rangsorában csupán a nyolcadik helyhez elég.

(Érdeemes megjegyezni, hogy a fenti értékek önbevalláson alapulnak, illetve hogy a népszámlálás során nem volt kötelező a válaszadás a nemzetiséget érintő kérdésekre, így pontosságukat az esetleges látencia, illetve a válaszmegtagadók magasabb aránya – VIII. kerület: 11,03%, Budapest: 9,47% – jelentősen árnyalja. A látencia, akárcsak Magyarország más területi egységei esetében, elsősorban a cigány nemzetiségi hovatartozás szempontjából jelentős.

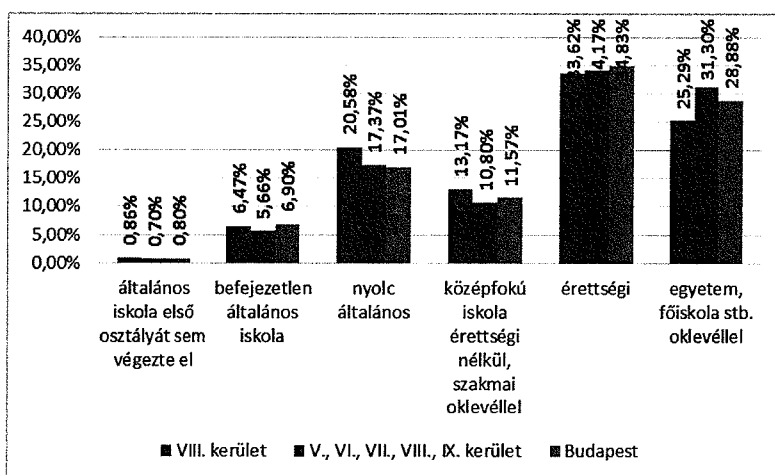

25. ábra: Nemzetiségi hovatartozás egyes kiemelt kategóriák szerint a VIII. a kerületben és Budapesten (2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

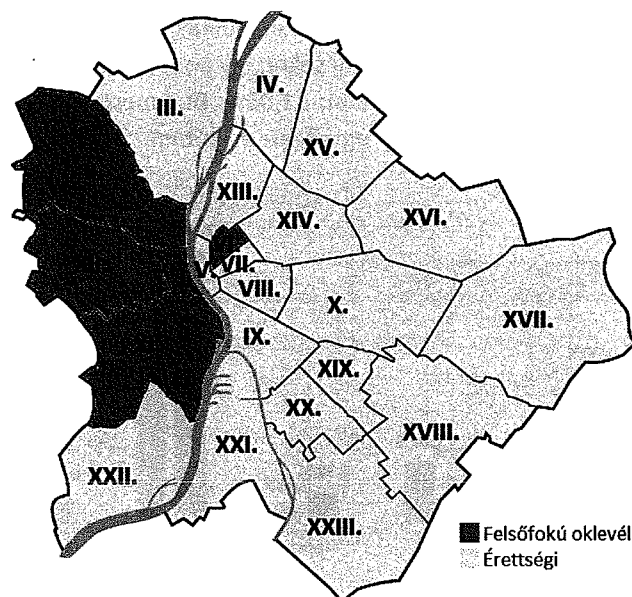
Képzettség

A kerület lakosságának képzettségi szintje két ponton tér el jelentősebben a fővárosi átlagtól: a legmagasabb végzettségként nyolc általánossal rendelkezők száma 3,57%-kal magasabb Józsefvárosban (20,58% az összbudapesti 17,01%-hoz képest), míg a felsőfokú oklevéllel rendelkezők 3,58%-kal alacsonyabb (25,29, illetve 28,88%). Utóbbi érték a belső-pesti kerületek összességében mért 31,30%-os értékhez képest még nagyobb különbséget mutat – e csoporttól a kerület a befejezetlen általános iskolai végzettségűek számát illetően is érdemben eltér. Józsefvárosban, akárcsak a fővárosi kerületek többségében (így a VI. kerület kivételével az összes belső-pestiben is), az érettségivel rendelkezők jelentik a legnépesebb társadalmi csoportot.

26. ábra: A hét éves és idősebb népesség végzettség szerinti megoszlása a VIII. kerületben, a belső-pesti kerületekben és Budapesten (2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

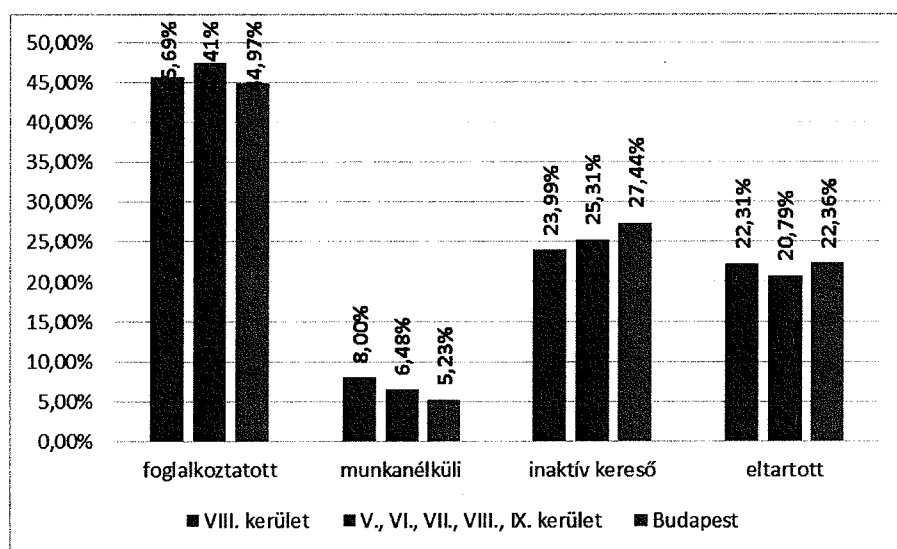

27. ábra: Fővárosi kerületek, ahol a felsőfokú oklevél, illetve ahol az érettségi a leggyakoribb iskolai végzettség a hétéves vagy idősebb népesség körében (2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

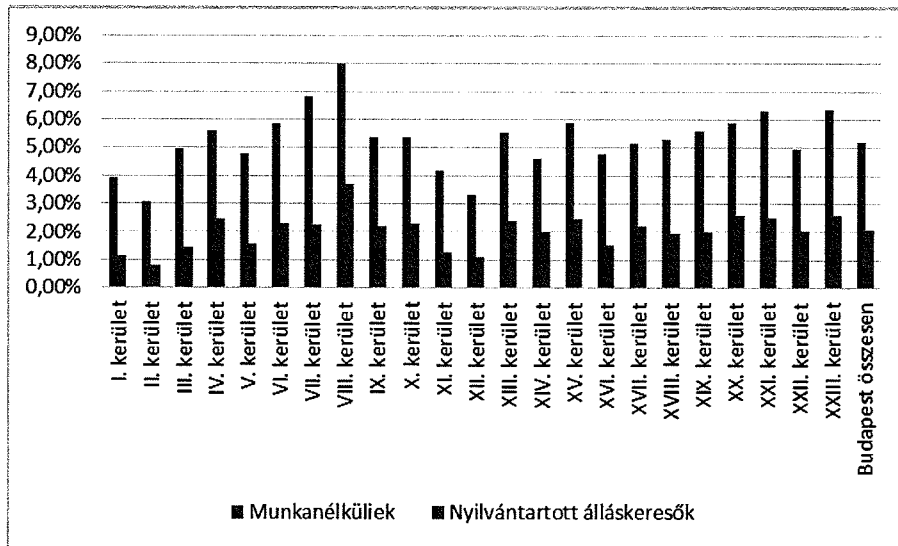
Foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok

A foglalkoztatási helyzet számos mutatója rajzol kedvező képet Józsefvárossal – a foglalkoztatottak aránya meghaladja a budapesti átlagot (45,69, illetve 44,97% – bár a belső-pesti kerületek 47,41%-os átlagánál alacsonyabb), az eltartottak száma szinte teljesen azonos vele (22,31, illetve 22,36%, noha magasabb, mint a 20,79%-os belső-pesti átlag). Ettől függetlenül egyértelmű, hogy a kerület népessége jelentős problémákkal szembesül e téren: a fentiek mellett szintén igaz ugyanis, hogy Budapest kerületei közül itt a legmagasabb a munkanélküliség (8,00%) és a nyilvántartott álláskeresők aránya (3,71%) is. (A 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők aránya – 2,46% – tekintetében a kerület helyzete még kedvezőtlenebb: arányuk az összbudapesti arány 2,15-szöröse, míg az összes nyilvántartott álláskeresőt illetően e szorzó értéke csak 1,78.)

28. ábra: A VIII. kerület, a belső-pesti kerületek és Budapest népessége gazdasági aktivitás szerint.

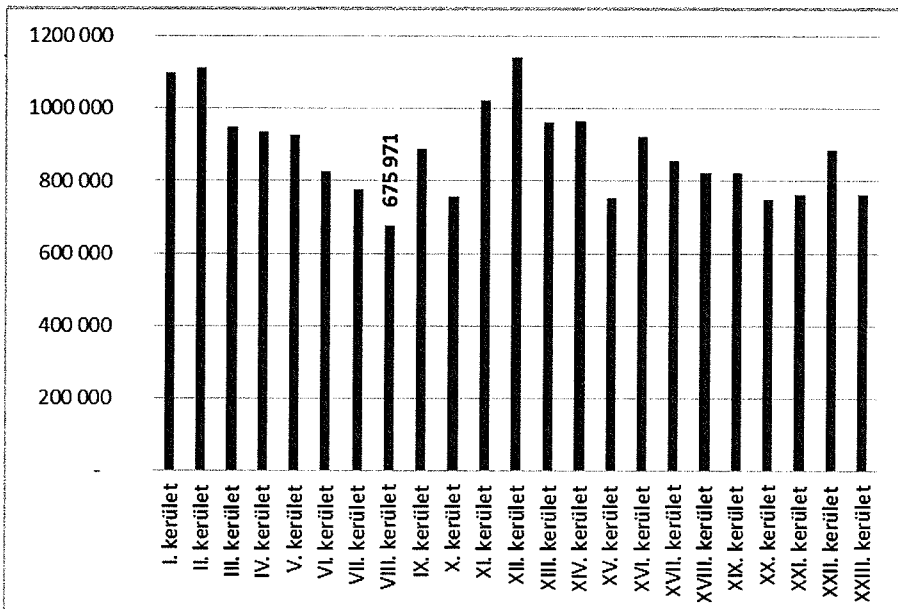
Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

29. ábra: Munkanélküliek (2011) és nyilvántartott álláskeresők (2013) aránya Budapest egyes kerületeiben, illetve a város egészében.

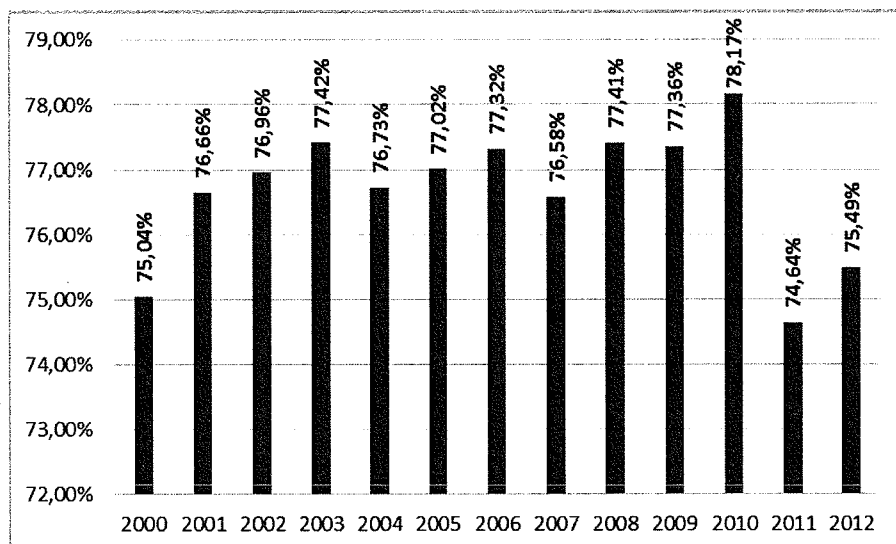
Forrás: Népszámlálás 2011 [munkanélküliek] és Budapest statisztikai évkönyve 2013 [nyilvántartott álláskeresők], saját szerkesztés

A foglalkoztatottsági adatok negatív oldala köszön vissza a jövedelmi adatokban is: Budapest kerületei közül Józsefvárosban a legalacsonyabb az egy főre eső nettó belföldi jövedelem. Bár a 2000 és 2010 közti években megfigyelhető volt némi jövedelmi felzárkózás a fővárosi átlaghoz, 2011 jelentős, 3,53%-os visszaesését követően még 2012-ben sem haladja meg érdemben a 2000. évi arányt.

30. ábra: Egy főre jutó nettó belföldi jövedelem Budapest egyes kerületeiben (Ft, 2012).

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

31. ábra: Egy főre eső nettó belföldi jövedelem a VIII. kerületben, az adott évi budapesti érték százalékában kifejezve, 2000-2012.

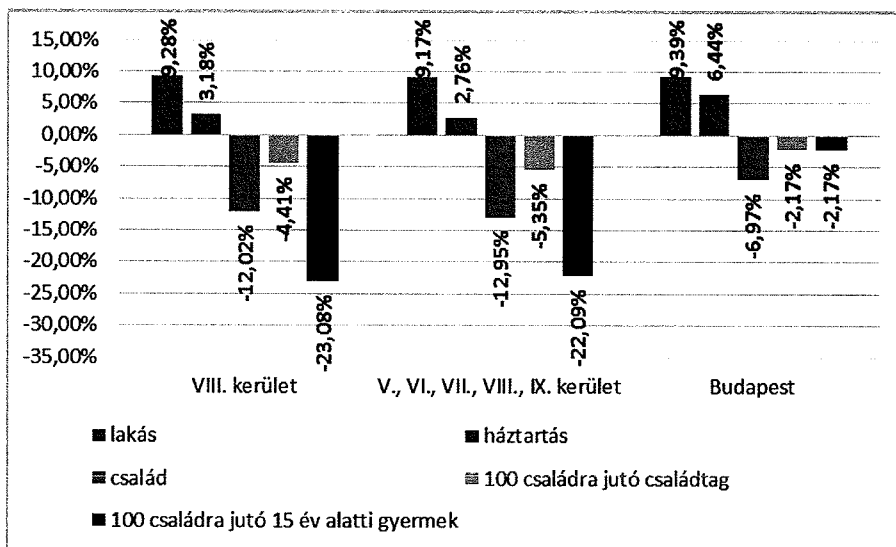
Forrás: TEIR, saját szerkesztés

Háztartások, lakhatás, életminőség

Józsefvárosban a 2014-es adatok szerint 44 678 lakás található. Minthogy ezek nem mindegyike lakott (sem hivatalosan, sem a gyakorlatban), a 2011-es népszámlálás által a kerületben felmért háztartások száma ennél alacsonyabb, 38 073 darab. Ugyanakkor nem minden háztartás jelent családot (házastársi vagy élettársi, illetve vérségi kapcsolatban együtt élők legszűkebb körét¹), utóbbiak száma így jóval kevesebb, csupán 18 092. Józsefvárosban 100 családra átlagosan 260 családtag, ebből 40 gyermek jutott 2011-ben. E számok tekintetében Budapesten megállapítható bizonyos trendszerűség, amely szerint a belső kerületekben kisebb családok, és kevesebb gyermek jellemző, mint a kertvárosokban. Józsefváros ugyanakkor – a belső-pesti kerületekkel összevetve – relatív nagyobb családokkal és több gyermekkel jellemezhető, még ha az összbudapesti átlaghoz képest ez nem is feltűnő: a belső-pesti kerületekben átlagosan csak 254 fő, ebből 36 gyermek jut 100 családra, míg Budapest egészében e két érték 271 és 45.

E mutatók dinamikáját illetően Budapest-szerte a lakás- és háztartásszám növekedése, ezzel egyidőben pedig a családszám és az átlagos családméret csökkenése figyelhető meg: 2001 és 2011 között 10,63%-kal nőtt a lakások, és 6,44%-kal a háztartások mérete a fővárosban, míg a családok száma közel hét, átlagos mérete valamivel több, mint két százalékkal csökkent. Utóbbi tendenciák kiemelt súllyal figyelhetőek meg a belső-pesti kerületekben, illetve Józsefvárosban is. Különösen magas a száz családra jutó gyermekek számának csökkenése, ami a belső-pesti kerületek átlagánál is nagyobb mértékű, 23,08%-os a VIII. kerületben, ami – a családok számának csökkenése mellett – az itt élő gyermekek számának jelentős csökkenését jelzi.

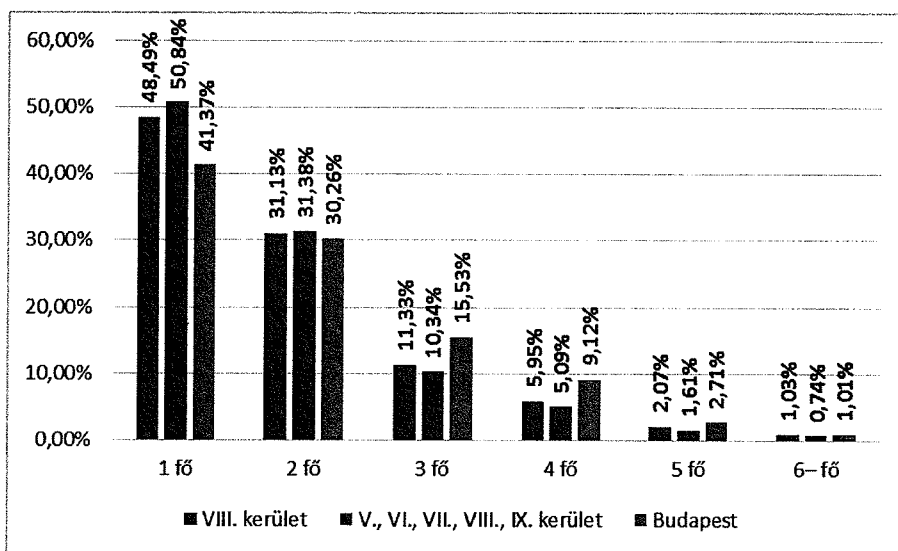
¹ A család – a KSH definíciója szerint – lehet párkapcsolaton alapuló, ezen belül házaspár nőtlen, hajadon gyermekkel vagy gyermek nélkül; élettársi kapcsolatban együtt élő két személy nőtlen, hajadon gyermekkel vagy gyermek nélkül; és egy szülő (apa vagy anya) nőtlen, hajadon gyermekkel.

32. ábra: Egyes háztartási mutatók változása 2001 és 2011 között Józsefvárosban, a belső-pesti kerületekben, illetve Budapest egészében.

Forrás: Budapest statisztikai évkönyve 2011 [lakásállomány] illetve Népszámlálás 2011 [többi mutató], saját szerkesztés

A gyermekek számának csökkenése összecseng a háztartások átlagos létszámából kirajzolódó képpel, az egyfős háztartások jelentős – közel abszolút – többségével is, amiben ugyan szintén látszik, hogy Józsefváros társadalmi szerkezetű, mint a belső-pesti átlag (2,35 százalékponttal kevesebb egyfős, nagyságrendileg egy-egy százalékponttal több három- és négyfős háztartás). A kerületi számok ezzel együtt változatlanul jelentősen kisebb átlagos háztartásméretéről tanúskodnak, implikálva a (jellemzően fiatal) egyedülállókat, illetve a (jellemzően idős) özvegyek felülreprezentáltságát Józsefváros társadalmában. Előbbi csoport az egyetemek, főiskolák magas számához, illetve az olcsó albérleti, lakhatási lehetőségekhez kapcsolódóan lehet elsősorban jelen, míg az idősek kiemelkedő jelenléte a hetvenes évek óta ismert sajátja a hagyományos beépítésű belvárosi lakóterületeknek Budapesten.

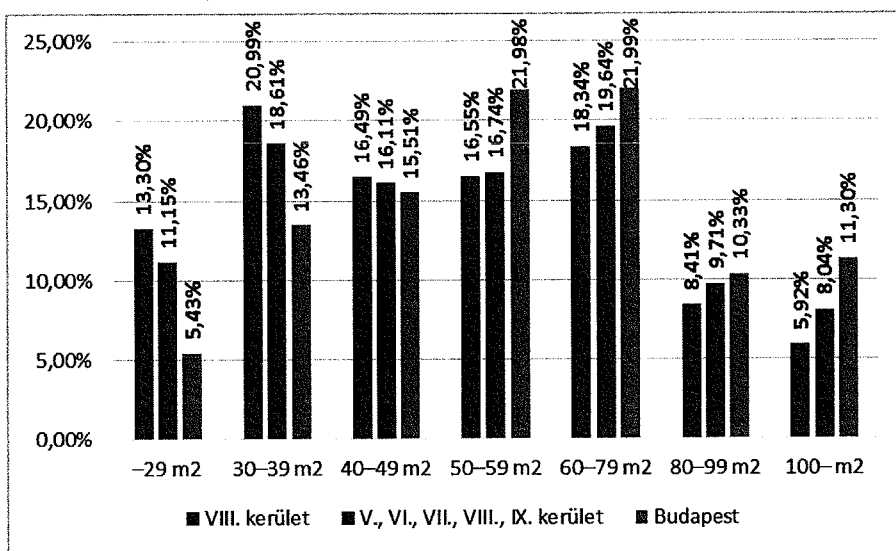

33. ábra: Háztartások megoszlása a háztartásban élők száma szerint a VIII. kerületben, a belső-pesti kerületekben, illetve Budapest egészében (2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

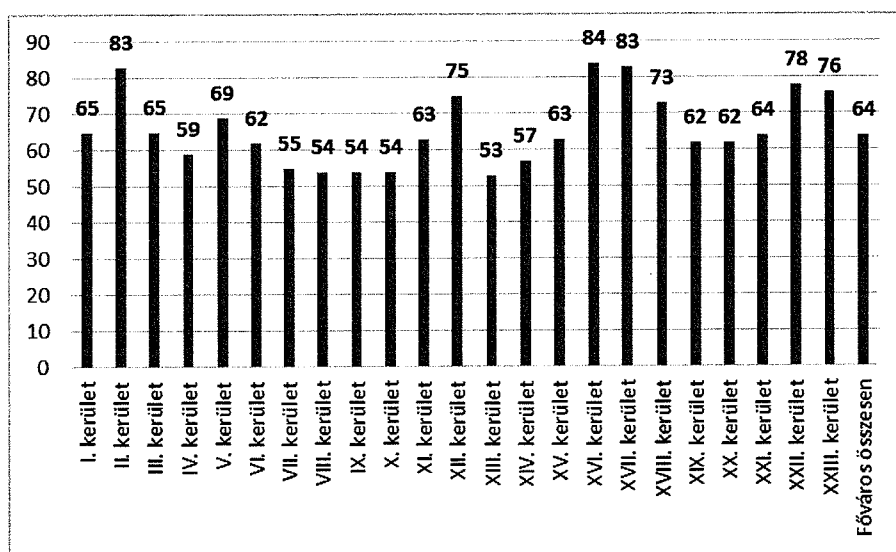
A kis létszámú háztartások, logikus módon, a kis alapterületű lakásokkal hasonló minták szerint jelennek meg a város lakástérképén. Lévéen hogy a VIII. kerületben az eredendően kisebb lakásokkal jellemezhető belső-

pesti kerületekhez képest is kiemelkedő (34,29%) a 40 m² alatti lakások aránya, és átlagos alapterület tekintetében is (holtversenyben) a második legalacsonyabb érték a kerületé, nem meglepő, hogy a kerület a statisztikák alapján kevésbé bizonyul alkalmas lakhelynek a nagyobb családban élők számára. Az alacsony átlagos lakásméret és a hasonló kerületek viszonylatában magasabb családméret kettősségéből egy további jellegzetesség is következne: Józsefváros laksűrűsége relatív magasabb kellene, hogy legyen. A vonatkozó adatok szerint azonban az egy főre eső átlagos lakásnégyzetméter-szám, bár valamivel alacsonyabb, nem tér el érdemben a fővárosi átlagtól (31,46, illetve 33,54m²), több, munkáskerületként kiépült pesti városrész – Kőbánya, Újpest – is érdemben alacsonyabb számokkal bír e téren. Ennek pontos oka nem ismert, bár az üres lakások nagy száma valószínűleg jelentős magyarázó erővel bír.

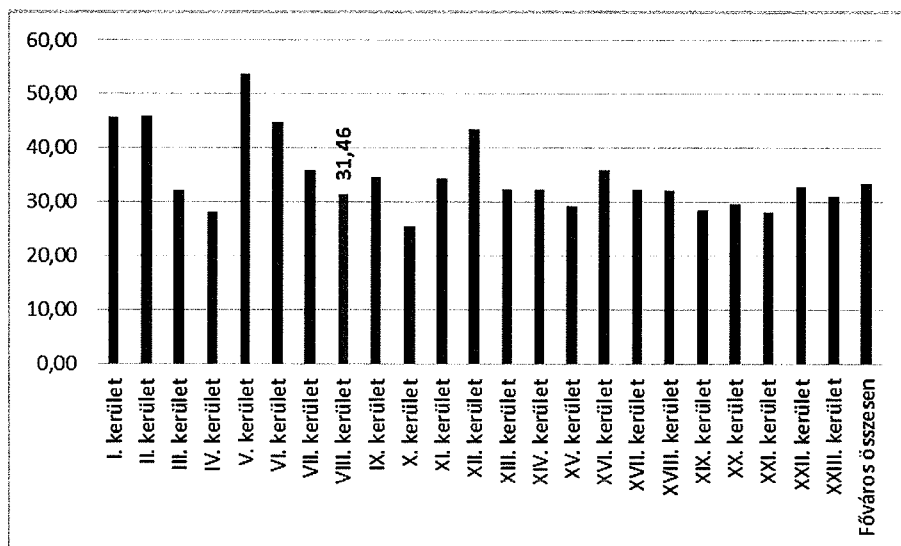
34. ábra: Lakások méret szerinti megoszlása a VIII. kerületben, a belső-pesti kerületekben, illetve Budapest egészében (2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

35. ábra: Átlagos lakásméret Budapest egyes kerületeiben, illetve a város egészében (m², 2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

36. ábra: Egy főre jutó átlagos lakásnégyzetméter-szám Budapest kerületeiben, illetve a főváros egészében (m², 2011).

Forrás: Népszámlálás 2011, saját szerkesztés

A lakások zsúfoltságának relatív kedvező számai nem függetlenek attól a jelentős ingatlanállománybeli átalakulástól, ami az elmúlt években a Corvin sétány mentén, egységes projekt keretében zajlott, illetve zajlik. Nagyrészt az itt végbement – korábbi – szanálásoknak, és azokat követő – időben közelebbi – építkezéseknek köszönhető, hogy 2011-ben és 2013-ban is Józsefvárosban épült a legtöbb lakás Budapest összes kerülete közül. 2011-ben az új lakások 25,97%-a esett a kerületre. E folyamatnak, illetve a századfordulós körfolyosós bérházak által dominált állomány folyamatos komfortosításának köszönhetően, a kerület a legtöbb közmű tekintetében elérte, illetve meg is haladta a budapesti átlagot. Érdemi elmaradás két helyen tapasztalható: egyfelől a vízőblítéses WC-vel ellátott lakások 95,43%-os arányánál, ami a kerületek között a legalacsonyabb, másfelől a távfűtés terén – ami azonban szinte kizárólag a paneles lakótelep jelenlétének fokmérője, így például az V., VI., VII. kerületben aránya 0%.

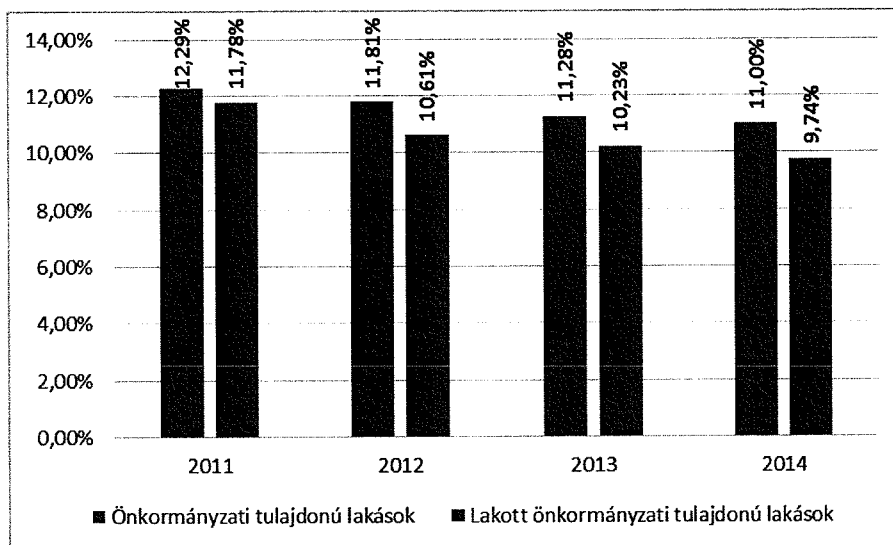
Közmű típusa	VIII. kerület	Budapesti átlag
Hálózati vízvezeték	99,97%	99,77%
Meleg folyóvíz	97,37%	98,89%
Vízőblítéses WC	95,43%	98,40%
Közcsonatorna	99,68%	95,99%
Távűtés (2013)	7,7%	26,2%

37. ábra: Lakások ellátottsága egyes közműtípusokkal a VIII. kerületben, illetve Budapest egészben (2011).

Forrás: Népszámlálás 2011 [kivéve a távfűtési adatokat, melyek a TEIR-ből származnak], saját szerkesztés

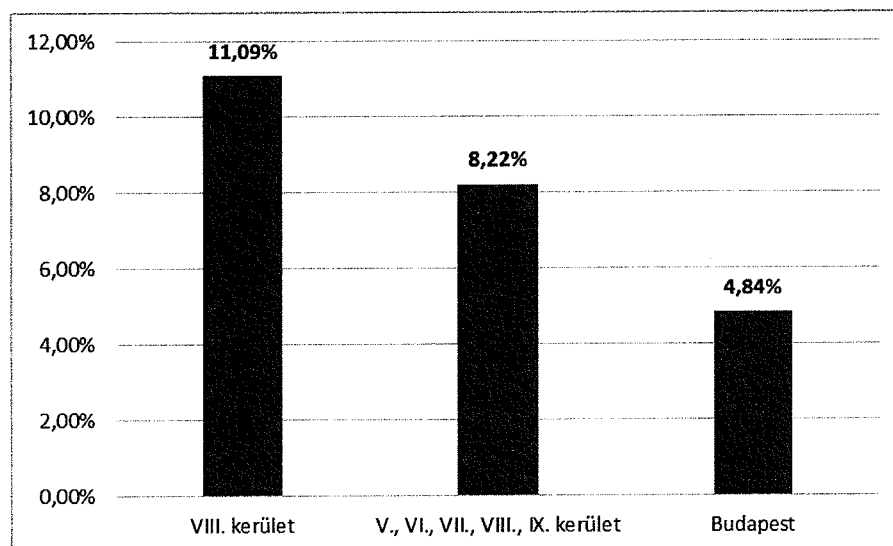
A lakások relatív magas hányada önkormányzati tulajdonú a kerületben: ennek fő oka a kedvezőtlenebb állapotú lakások fővárosi összehasonlításban magas száma, melyeket bérlőik a kilencvenes évek lakásprivatizációja során kisebb arányban akartak, illetve tudtak megvásárolni, mint a város más részein. Az önkormányzati lakások aránya ugyanakkor folyamatosan csökken, három év alatt 12,29%-ról 11,00%-ra: ennek egyik oka a fokozatos elidegenítés, másik oka a teljes egészében vagy jelentős részben önkormányzati tulajdonú lakóépületek alkalmankénti bontása, amit nem ellensúlyoz újabb szociális bérházak építése. (A lenti adatsoron már nem látható, korábbi években került sor a Corvin sétány beruházásához kapcsolódóan jelentős bontásokra, illetve több szociális bérház felépítésére.) A lakott lakások aránya még nagyobb arányban csökken: az önkormányzati lakások 2011–2014 közti 1,29 százalékpontos csökkenéséhez képest arányuk 2,04 százalékponttal csökkent a teljes lakásállományon belül. A józsefvárosi önkormányzat

bérlakásállománya azonban jelen szintjén is magasnak számít, Budapest egészéhez, de még a belső-pesti kerületek átlagához képest is (11,09% a 4,84, illetve 8,22% ellenében). Számszerűsítve mindez 4913 darab önkormányzati tulajdonú lakást jelentett 2014-ben, melyek közül 4350 volt lakott.

38. ábra: Önkormányzati tulajdonú lakások aránya összesen, illetve a lakottakra szűkítve a teljes VIII. kerületi lakásállományhoz képest (a számításához használt teljes lakásszám a tárgyév január 1-i, az önkormányzati lakásokra vonatkozó adatok a tárgyévot megelőző év december 31-i állapotot jelzi).

Forrás: Budapest VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat [önkormányzati lakások], KSH Helyiségnévtár [összes lakás], saját szerkesztés

39. ábra: Önkormányzati lakások aránya az összes lakáshoz képest a VIII. kerületben, a belső-pesti kerületekben, illetve Budapest egészében (2013).

Forrás: Budapest statisztikai évkönyve 2013, saját szerkesztés

Egészségi állapot

A népesség egészségügyi helyzetét illetően kiemelendő, hogy Budapest kerületei közül Józsefvárosban a legalacsonyabb a várható élettartam (nők: 76,5, férfiak: 69,9 év, ami 7,6, illetve 6,1 évvel kevesebb a listavezető II. kerület értékeinél, 2006-2010-es adatok szerint²).

² Budapesti Egészségterv 2012

A fő betegségtípusok többségének standardizált halálozási hányadosa a kerületben a fővárosi átlag alatti értéket vesz fel: a vizsgált 13 mutató közül mindössze a prosztatadaganatok tekintetében tartozik a kerület népessége egyértelműen Budapest kevésbé veszélyeztetett feléhez. Ezen felül az ajak, a szájüreg és a garat rosszindulatú daganatai, illetve a fertőző és parazitás betegségek esetében tapasztalható eltérés a férfiak és nők érintettségében a fővárosi átlaghoz képest, minden más esetben a teljes kerületi népesség veszélyeztetettebb, mint a budapesti átlag. Ebben az átlagosnál kedvezőtlenebb szociodemográfiai helyzetnek (alacsony végzettségű, alacsony jövedelmű, előregedő népesség), illetve a sok tekintetben egészségtelen épületállománynak gyaníthatóan egyaránt szerepe van.

Betegségtípus	A VIII. kerületi népesség a fővárosi átlagnál jobban érintett		A VIII. kerületi népesség a fővárosi átlagnál kevésbé érintett	
	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők
Keringési betegségek	x	x		
A légcső, a hörgők és a tüdő rosszindulatú daganata	x	x		
Az ajak, szájüreg és a garat rosszindulatú daganatai		x	x	
Kolorektális daganatok	x	x		
Az emlő rosszindulatú daganata	-	x	-	
A méhnyak rosszindulatú daganata	-	x	-	
A prosztata rosszindulatú daganata		-	x	-
Emésztőrendszeri betegségek	x	x		
Alkoholos májbetegségek és májzsugor	x	x		
Légzőrendszeri betegségek	x	x		
Fertőző és parazitás betegségek (0–X év)	x			x
Gümőkór (0–X év)	x	x		

4. táblázat: A józsefvárosi népesség halálozási valószínűsége a fővárosi átlaghoz képest egyes betegségtípusok vonatkozásában, nem szerinti bontásban (2006-2010-es adatok, 24–65 év közti népesség, ha másként nincs jelezve).

Forrás: Budapesti Egészségterv 2012, saját szerkesztés

Feltűnő ugyanakkor, hogy nem csupán a betegségek elhalálozások, de a külső okok tekintetében is szinte homogénebben magasabb a kerületi népesség veszélyeztetettsége, mint a budapesti általában: ezek közül a narkotikumos mérgezések és az öngyilkosságok magas száma gyaníthatóan leginkább szociokulturális hátrányokra vezethető vissza.

Külső ok	A VIII. kerületi népesség a fővárosi átlagnál jobban érintett		A VIII. kerületi népesség a fővárosi átlagnál kevésbé érintett	
	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők
Motoros járműbalesetek	x			x
Öngyilkosság	x	x		
Balesetszerű esés	x	x		
Narkotikumok által okozott balesetszerű mérgezések (15-49 év, két nem együtt)	x			

5. táblázat: A józsefvárosi népesség halálozási valószínűsége a fővárosi átlaghoz képest egyes betegségtípusok vonatkozásában, nem szerinti bontásban, kivéve a narkotikumok által okozott mérgezések esetében (2006-2010-es adatok, 24–65 év közti népesség, ha másként nincs jelezve).

Forrás: Budapesti Egészségterv 2012, saját szerkesztés

2.3.2. Térbeli-társadalmi rétegződés

Településrészek

A VIII. kerület hagyományosan három részre, a Belső-, a Középső- és a Külső-Józsefvárosra tagolódott. Ezek között a Nagykörút, illetve a Fiumei út – Orczy út vonala jelentette a határt, meglehetősen nagy és heterogén egységeket alkotva, nevük használata nem vált a mindennapok részévé. Változást hozott, amikor Józsefváros önkormányzata a 2005-ben elfogadott 15 éves Kerületfejlesztési Koncepció részeként határozott tizenegy városrész definiálásáról a kerületben, melyeket utóbb a 94/2012. (XII. 27.) fővárosi közgyűlési rendelet is szentesített. Ezek egy része jól körülhatárolható, történeti előzményekkel bíró terület, míg mások közülük szerves fejlődés nélkül, egy-egy jellegzetes objektum vagy közterület környékékként, az adott objektum vagy közterület nevét viselve születtek. 2012-ben néhány városrész neve módosult, egyértelműsödött. A területi szintű jellegzetességek leírásának bevezetéseként érdemes áttekinteni e városrészeket³:

Palotanegyed

Józsefváros Nagykörúton belüli része, nevét a területen álló XIX. századi főúri palotákról kapta. Kiterjedése megegyezik a korábbi Belső-Józsefvárossal. Számos országos, illetve fővárosi intézménynek (mint a Magyar Nemzeti Múzeum vagy a Központi Szabó Ervin Könyvtár) és igen sok felsőoktatási intézménynek ad helyet, melyek közül a Semmelweis Egyetem úgynevezett belső klinikai tömbje is itt üzemel. A 2008-as Integrált Városfejlesztési Stratégia itt nevesítette a kerület két akcióterületének egyikét, az eredetileg kerületközi együttműködésként indult Európa Belvárosa Budapest-programhoz kapcsolódóan. A projekt nyomán számos fejlesztés valósult meg a területen, elsősorban turisztikai fejlesztések, illetve közterület-megújítások formájában. A kerület egyetlen része, ahol részönkormányzat működik.

Népszínház negyed

A Népszínház utca, a Rákóczi út és a Fiumei út által határolt terület. Elsőprő többségét körfolyosós bérházak alkotják, lakosságának helyzetét tekintve a kerület középmezőnyéhez tartozik. A negyeden belül központi helyet foglal el a II. János Pál pápa tér, rajta az Erkel Színházzal, illetve az M4-es metró egyik állomásával. A Fiumei út felőli részén jelentős az intézményi sűrűsödés: itt áll az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Központja, az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Központ, illetve a Fővárosi Gázművek központja.

³ Az alábbiakban szereplő városrészsintű adatok a KSH adatszolgáltatásából származnak, melyek a 2011. évi népszámlálás szerinti állapotot mutatják.

Csarnok negyed

Új keletű névadás a Nagykörút, a Népszínház utca és a Baross utca által határolt területek intenzívebb beépítésű, nyugati részére. Nevét a kerületi vásárcsarnokról kölcsönzi, amely a negyed egyetlen jelentősebb tereként megjelenő Rákóczi téren áll, a VIII. kerület másik olyan (szintén az M4-es vonalhoz tartozó) metróállomása szomszédságában, ami nem a kerülethatáron üzemel. Beépítése hasonló a Népszínház negyedéhez, bár itt már nagyobb arányban jelennek meg azok a kisebb, gyakran műhelyekkel együtt álló beépítések, amik a kerület külsőbb részeire kifejezetten jellemzőek. Társadalmi összetétele, ezzel párhuzamosan, érezhetően kedvezőtlenebb, mint a Népszínház utca vagy a Nagykörút túloldalán. Sajátos kettőssége alapján a Mátyás tér környéki részei a Magdolna negyedhez hasonló, társadalmilag és építészetiileg egyaránt leromlott területek, míg a 2010-ben sétálóutcásított Tavaszmező utca egyetemvárosias környéke, illetve – kisebb részben – a Rákóczi tér dzsentrifikációs jeleket mutató szomszédsága a városrész részleges metamorfózisát vetíti előre. A Csarnok negyedben áll a kerületi rendőrkapitányság (Víg utca), valamint a kerület egészségügyi ellátásának központja, az Auróra utcai rendelőintézet is.

Magdolna negyed

A területén 2005 óta folyó integrált, lakóbevonásos szociális városrehabilitációs program kapcsán relatív ismertté vált, noha e néven előzménnyel nem bíró terület. A kerületet stigmatizáló szociális problémák egyik gócpontja, melynek helyzetén az említett – elsősorban közösségépítő és lakókörülmény-javító – fejlesztő programok valamelyest javítottak a program három ütemének tíz éve során. Ez idő alatt épült meg a Mátyás téri Kesztyűgyár Közösségi Ház, a Dobozi utcai FiDo Ifjúsági és Szabadidőpark, épült újjá a Teleki László téri piac és körülötte a teljes tér, valamint vált sétálóutcává a Bauer Sándor utca és a Mátyás tér egy része. A negyed fontos intézménye a felnőttképzési kapacitásokkal is kibővített Lakatos Menyhért Általános Iskola és Gimnázium, melynek fejlesztésére szintén a 2010 körüli években került sor. A kedvezőtlen társadalmi helyzethez vegyes beépítés társul: a főbb útvonalak mentén szinte egyeduralkodó magasabb bérházak mellett a mellékutcákon számos kisebb, akár 150 évesnél is idősebb lakóház, valamint műhelyek és nagyszámú foghíjtelek van jelen.

Corvin negyed

Az eleinte Józsefváros-központ névre keresztelt terület a Baross utca déli oldalán, a Nagykörút és a Szigony utcai lakótelep között terül el. Északi részén már a 2000-es évek elején megjelent a városrehabilitáció, a Futó utca mentén számos új lakóházzal és közterületi fejlesztésekkel, míg déli, a kétezres évekre kifejezetten leromlott állapotú részei a 2003-tól fokozatosan, egyre nagyobb intenzitással zajló Corvin Sétány Program részeként alakultak át. Utóbbi a kerület legnagyobb léptékű átalakulásának színhelye: több száz lakás bontására került sor a Kisfaludy utcától a Szigony utcáig terjedő területen, melyek helyén részben a Corvin Pláza, részben a tulajdonképpen Corvin sétány lakó- és irodaépületei épültek, épülnek fel. A negyedben áll a kerület polgármesteri hivatalának, a Corvin mozi, és a Fazekas Mihály Általános Iskola és Gimnázium is. Népeisége, a fent vázolt átalakulási folyamatnak megfelelően, nehezen írható le: a Corvin Sétány Program indulása előtt a kerület kedvezőtlenebb helyzetű részei közé tartozott, a bontások következtében azonban a népesség részben kicserélődött, részben jelentősen lecsökkent. Ez utóbbi az ingatlanfejlesztések előrehaladtával 2020-ra minden valószínűség szerint kompenzálódni fog, magasabb státuszú népesség koncentrált beköltözésével.

Losonci negyed

Az eleinte Szigony negyed névre keresztelt terület az esetenként Józsefvárosi, esetenként Szigony utcai néven ismert lakótelepet és annak szűk környezetét fedi le, a Baross utcától délre eső területek középső szejletét. Az 1970-es és '80-as évek során a kerület környező részeivel nagyrészt megegyező beépítést, a korábbi

utcaszerkezettől független struktúrában, panellakótelep váltotta fel, amely nagyrészt azóta is magán hordozza a korszak jellegzetes problémáit: a közösségi terek, a zöldfelület hiányát, a monoton beépítést. Utóbbi a 2000-es évektől kezdődő panelprogramok homlokzati színezései is csak részben oldották. Társadalmi összetétele vegyes, a legtöbb mutató szerint nagyságrendileg megfelel a kerületi átlagnak, ugyanakkor a lakáskomfort – érthető okokból – érdemben magasabb annál. Megmaradt hagyományos beépítésű területei meglehetősen rossz állagúak. Jelentősebb intézményei nincsenek, noha közepén épült fel a Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetem Információs Technológiai és Bionikai Kar, valamint déli részén áll a Semmelweis Egyetem több épülete, az úgynevezett külső klinikai tömb nagy része. Ehhez kapcsolódóan a két egyetem jelentős fejlesztéseket tervez a Szigony utca és a Balassa utca közti tömbben, az úgynevezett Bionikai Innovációs Központ idetelepítése révén. Bár nem szerves része a negyednek, ide tartozik a Fűvészkert területe is.

Orczy negyed

A nevét az Orczy térről, az Orczy parkról és az Orczy útról kapott terület a középső-józsefvárosi gyűrű legperifériálisabb része, a Magdolna negyed mellett a kerület másik krízisterülete. A 2000-es évektől kezdődően számos pontján épültek új társasházak, melyek révén társadalmi mutatói nem rosszabbak kiugróan, mint a Baross utca másik oldalán fekvő Magdolna negyedé, ugyanakkor fő problémagócái, elsősorban a Diószegi Sámuel utca középső szakasza környékén a kerület leginkább leszakadó, gettósodó, bűnügyileg fertőzött területei találhatóak meg. A negyedben kiemelten jelentős probléma a droghasználat és -kereskedelem. A hagyományos beépítések igen elavult lakásállománya nagy arányban önkormányzati tulajdonú. Bár a negyedhez tartozik, annak kevésbé szerves része az Orczy park és a Ludovika tér, melyeknek fejlesztése a Nemzeti Közszolgálati Egyetem révén, amely 2014-ben költözött be a Ludovika Akadémia volt épületében, folyamatban van. A park területén részben túlnyúló fejlesztés komplett campust hoz létre, kinyitva azt a negyed lakóterületei felé is. Az egyetem szomszédságában üzemel a Magyar Természettudományi Múzeum.

Kerepesdűlő

A kerület északkeleti területeinek nagy részét lefedő városrészt alapvetően intézményi, üzemi és ipari területek, így a Fiumei úti sírkert (közkeletű nevén a Kerepesi temető), a Keleti pályaudvar, a Michelin – bezárás előtt álló, így fejlesztési területként releváns – gumigyára (a volt Taurus), a volt Ügető helyén felépült Aréna Pláza, valamint a Nemzeti Lovarda felújítás alatt álló épületegyüttese. Lakóházak kis számban, a Baross tér mellett, a Fiumei út és a Festetics György utca által határolt háromszögben állnak csak rajta, illetve a Kerepesi úti MÁV-bérlőházak, társadalmi és építészeti jellegüket tekintve a Népszínház negyed nyúlványaként.

Százados negyed

A kerület fennmaradó részétől szinte tökéletesen elszigetelve, a Keleti pályaudvarra vezető 120-as számú vasútvonal vágányai, a Kerepesi út és a Hungária körút között fekvő vegyes funkciójú negyed. Karakterét elsősorban a Százados úti Művésztelep szabja meg, ami szomszédságában egy nagyobb társasházak területtel, valamint számos üzemmellel, egy villamosremizellel és a Hidegkuti Nándor Stadionnal együtt alkotja a területet. Ide tartozik, noha még az elszigetelt városrésztől külön elvágja a Salgótarjáni utcai villamosvonal töltése, a XIX. századi ikerházakból álló MÁV-telep apró zárvénya is (amely a X. kerületben, a Hungária körút túloldalán folytatódik). Társadalmi helyzete lényegében minden mutató szerint kedvezőbb a kerületi átlagnál, például itt a legmagasabb a felsőfokú végzettségűek aránya, itt a legalacsonyabb a munkanélküliek, illetve az egyszobás lakások aránya is. Józsefvároshoz szinte kizárólag közigazgatási szálak kötik, 1950 előtt a X. kerülethez tartozott – akárcsak a kerület minden, Fiumei úttól és Orczy úttól keletre eső része. Érdemes azonban hozzátenni, hogy megközelíthetőségét ettől függetlenül is érdemes fejleszteni, hiszen sem Kőbánya, sem Zuglói központja nem érhető el egyszerűbben a terület nagy részéről.

Ganz negyed

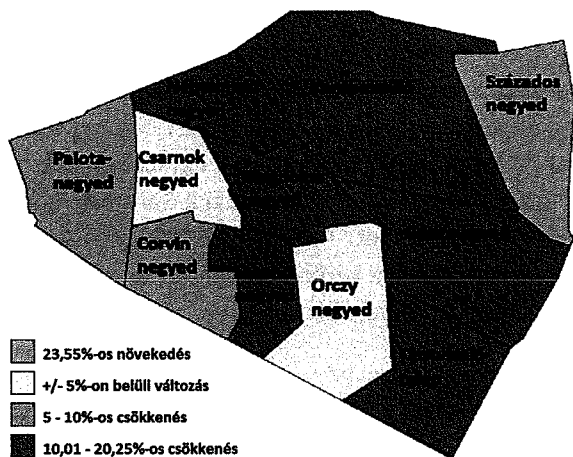
A Kőbányai úttól délre működő, az államosításokat követően a MÁVAG-gal összevont gyáróriásról elnevezett negyed, szinte teljes egészében ipari terület. Területének szinte teljes egészét a gyártelep teszi ki, melynek csak kisebb részében folyik aktív ipari termelés, nagyobb része raktárként, illetve a Kőbányai út túloldalán üzemelt, 2014-ben bezárt kínai piac utódjaként funkcionál. E terület tulajdoni viszonyai rendezetlenek. Szintén a negyedhez tartozik a volt Józsefvárosi pályaudvar 2014-től kezdődően átalakuló területe. Ennek helyén, ideértve a területen a kilencvenes évek eleje óta működő, 2014-ben bezárt Négy Tigris Piacot is, jelenleg részben a holokauszt gyermekáldozatairól megemlékező Sorsok Háza áll, részben kerületi és fővárosi szabadidős és intézményi fejlesztések tervezett területe. Lakóterületként csupán egy tömb, a Golgota úti volt MÁVAG-kolónia szolgál, amely az alacsony komfortfokozatú lakások 21,5%-os, illetve az egyszobás lakások 72,8%-os arányával ugyan statisztikailag a legkedvezőtlenebb adottságú városrészé teszi a Ganz negyedet, a társadalmi mutatószámok nem mutatnak hasonlóan kedvezőtlen képet. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a munkanélküliek aránya ugyan magasabb a kerületi átlagnál, minden egyéb tekintetében a negyed azonban nagyságrendileg megegyező, illetve kedvezőbb helyzetű, mint Józsefváros egésze.

Tisztviselőtelep

A kerület délkeleti sarkát alkotó városrész neve jóval megelőzi a kerület újabb kori besorolását, védett településképével, a kerület fennmaradó részétől jelentősen elütő karakterével jól elkülöníthető része Józsefvárosnak. Mint neve is mutatja, telepszerűen, a Házépítő Tisztviselők Egyesülete kezdeményezésére épült a XIX. század végén, noha területén az e keretek között zajló, döntően szabadonálló beépítés mellett intézmények is állnak. Ez elsősorban a negyed déli, Üllői út felőli határvonalán igaz, ahol többek közt a Heim Pál Kórház és a Semmelweis Egyetem Nagyvárad Téri Elméleti Tömbje áll. Ezeket túl több középiskola, a volt Állami Pénzverde, illetve a volt Május 1. Ruhagyár épülete is a negyedben foglal helyet. Társadalmi mutatószámai hasonlóak, mint a Százados negyedéi, azaz e téren a kerület egyik legkedvezőbb helyzetű része – noha a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya, sejtetően mikroszinten jelentkező okokból, jelentősen magasabb a kerületi átlagnál (44,1, illetve 37,5%).

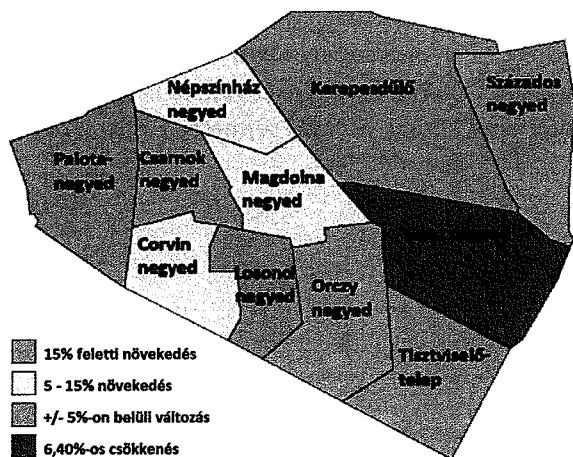
Településrészek eltérő adatai

A korábbi alfejezetekben már megállapítást nyert, hogy a kerület népessége, noha a 2010 és 2011 közti jelentős visszaesés eredményeként 2014-ben is alacsonyabb, mint 2001-ben volt, alapvetően növekvő tendenciát mutat, míg a lakások száma nominálisan is magasabb lett a 2001-es és a 2011-es népszámlálás között.

40. ábra: Népességváltozás a VIII. kerület egyes városrészeiben 2001 és 2011 között.

Forrás: KSH adatszolgáltatás, saját szerkesztés

41. ábra: Lakásszámváltozás a VIII. kerület egyes városrészeiben 2001 és 2011 között.

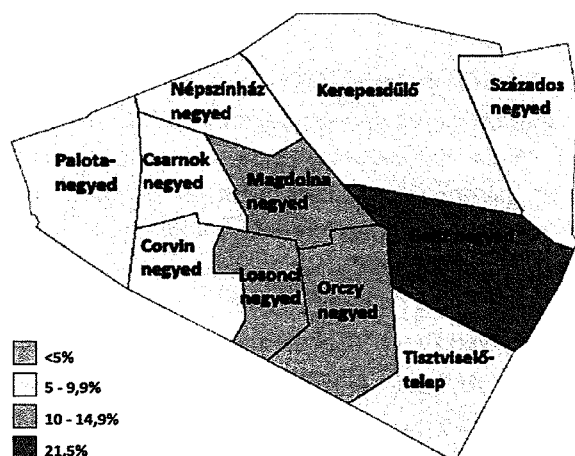
Forrás: KSH adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Népesség

Az alábbi térképeken látszik, hogy e tendenciák távolról sem homogén módon jelennek meg a kerület egyes részeiben: míg például az Orczy negyed népessége 7,13%-kal nőtt, a Kerepesdűlő 20,25%-kal csökkent. A kerület egészét jellemző mérsékelt csökkenés alól leginkább a már említett Orczyn kívül a Százados negyed jelent kivételt, ahol a rendkívül magas, 23,55%-os népességnövekedés a terület lakófunkciójának jelentős arányú térhódításából fakad (lásd a következő térképet). Elhanyagolható a Csarnok negyed népességcsökkenése (1,32%), míg az Orczy negyed fent írt növekedése leginkább a negyedben korábban kiemelkedő számban jelen lévő foghíjak egy részének fokozatos beépítésével magyarázható.

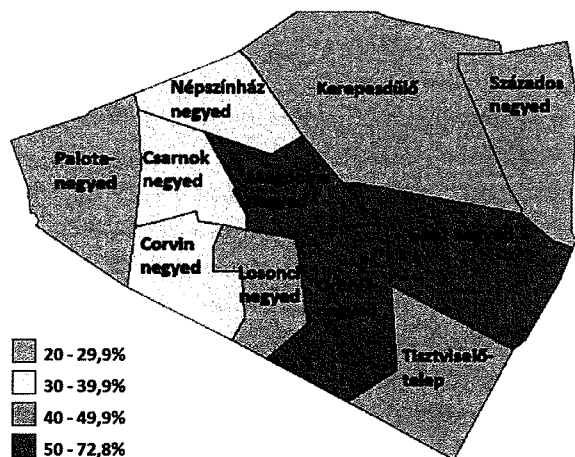
Lakásállomány

Hasonló, bár bizonyos részleteiben eltérő tendenciák figyelhetők meg a lakásszám városrészenkénti változását illetően is: az új lakások magas aránya jól egybevághat a népességszám megfigyelt trendjeivel az Orczy, a Csarnok és a Százados negyed esetében (utóbbin a lakások száma tíz év alatt több mint másfélszeresére, 52,77%-kal nőtt). A kerület más részeinek kisebb-nagyobb lakásszámváltozásai lényegében minden esetben a népesség csökkenésével párosulnak. Ez, az átlagos családméret ismert, 2001 és 2014 közti 4,41%-os csökkenése fényében nem meglepő: kevesebb (illetve 2011 óta: lassabban növekvő számú) ember lakik egyre több lakásban, egyre kisebb háztartásokat alkotva.

42. ábra: Alacsony komfortfokozatú lakások aránya a VIII. kerület egyes városrészeiben (2011).

Forrás: KSH adatszolgáltatás, saját szerkesztés

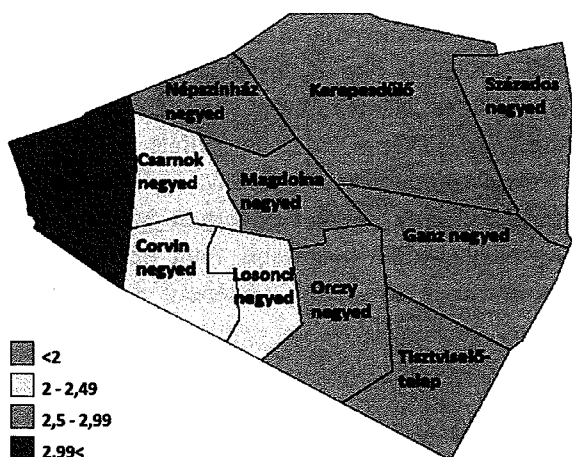

43. ábra: Egyszobás lakások aránya a VIII. kerület egyes városrészeiben (2011).

Forrás: KSH adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Maradva a lakásállomány területi különbségeinél: az adatok is tükrözik, hogy a kerület átlagától csupán az összkomfortos lakótelepi épületek által dominált Losonci negyed tér el érdemben felfelé. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya elsősorban a társadalmi nehézségekkel is terhelt Magdolna és Orczy negyedekben magasabb, mint tíz százalék – mellettük még a sajátos történetű és státuszú, alacsony népességű Ganz negyed kolóniatömbjét alkot csak alacsony komfortfokozatú zárványt.

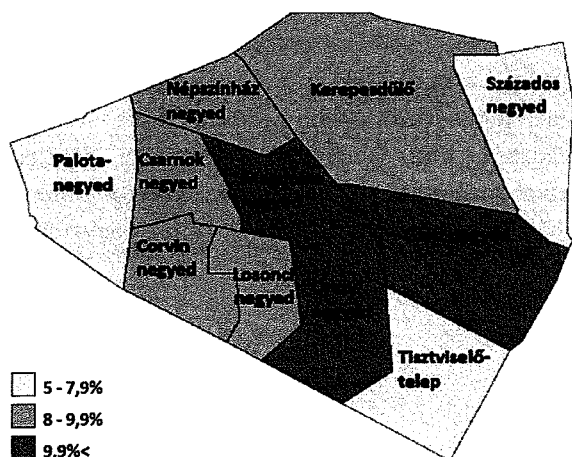
A legtöbb esetben az egyszobás lakások aránya is korrelációt mutat az egyes városrészek társadalmi státuszával: a reprezentatív épületekkel is rendelkező, belvárosias Palotanegyed mellett a nagyrészt lakóteleppel beépített Losonci negyed, a minimális népességű Kerepesdűlő, valamint a kertvárosias hangulatú, atipikus beépítésű Tisztviselőtelep és Százados negyed tartozik a legkevesebb egyszobás lakással rendelkező negyedek csoportjába. A kerület derékhadát alkotó Nagykörút menti negyedek, a Népszínház, a Csarnok és a Corvin után jelentős ugrás következik: míg ezekben a lakások 34-35%-a egyszobás, a sorban következő Orczy negyedben már 50. Akárcsak az alacsony komfortfokozatú lakások esetében, a szobaszámnál is az Orczy, a Magdolna és a Ganz negyed alkotja a kerület legkedvezőtlenebb helyzetű részét – további párhuzam, hogy kedvezőbb társadalmi helyzete dacára e mutatónál is a Ganz negyed tűnik a leghátrányosabbnak: itt a lakások 72,8%-a egyszobás.

44. ábra: Az 59 év feletti és 15 év alatti népesség aránya a VIII. kerület egyes városrészeiben (2011).
Forrás: KSH adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Korösszetétel

A kerület az egyes negyedek lakosságának kor szerinti összetétele szerint sem homogén. Az 59 év feletti és a 15 év alattiak aránya Józsefváros városrészei között háromszoros különbséget is felvehet: míg egyes városrészek egyértelműen előregedő képet mutatnak, addig máshol kiegyensúlyozottabb a korstruktúra. A felső végletet egyértelműen a Palotanegyed képviseli, ahol az 59 év feletti aránya 26,7%, a tizenöt év alattiak arányának (7,2%) 3,71-szerese. Átlagos, 2 és 3 közötti szorzóval bírnak a kerület középső, más társadalmi mutatók alapján is átlagos helyzetű részei, ugyanakkor a fiatalok legmagasabb relatív arányát képviselő csoport már jóval kevésbé heterogén. Egyfelől ide tartoznak a legrosszabb társadalmi helyzetű Magdolna és Orczy negyedek, illetve a sajátos, különösen kedvezőtlen lakásstruktúrájú Ganz negyed, másfelől azonban épp az a Százados negyed bír a legalacsonyabb, 1,17-es hányadossal, ahol a legmagasabb a felsőfokú végzettségűek és a legalacsonyabb a munkanélküliek aránya. Eszerint az fiatalok magas relatív súlya a legelesettebb és a leginkább perspektivikus kerületrészekre egyaránt jellemző – bár hozzá kell tenni, hogy a Százados negyed védett elhelyezkedése és a Művésztelep jelenléte együttesen minden bizonnyal jó magyarázatul szolgál a korfa kedvező alakulásához.

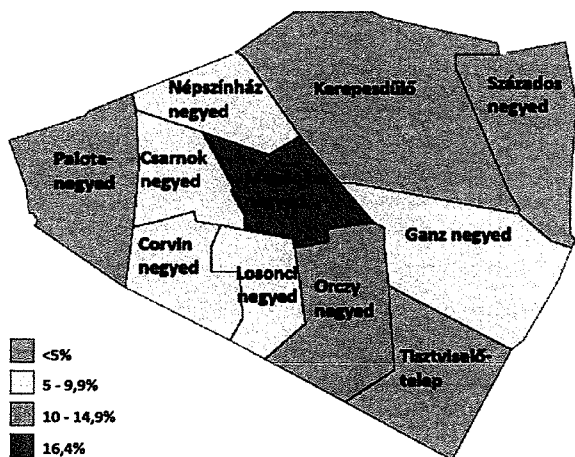

45. ábra: Tartós munkanélküliek aránya a lakónépességben belül a VIII. kerület egyes városrészeiben (2011).
Forrás: KSH adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Munkanélküliség

Az egyes városrészek népességének szociális helyzetét jól közelíti a tartós munkanélküliek aránya, melyben, akárcsak a legtöbb eddig vizsgált mutatóban, jelentős különbségek láthatóak: míg a Százados negyedben értéke csupán 5,15%, addig a Magdolna negyedben 16,5%. Utóbbihoz áll közelebb még értékében a Ganz és az Orczy negyed mutatója, igazolva az egyszobás, illetve alacsony komfortfokozatú lakások arányából levont következtetéseket e negyedek deprivált helyzetéről. Hasonlóképpen, a legalacsonyabb tartósmunkanélküli-arány is a legkedvezőbbnek tartott területeken, az említett Százados negyed mellett a Tisztviselőtelepen és a Palotanegyedben figyelhető meg.

Szegregációs mutatók

46. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül a VIII. kerület egyes városrészeiben (2011).

Forrás: KSH adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Városrészek szegregációja

A Központi Statisztikai Hivatal, akárcsak a 2001-es, úgy a 2011-es népszámlálás adataiból is elvégezte a VIII. kerület szegregációs vizsgálatát. Ebben egy kombinált mutató alapján, tömbszinten határozta meg a kerület szegregátumait: ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül meghaladja a 15%-ot, szegregációval veszélyeztetett területről, ahol meghaladja a 20%-ot, szegregátumról beszélhetünk. Negyedszinten a kerületben nem azonosítható szegregátum, noha a Magdolna negyed 16,4%-os szegregációs mutatója már magasabb, mint a veszélyeztetettségi küszöbérték. Máskülönből is számok is megmutatják, hogy a Magdolna és az Orczy negyed számít a kerület társadalmilag leghátrányosabb részeinek.

A Ganz negyed azonban, ami a legtöbb lakhatási és társadalmi mutató alapján az előbbi kettőhöz hasonlóan hátrányos helyzetűnek tűnik, a szegregációs mutató szerint érdemben kedvezőbb képet mutat. A legkedvezőbb helyzetben elsősorban azok a városrészek – a Tisztviselőtelep, a Palotanegyed, a Százados negyed – vannak, amelyek az eddig vizsgált mutatók szerint is kitűntek a kerület átlagához képest. Alacsony, 3,9%-os a szegregációs mutató értéke a máskülönből meglehetősen konfúz státuszú Kerepesdűlőn is. A kerület további városrészei nem térnek el érdemben a 8,3%-os átlagos józsefvárosi szegregációs értéktől.

Tömbszintű szegregáció

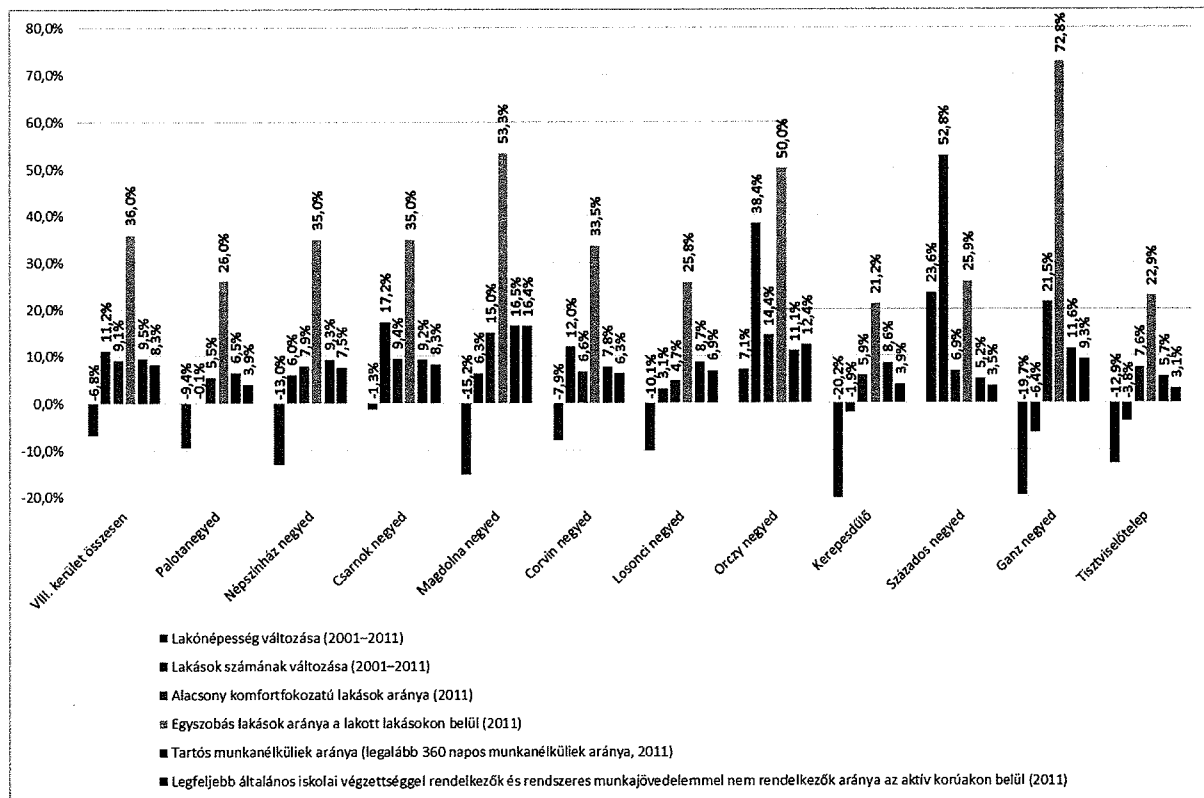
A tömbszintű szegregátumlehatárolás három területet jelölt ki, amelyben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül meghaladja a húsz százalékot. Ezek egyike a Csarnok negyedben, egyike a Csarnok és a Magdolna negyed határán, egyike pedig az Orczy negyedben fekszik, területükön összesen 2530 fő él, 1213 lakásban. A lehatárolás ezeken felül további tömböket is azonosít, amelyek besorolását azonban torzítja rendkívül alacsony népességük, így a további vizsgálat számára nem relevánsak. Szegregációval veszélyeztetett (15 és 20% közötti szegregációs mutató-értékkel rendelkező tömbből több is van a kerületben, ezek egy része a három szegregált terület kibővüléseként, más része új területként jelenik meg. Utóbbiak a Csarnok és a Magdolna negyedben, illetve a Corvin negyed külső részein fekszenek. Részletesebb elemzésükre az Integrált Településfejlesztési Stratégia részér képező antiszegregációs programban kerül sor.

47. ábra: Szegregált (sötétzöld, számozva) és szegregációval fenyegetett (lila, számozva) területek a VIII. kerületben (2011).

Forrás: KSH adatszolgáltatás

A fenti, városrész szerinti bontású térképeken szereplő adatok számszerűsítve:

48. ábra: Egyes társadalmi és lakhatási mutatók a VIII. kerület egészére és városrészeire.

Forrás: IVS 2008 [2001-es adatok], KSH adatszolgáltatás [2011-es adatok], saját szerkesztés